I

(Ανακοινώσεις)

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αριθ. 2/91

σχετικά με

την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της κοινοτικής έρευνας συνοδευόμενη από τις απαντήσεις της Επιτροπής

(91/C 133/01)

(Παρατηρήσεις βάσει του άρθρου 206α, παράγραφος 4, της συνθήκης ΕΟΚ)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σημεία
1. Εισαγωγή	1.1 — 1.6
2. Η περιορισμένη επίπτωση των ενεργειών στον τομέα της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας	2.1 — 2.29
Οι δημοσιεύσεις	2.1 — 2.8
Το μέγεθος της δραστηριότητας δημοσιεύσεων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα	2.1 — 2.4
Η πολιτική διάδοσης	2.5 — 2.8
Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας	2.9 — 2.16
Πρώτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η σημασία του κεκτημένου	2.10
Δεύτερο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η εφευρετική δημιουργικότητα	2.11 — 2.13
Τρίτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: οι τάσεις	2.14
Τέταρτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η εξωτερική ακτινοβολία	2.15
Συνολική αξιολόγηση	2.16
Η αξιοποίηση	2.17 — 2.24
Περιορισμένος αριθμός των παραγωγικών φακέλων	2.17 — 2.22
Ολιγάριθμες παραχωρήσεις αδειών εκμετάλλευσης	2.23
Πολύ χαμηλά δικαιώματα	2.24
Η επίπτωση των προγραμμάτων έρευνας της ΓΔ XIII, υπηρεσίες Βρυξελλών	2.25 — 2.29
Αξιοσημείωτα αποτελέσματα	2.25 — 2.26
Μια νέα προσέγγιση	2.27 — 2.29
3. Αναζητώντας τα αίτια: Δυναμική δράση ή παθητικές διαδικασίες	3.1 — 3.56
Εισαγωγή	3.1
Ανεπάρκειες προς τα ανάντη της διεύθυνσης XIII-Γ	3.2 — 3.9
Διάδοση των γνώσεων	3.3 — 3.5
Αξιοποίηση	3.6 — 3.9

Περιορισμένος δυναμισμός των υπηρεσιών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δημοσιεύσεων	3.10 — 3.15
Η αξιοποίηση από τα ανάντη προς τα κανάντη	3.16 — 3.53
Υπεροχή σε προσωπικό των λιγότερο δυναμικών υπηρεσιών	3.17
Στάση μερικές φορές παθητική της υπηρεσίας αξιοποίησης	3.18 — 3.31
Προτεραιότητα που παραχωρείται στο τεχνικό μέρος έναντι του εμπορικού	3.32 — 3.43
Η έρευνα ανεπαρκώς στην υπηρεσία της αξιοποίησης	3.44 — 3.48
Η αποσπασματική δράση της αξιοποίησης	3.49 — 3.53
Ανεπαρκής αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων	3.54 — 3.56
Ανεπάρκεια των αριθμητικών δεικτών	3.54
Έλλειψη αξιολόγησης της επίδρασης των δημοσιεύσεων	3.55
Μη εξακρίβωση των εσόδων και των δαπανών ανά σχέδιο ή πράξη	3.56
4. Αναζητώντας τα αίτια: 2. Μέσα δυσανάλογα προς τις ανάγκες	4.1 — 4.20
Εισαγωγή	4.1
Ανθρώπινο δυναμικό που ασχολείται με την εκμετάλλευση συγκρινόμενο με εκείνο που ασχολείται με την έρευνα	4.2 — 4.3
Χρηματοδοτικά μέσα	4.4 — 4.8
Αναλογία των χρηματοδοτικών μέσων έρευνας/εκμετάλλευσης στα πλαίσια του δευτέρου προγράμματος-πλαισίου	4.5 — 4.6
Αναλογία στο επίπεδο του προϋπολογισμού	4.7
Αναλογία στο επίπεδο του τρίτου προγράμματος-πλαισίου	4.8
Ορισμένα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η σύγκριση	4.9 — 4.10
Δαπάνες πειραματικής ανάπτυξης κατά τον ΟΟΣΑ	4.9
Πρόγραμμα επίδειξης στον τομέα της ενέργειας	4.10
Λειτουργικές συνέπειες της έλλειψης μέσων	4.11 — 4.19
Συμπέρασμα	4.20
5. Αναζητώντας τα αίτια: 3. Μεγάλη διασπορά των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας και μεταφοράς της τεχνολογίας	5.1 — 5.58
Διασπορά των αρμόδιων υπηρεσιών	5.1 — 5.30
Διάδοση των αποτελεσμάτων	5.1 — 5.10
Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων	5.11 — 5.19
Μέρος της ευθύνης που εμπίπτει στο πρόγραμμα-πλαίσιο	5.20 — 5.22
Περιορισμένοι οργανικοί δεσμοί μεταξύ υπηρεσιών	5.23 — 5.30
Διαχωρισμός μεταξύ αρμοδιοτήτων και πόρων	5.31 — 5.50
Διάσπαση των πιστώσεων δημοσίευσης μεταξύ πολλών υπηρεσιών	5.31 — 5.40
Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και πιστώσεις του ΚΚΕρ, για τη στήριξη των υπηρεσιών της Επιτροπής	5.41 — 5.45
Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και δραστηριότητες ΕΚΑΧ	5.46 — 5.50
Πολλαπλός χαρακτήρας των συναφών δραστηριοτήτων η διαχείριση των οποίων ασκείται χωριστά	5.51 — 5.55
Εισαγωγή	5.51
Σχέδια επίδειξης των ΓΔ XI και XVII	5.52
Πρόγραμμα Sprint	5.53
Καινοτομία και διάφορες κοινές πολιτικές	5.54 — 5.55
Συμπέρασμα	5.56 — 5.58
6. Συστάσεις και σκέψεις για το μέλλον	6.1 — 6.26
Διαφάνεια και αυστηρότητα του προϋπολογισμού	6.1 — 6.4
Καλύτερη διάθεση των πόρων	6.5 — 6.6
Εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, τελευταίο στάδιο της έρευνας ή χωριστή δραστηριότητα;	6.7 — 6.10

Αξιοποίηση, αποδοτική δραστηριότητα ή χρηματοδοτούμενη από δημόσιες πιστώσεις; 6.11 — 6.13

Σειρά ειδικευμένων διοικητικών υπηρεσιών, ή μια ολοκληρωμένη και αυτόνομη υπηρεσία; 6.14 — 6.20

Εφαρμογή στην καινοτομία μιας υγιούς αρχής αποκέντρωσης 6.21 — 6.26

Σελίδες

Απαντήσεις της Επιτροπής 34 — 46

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Η έρευνα είναι μια από τις σημαντικότερες κοινοτικές πολιτικές. Αποτελεί αντικείμενο πολυετούς σχεδιασμού, μέσω των «προγραμμάτων-πλαισίων», τα οποία καθορίζουν τους μεγάλους τομείς έρευνας για περίοδο τεσσάρων ή πέντε ετών και εγκρίνουν το αντίστοιχο χρηματοδοτικό σύνολο. Μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί τρία προγράμματα-πλαίσια για τις περιόδους 1984-1987, 1987-1991 και 1990-1994 αντίστοιχα (το τρίτο αυτό πρόγραμμα-πλαίσιο, το οποίο εγκρίθηκε στις 23 Απριλίου 1990, συνεπάγεται επομένως μερική επικάλυψη του δευτέρου).

1.2. Η κοινοτική έρευνα πραγματοποιείται με δύο τρόπους. Ένα μέρος των εργασιών έρευνας πραγματοποιείται από την ίδια την Επιτροπή, στο Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) και με δαπάνες της. Πρόκειται για τις «άμεσες ενέργειες» που εμφανίζονται στον προϋπολογισμό του 1989 για 225,7 εκατ. ECU, δηλ. 15,7 % του συνόλου των 1 441,4 εκατ. ECU. Το υπόλοιπο πραγματοποιείται κυρίως μέσω συμβάσεων κοινή δαπάνη ανάμεσα στην Επιτροπή (Γενικές Διευθύνσεις XII και XIII) και σε τρίτους (κέντρα ερευνών, πανεπιστήμια, βιομηχανίες) και επικουρικά μέσω «εναρμονισμένων ενεργειών», που υλοποιούνται στα κράτη μέλη, και των οποίων η Επιτροπή εξασφαλίζει και χρηματοδοτεί μόνο το συντονισμό, αποκλειομένης κάθε χρηματοδότησης των ίδιων των εργασιών. Η έρευνα κοινής δαπάνης και οι εναρμονισμένες ενέργειες αποτελούν τις «έμμεσες ενέργειες», οι οποίες εμφανίζονται στον προϋπολογισμό του 1989 για 1 215,7 εκατ. ECU, δηλ. 84,3 % του προαναφερθέντος συνόλου.

1.3. Η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας μπορεί να λάβει γενικά τρεις μορφές:

α) τη διάδοση των γνώσεων, που περιλαμβάνει τις δημοσιεύσεις, καθώς και τη δημιουργία και τη διαχείριση τραπεζών δεδομένων και δικτύων επικοινωνίας, τη συμμετοχή σε εμπορικές και άλλες εκθέσεις, επιστημονικά συνέδρια κ.λπ., και την επιμόρφωση·

β) την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας όσον αφορά τις εφευρέσεις, δηλαδή κυρίως την κατάθεση και τη διαχείριση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας·

γ) την αξιοποίηση των εφευρέσεων, δηλαδή τη βιομηχανική και εμπορική τους προώθηση.

1.4. Στα πλαίσια της Επιτροπής, η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας έχει ανατεθεί κυρίως στη διεύθυνση Γ της Γενικής Διεύθυνσης (ΓΔ) XIII, η οποία διαχειρίζεται για το σκοπό αυτό τις θέσεις του προϋπολογισμού Β 7388 (πρώην θέση Β 7306) και Β 7530. Στη διεύθυνση αυτή υπάρχουν τρεις υπηρεσίες που αντιστοιχούν στις τρεις δραστηριότητες που αναφέρθηκαν πιο πάνω:

α) για τη διάδοση των γνώσεων, η μονάδα XIII — Γ.3 (επιστημονικές και τεχνικές επικοινωνίες)

β) για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ο πρώτος τομέας της μονάδας XIII — Γ.1, η οποία ασχολείται επίσης, σε άλλο τομέα, με την καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογίας·

γ) για την αξιοποίηση, η μονάδα XIII — Γ.2.

1.5. Κατά την περίοδο 1987-1991 (5 χρόνια), διατέθηκαν για την έρευνα και την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της, με απόφαση του Συμβουλίου κατά την έγκριση του δεύτερου προγράμματος-πλαισίου για τις ενέργειες στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης [1], 5 396 εκατ. ECU, από τα οποία 5 358 εκατ. ECU για την έρευνα και 38 εκατ. ECU για την εκμετάλλευσή της, δηλαδή μια σχέση 141 προς 1. Για το τρίτο πρόγραμμα-πλαίσιο, που θα εφαρμοστεί κατά την πενταετία 1990-1994 [2], διατέθηκαν 5 700 εκατ. ECU, από τα οποία 5 643 εκατ. ECU για την έρευνα και 57 εκατ. ECU για την εκμετάλλευσή της, δηλαδή μια σχέση 99 προς 1.

1.6. Με την εξέταση που αποτελεί αντικείμενο της παρούσαςέκθεσης, το Συνέδριο δεν θέλησε να περιορι-

[1] Απόφαση 87/516/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28ης Σεπτεμβρίου 1987 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικών ενεργειών στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1987-1991) (ΕΕ αριθ.L 302 της 24. 10. 1987, σ. 1).

[2] Απόφαση 90/221/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 1990 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις κοινοτικές δράσεις στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1990-1994) (ΕΕ αριθ. L 117 της 8. 5. 1990, σ. 28).

στεί στον έλεγχο μιας υπηρεσίας ή και ενός δεδομένου κονδυλίου του προϋπολογισμού, αλλά να αξιολογήσει γενικότερα τον τρόπο με τον οποίο μια λειτουργία ανελήφθη από τις Κοινότητες.

2. Η ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι δημοσιεύσεις

Το μέγεθος της δραστηριότητας δημοσιεύσεων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα

2.1. Οι δημοσιεύσεις επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα εγγράφονται στο «ετήσιο πρόγραμμα των δημοσιεύσεων της Επιτροπής» και πραγματοποιούνται στη συνέχεια, ύστερα από αίτηση των διαφόρων συντακτριών-διατακτριών υπηρεσιών μέσω της υπηρεσίας δημοσιεύσεων ΓΔ XIII-Γ-3, η οποία, κατά κανόνα, αποτελεί υποχρεωτική δίοδο.

2.2. Ο αριθμός των εγγράφων (περιοδικά, εκθέσεις, βιβλία, πρακτικά συνεδρίων) επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα που η Επιτροπή αποφάσισε με το ετήσιο πρόγραμμά της να δημοσιεύσει αυξήθηκε από 534 στο πρόγραμμα για το έτος 1979 (50,6 % του συνολικού αριθμού) σε 847 στο πρόγραμμα για το έτος 1985 (73,5 % του συνολικού αριθμού).

2.3. Ο αριθμός των εγγράφων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα που πράγματι δημοσιεύτηκαν μέσω της μονάδας XIII-Γ-3 είναι μικρότερος από τις προβλέψεις του προγράμματος, αλλά συνεχώς αυξάνει. Από 485 το 1987 αυξήθηκε σε 581 το 1988.

2.4. Ο πραγματικός αριθμός των δημοσιεύσεων είναι εξάλλου μεγαλύτερος από αυτά τα αριθμητικά στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί. Πράγματι, στην πράξη, ένας ορισμένος αριθμός εγγράφων τυπώνονται, εκδίδονται και διανέμονται απευθείας από τις υπηρεσίες που τα συνέταξαν, με ορισμένη αυτονομία δημοσίευσης αλλά εκτός προγράμματος, και χωρίς να περάσουν από τη μονάδα XIII-Γ-3, ούτε εξάλλου από την Υπηρεσία Εκδόσεων. Αυτό συμβαίνει αρκετά συχνά στη ΓΔ XIII και το ΚΚΕρ.

Η πολιτική διάδοσης

2.5. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα αποτελούμενο από 38 φακέλους δημοσιεύσεων τους οποίους χειρίστηκε η μονάδα XIII-Γ-3 το 1988 έδειξε ότι ο αριθμός αντιτύπων που παράγγειλε η Επιτροπή στην Υπηρεσία Εκδόσεων για δωρεάν διανομή είναι της τάξης των 150 με 400.

2.6. Τελείως διαφορετική είναι η κατάσταση για τα έργα που διατίθενται από την Υπηρεσία Εκδόσεων. Σε δείγμα 25 εκθέσεων που εκδόθηκαν στα πλαίσια της συλλογής EUR, δημοσιεύτηκαν από την Υπηρεσία Εκδόσεων και τέθηκαν σε απόθεμα μεταξύ της 1ης Ιουλίου 1987 και της 31ης Δεκεμβρίου 1988, ο μέσος αριθμός αντιτύπων που πωλήθηκαν μέχρι τις 14 Νοεμβρίου 1989 ανά έγγραφο ήταν ελαφρώς μεγαλύτερος από τέσσερα. Η έκθεση με τις περισσότερες πωλήσεις στο δείγμα πωλήθηκε μόνο σε 17 αντίτυπα. Ο όγκος των πωλήσεων αποτελεί τεστ αλήθειας και αναμφισβήτητο κριτήριο σχετικά με το ενδιαφέρον που προκάλεσε το έργο. Αντίθετα είναι πάντοτε δυνατή η πραγματοποίηση μεγάλων δωρεάν διανομών, η επίπτωση των οποίων δεν μπορεί να ελεγχθεί χωρίς ειδική έρευνα.

2.7. Αντίθετα, όταν η έκδοση ανατίθεται σε ιδιώτη, ο όγκος των πωλήσεων ανά έργο είναι πολύ μεγαλύτερος (αρκετές εκατοντάδες). Η απότομη πτώση των πωλήσεων από μερικές εκατοντάδες σε μερικές μονάδες όταν η έκδοση γίνεται από την Υπηρεσία Εκδόσεων και όχι από ιδιώτη υποδηλώνει ότι η προώθηση των πωλήσεων στερείται αποτελεσματικότητας όταν είναι κοινοτική.

2.8. Συνεπώς η Επιτροπή θα έπρεπε να αναρωτηθεί για την αποτελεσματικότητα των μεθόδων διανομής που ακολουθεί. Η Υπηρεσία Εκδόσεων μπορεί μόνο να προβαίνει σε τυποποιημένη προώθηση, αρκετά αδρομερή, των πωλήσεων. Διαθέτει ενιαίο δίκτυο εγκεκριμένων βιβλιοπωλείων διάθεσης για όλες τις κοινοτικές εκδόσεις. Μόνον οι συντάκτριες υπηρεσίες, επειδή γνωρίζουν τους κύκλους που ενδιαφέρονται, θα μπορούσαν να σκεφθούν και να προτείνουν ειδική προώθηση, δηλαδή με καλύτερο προσδιορισμό του στόχου σε συνάρτηση με τη φύση του έργου. Πράγματι, οι υποψήφιοι αγοραστές ενός έργου υψηλής επιστημονικής στάθμης ανήκουν πάντοτε σ' ένα κύκλο πολύ περιορισμένο και σχετικά σαφώς καθορισμένο.

Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας

2.9. Για να γίνει αντιληπτή η σπουδαιότητα της κοινοτικής δραστηριότητας κατάθεσης και διατήρησης των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, είναι αναγκαίο να τοποθετηθεί στο πλαίσιό της:

— το γεωγραφικό της πλαίσιο, διότι οι επιδόσεις μιας κοινότητας δεν μπορούν να αξιολογηθούν παρά μόνο κατά τρόπο σχετικό·

— το χρονικό της πλαίσιο, διότι η εκτίμηση της πρόσφατης κατάστασης πρέπει να συμπληρωθεί και ενδεχομένως να διορθωθεί μέσω της διάγνωσης των τάσεων.

Πρώτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η σημασία του κεκτημένου

2.10. Οι τεχνικές αγοράζονται και πωλούνται, ή ακόμη δανείζονται, και ο δείκτης του ισοζυγίου τεχνολογικών πληρωμών επιτρέπει τον εντοπισμό των σημαντικότερων «τεχνολογικών κοιτασμάτων», τις χώρες μάλλον προμηθεύτριες και τις χώρες μάλλον πελάτες. Η διαπίστωση είναι σαφής: το 1985, σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (ΟΟΣΑ) [1], το ποσοστό κάλυψης των εξωτερικών τεχνολογικών δαπανών από έσοδα της ίδιας φύσης ήταν 268,2 % στις Ηνωμένες Πολιτείες, 79,9 % στην Ιαπωνία και μόνο 61,4 % κατά μέσο όρο στις χώρες της ΕΟΚ [2], την ομάδα χωρών με τη χειρότερη κατάταξη ανάμεσα στα μέλη του ΟΟΣΑ.

Δεύτερο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η εφευρετική δημιουργικότητα

2.11. Οι καταθέσεις διπλώματος ευρεσιτεχνίας μπορούν να θεωρηθούν δείκτες της εφευρετικής δημιουργικότητας, υπό τον όρο ωστόσο να ληφθούν υπόψη μόνο μια φορά οι εφευρέσεις που κατατίθενται διαδοχικά ή ταυτόχρονα σε περισσότερες χώρες. Προκειμένου να αποφευχθούν οι πολλαπλοί συνυπολογισμοί, ο ΟΟΣΑ τηρεί χωριστά τη στατιστική των «εγχώριων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», δηλαδή των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που κατατίθενται σε μια χώρα από άτομα που διαμένουν εκεί, από τη στατιστική των «αλλοδαπών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας», δηλαδή των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που καταθέτουν κάτοικοι μιας χώρας σε χώρες διαφορετικές από τη χώρα διαμονής τους. Το 1986, οι χώρες της ΕΟΚ είχαν στο ενεργητικό τους 18,0 % του συνόλου των εγχώριων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας όλων των χωρών του ΟΟΣΑ, έναντι 14,1 % των Ηνωμένων Πολιτειών και 62,9 % της Ιαπωνίας μόνης της.

2.12. Πιο ενδιαφέρουσα είναι η στατιστική του αριθμού των αιτηθέντων εγχώριων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ανά εκατομμύριο δολλαρίων που δαπανήθηκε για την έρευνα, διότι αυτή δίνει μια ιδέα της «εφευρετικής απόδοσης» της έρευνας. Το 1986, ο αριθμός αυτός ήταν 7,0 στην Ιαπωνία, 1,2 στο σύνολο των χωρών της ΕΟΚ [3], 0,6 στις Ηνωμένες Πολιτείες και 1,9 κατά μέσο όρο στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ.

2.13. Είναι δυνατό να επιχειρήσουμε να καθορίσουμε πού βρίσκεται η κοινοτική δραστηριότητα από την άποψη αυτή; Όσον αφορά την κοινοτική δράση, τα στατιστικά δεδομένα παρέχουν τη δυνατότητα να διακρίνονται η πρώτη κατάθεση κάθε εφεύρεσης (σε μια δεδομένη χώρα) και οι καταθέσεις επέκτασης των ιδίων εφευρέσεων σε άλλες χώρες. Είναι δυνατό να εξομοιωθούν, χωρίς να ταυτίζονται απόλυτα, οι κοινοτικές «πρώτες καταθέσεις» με τις «εγχώριες καταθέσεις» του ΟΟΣΑ. Πράγματι, όταν ένας εφευρέτης καταθέτει ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε μια ή περισσότερες χώρες, σπάνια παραλείπει τη δική του. Το 1986, ο αριθμός των πρώτων καταθέσεων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που πραγματοποίησε η Κοινότητα ανά εκατομμύριο δολλαρίων [4] για δαπάνες έρευνας στα πλαίσια των άμεσων ενεργειών [5] ήταν 0,11, απόδοση 11 φορές μικρότερη από αυτήν του συνόλου των χωρών της ΕΟΚ και 17 φορές μικρότερη από αυτήν του συνόλου των χωρών του ΟΟΣΑ.

Τρίτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: οι τάσεις

2.14. Από το 1982 έως το 1986, ο αριθμός των αιτήσεων για εγχώρια διπλώματα ευρεσιτεχνίας αυξήθηκε κατά 22,3 % στις χώρες του ΟΟΣΑ, κατά 4,9 % μόνο στις χώρες της ΕΟΚ, ενώ οι κοινοτικές πρώτες καταθέσεις μειώνονταν κατά 24,1 %. Από άποψη όχι πλέον ποσοστών, αλλά απόλυτων αριθμών, και για την μακρότερη περίοδο από το 1972 έως το 1988, οι πρώτες αυτές ετήσιες καταθέσεις έπεσαν από 67 σε 19.

Τέταρτο στοιχείο της τεχνολογικής δύναμης: η εξωτερική ακτινοβολία

2.15. Το μόνο στοιχείο για το οποίο η κοινοτική δράση εμφανίζεται πρωτοπόρος είναι η γεωγραφική έκταση που αποκτά η προστασία των εφευρέσεων. Η Κοινότητα καταθέτει συχνά την ίδια εφεύρεση σ' ένα αρκετά μεγάλο αριθμό χωρών της ΕΟΚ καθώς και εκτός ΕΟΚ (Ηνωμένες Πολιτείες, Καναδά, Ιαπωνία). Για κάθε πρώτη κατάθεση, η Κοινότητα προέβη το 1986 σε 7,5 καταθέσεις επέκτασης σε άλλες χώρες και το 1988 σε 10 καταθέσεις επέκτασης. Συγκριτικά, το 1986, οι εφευρέτες των χωρών του ΟΟΣΑ ζήτησαν 1,2 διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο εξωτερικό για κάθε 1 εγχώριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, οι Ιάπωνες εφευρέτες 0,3, οι εφευρέτες των Ηνωμένων Πολιτειών 2,5 και οι των χωρών της ΕΟΚ 2,8.

Συνολική αξιολόγηση

2.16. Ο απολογισμός της κοινοτικής δράσης στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εμφανίζεται συνεπώς εξαιρετικά περιορισμένος. Η κύρια αιτία της μείωσης του αριθμού των εφευρέσεων που κατοχυρώθηκαν με διπλώματα ευρεσιτεχνίας από την Κοινότητα φαίνεται ότι βρίσκεται στη μείωση της ροής εφευρέσεων από το ΚΚΕρ στις οποίες μπορούν να χορηγηθούν διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Σ' αυτό προστίθεται μια πρακτική προοδευτικά πιο περιοριστική όσον αφορά τη διατήρηση στη ζωή των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αν ληφθεί υπόψη το αρκετά αυξημένο κόστος αυτής της διατήρησης και η διαπίστωση ότι μια μικρή αναλογία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας βρίσκει κάποια βιομηχανική εφαρμογή (2 έως 4 % σύμφωνα με τις δηλώσεις των υπευθύνων του ΚΚΕρ). Τέλος, ακόμη και σήμερα, οι έμμεσες ενέργειες αντιπροσωπεύουν μικρό μέρος της δράσης της υπηρεσίας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (βλ. για το θέμα αυτό τα σημεία 4.16 και 4.17).

---

(1) Τα όσα αναπτύσσονται στα σημεία 2.10-2.14 και 4.9 χρησιμοποιούν ιδίως στατιστικά στοιχεία που κοινοποιήθηκαν στο Συνέδριο από τον ΟΟΣΑ κατά τη διάρκεια αποστολής τον Απρίλιο του 1989.

(2) Εκτός από την Ελλάδα, την Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο.

(3) Εκτός από το Λουξεμβούργο.

(4) Όσον αφορά τη σύγκριση με τις στατιστικές του ΟΟΣΑ πρέπει να τονιστεί μια λεπτή διαφορά. Σχετικά με τα κοινοτικά δεδομένα, τα ECU μετατρέπονται σε δολάρια ΗΠΑ, ενώ ο ΟΟΣΑ χρησιμοποιεί πλασματικά δολάρια παράγωγα του αμερικανικού δολαρίου, τα οποία όμως έχουν την ίδια αγοραστική δύναμη σε όλες τις χώρες.

(5) Προκειμένου κυρίως για διπλώματα ευρεσιτεχνίας εφευρέσεων του ΚΚΕρ, λήφθηκαν υπόψη μόνον οι δαπάνες άμεσων ενεργειών.

Η αξιοποιηση

Περιορισμενος αριθμος των παραγωγικων φακελων

2 17 Απο τις αρχες της λειτουργιας της υπηρεσιας αξιοποιησης, ανοιχθηκαν 340 φακελοι σε 21 χρονια απο το 1968 εως τις 31 Μαρτιου 1989, δηλ 16 φακελοι ετησιως κατα μεσο ορο Στην πραγματικοτητα, ο ρυθμος εξελιχθηκε 3 ανοιγματα το 1968 9 το 1973 Το 1974, διαπιστωνεται ενα μεμονωμενο μεγιστο συνολο 47 ανοιγματων ενα αλλο 45 ανοιγματων το 1984 Αλλα γενικα απο το 1975, ο ετησιος αριθμος ποικιλλει απο δεκα μεχρι εικοσι περιπου το χρονο 23 το 1988

2 18 Οι αριθμοι αυτοι πρεπει να συγκριθουν με τον αριθμο των σχεδιων ερευνας Το 1986, η ΓΔ XII υπεγραψε 1 672 συμβασεις ερευνας κοινης δαπανης το 1987 υπεγραψε 1 395 Τα ερευνητικα προγραμματα του ΚΚΕρ για την περιοδο 1984-1987 περιελαμβαναν 43 θεματα ερευνας, ενω τα σχετικα με την περιοδο 1988-1991 αφορουν 46 Καθε θεμα υποδιαιρειται σε σχεδια

2 19 Οι απλες αυτες υπενθυμισεις αρκουν για να δειξουν οτι φθανει στο σταδιο της αξιοποιησης ενα πολυ μικρο μερος των ερευνητικων εργασιων

2 20 Το ανοιγμα ομως ενος φακελου δεν σημαινει παντοτε απαρχη της αξιοποιησης και ακομη λιγοτερο την επιτυχια της Ενα τυχαιο δειγμα φακελων εδειξε οτι οι περισσοτεροι απο αυτους ειχαν παχος που δεν ξεπερνουσε μερικα χιλιοστα του μετρου Μερικοι αποτελουνταν απο δυο μονον φυλλα τα εντυπα ανοιγματος και κλεισιματος Προφανως, για ορισμενους φακελους η αξιοποιηση ειχε μονο προβλεφθει, η δραση ομως της υπηρεσιας περιοριστηκε στη συγκεντρωση ορισμενων βασικων στοιχειων

2 21 Στις 31 Δεκεμβριου 1988 επι 327 φακελων που ειχαν ανοιχθει μεχρι τοτε 121 ειχαν εγκαταλειφθει, 41 παρεμεναν αδρανεις και μονο 165 θεωρουνταν απο την Επιτροπη ως εν ενεργεια Το Συνεδριο διαπιστωσε οτι μεταξυ των λεγομενων εν ενεργεια φακελων, ορισμενοι αποτελουν τουλαχιστον προσωρινες αποτυχιες, εν αναμονη ωριμανσης που καθεαυτη ειναι μερικες φορες υποθετικη

2 22 Συνολικα απο την αρχη η δραση της υπηρεσιας αξιοποιησης επετρεψε σε πενηντα περιπου εφευρεσεις καθε ειδους και προελευσης να φθασουν στο σταδιο της εμπορικης εκμεταλλευσης και οδηγησε στη δημιουργια 280 περιπου αμεσων θεσεων εργασιας [1]

Ολιγαριθμες παραχωρησεις αδειων εκμεταλλευσης

2 23 Ο αριθμος των συμβασεων παραχωρησης αδειας εκμεταλλευσης η τεχνογνωσιας, η ακομη μεταφορας τεχνολογιας, ειναι της ταξης των πεντε κατ' ετος (μια το 1984, πεντε το 1985, τεσσερις το 1986, εξι το 1987) Λαμβανοντας υποψη τους αριθμους του 1987, μια συμβαση αντιστοιχει σε 177,9 εκατ ECU αναληψεων χρηματοοικονομικων υποχρεωσεων για την ερευνα

Πολυ χαμηλα δικαιωματα

2 24 Ο ***πινακας 1*** παρεχει μερικα αριθμητικα στοιχεια για τα δικαιωματα απο αδειες εκμεταλλευσης και για την αμοιβη της τεχνικης βοηθειας Ο πολυ μειωμενος αριθμος των φακελων που αποφερουν εσοδα σημειωνει επιπλεον καθετη πτωση Ως προς το υψος των εσοδων, το 1988 εσοδα 1 ECU αντιστοιχουν σε δαπανες εκμεταλλευσης των αποτελεσματων της ερευνας (θεσεις Β 7306 και Β 7530 του γενικου προυπολογισμου) υψους 204 ECU και σε δαπανες ερευνας (κεφαλαιο 73 του γενικου προυπολογισμου) υψους 45 762 ECU Μια αποστολη που πραγματοποιηθηκε σε μερικα κρατη μελη [2] επιτρεπει στο Συνεδριο να επιβεβαιωσει τη χαμηλη σταθμη των αποτελεσματων αυτων [3]

Πινακας 1 — Εξελιξη των εισπραχθεντων δικαιωματων

Οικονομικο ετος	Αριθμος φακελων που αποφερουν εσοδα	Υψος των εσοδων (σε ECU)
1984	15	19 563
1985	13	15 310
1986	15	79 782
1987	11	28 308
1988	4	21 043
1989	4	18 299

[1] Συμφωνα με εσωτερικο σημειωμα της υπηρεσιας αξιοποιησης το Μαρτιο του 1988 που αφορουσε τον απολογισμο των φακελων αξιοποιησης για τις αρχες του ετους 1988

[2] Οι εθνικοι οργανισμοι εκμεταλλευσης και αξιοποιησης της ερευνας τους οποιους επισκεφθηκε αποστολη του Συνεδριου στα πλαισια της ερευνας που οδηγησε στη συνταξη της παρουσας εκθεσης ειναι
— η British Technology Group (BTG) (UK)
— η Fraunhofer Gesellschaft (FhG) (D)
— η Gesellschaft fuer Strahlen und Umweltforschung (GSF) (D)
— η Garching Instrumente (GI) (D)
— η Agence nationale de valorisation de la recherche (Anvar) (F)
Το Συνεδριο συνεταξε εγγραφο που περιγραφει τους οργανισμους αυτους και τους τροπους παρεμβασης τους το οποιο ειναι διαθεσιμο στην εδρα του στο Λουξεμβουργο

[3] Ετσι σ ενα πρωτο κρατος μελος μια εταιρια ερευνων στον τομεα του περιβαλλοντος εισπραττει δικαιωματα ενος ECU για 85 μονο ECU δαπανων (ολων των δαπανων ερευνας και αξιοποιησης συνυπολογιζομενων) Σ ενα δευτερο κρατος μελος ενας σημαντικος οργανισμος εκμεταλλευσης των αποτελεσματων της ερευνας εισπραττει δικαιωματα ενος ECU για 2 9 ECU που δαπανηθηκαν για την αξιοποιηση (η βαση συγκρισης ειναι συνεπως πιο περιορισμενη και δεν περιλαμβανει οπως στην προηγουμενη περιπτωση, το συνολο των δαπανων) Ο σημαντικοτερος οργανισμος αξιοποιησης ενος τριτου κρατους μελους ειναι σημερα κερδοφορος

Η επίπτωση των προγραμμάτων έρευνας της ΓΔ XIII, υπηρεσίες Βρυξελλών

Αξιοσημείωτα αποτελέσματα

2.25. Τα βιομηχανικά αποτελέσματα των προγραμμάτων ESPRIT (1), που δεν αξιοποιούνται από την υπηρεσία αξιοποίησης αλλά μέσα στο ίδιο το πλαίσιο της ερευνητικής δράσης, ανέρχονται ήδη σε μια τελείως διαφορετική κλίμακα σε σχέση με τα αποτελέσματα των άλλων ερευνητικών προγραμμάτων. Το πρόγραμμα ESPRIT αποτέλεσε αντικείμενο εξωτερικής αξιολόγησης από τον Οκτώβριο του 1988 έως το Μάιο του 1989 με την πραγματοποίηση δειγματοληπτικής έρευνας στους συμμετέχοντες στα σχέδια. Καταμετρήθηκαν 949 απαντήσεις. Στην ερώτηση «ποια είναι η φύση του οικονομικού πλεονεκτήματος που η μονάδα σας αποκόμισε από το σχέδιο αυτό;», το 69 % απάντησε «βελτίωση της τεχνογνωσίας», το 45 % δήλωσε ότι κατέληξε σε νέα προϊόντα, το 35 % ότι βελτίωσε τα προϊόντα του, το 29 % προήγαγε την τυποποίηση, το 25 % μείωσε τις δαπάνες του ή τις προθεσμίες κατασκευής, το 12 % βελτίωσε τις τεχνικές της παραγωγής του. Μόνο το 15 % δηλώνει ότι δεν αποκόμισε κανένα όφελος από τη συμμετοχή του. Να σημειωθεί ότι πρόκειται βεβαίως για πρακτικά αποτελέσματα, στο στάδιο της βιομηχανικής παραγωγής.

2.26. Το πρόγραμμα ESPRIT άρχισε το 1984. Δεν έχει παρέλθει επαρκής χρόνος προκειμένου να εκτιμηθεί η επίπτωση των προγραμμάτων RACE (2), AIM (3), DELTA (4) και DRIVE (5) (1987 και 1988), που τέθηκαν σε εφαρμογή από τις ίδιες υπηρεσίες (ΓΔ XIII — Βρυξέλλες) όπως και το πρόγραμμα ESPRIT, και κατά τον ίδιο τρόπο. Ωστόσο, μια έκθεση για την πρόοδο του προγράμματος RACE το Σεπτέμβριο του 1989 δείχνει ότι το 58 % των συμμετεχόντων κατέληξε σε ανάπτυξη προϊόντων, το 42 % σε καταθέσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, το 28 % στη δημιουργία και την ανάπτυξη υπηρεσιών και το 79 % στη βελτίωση των χρησιμοποιούμενων τεχνικών.

Μια νέα προσέγγιση

2.27. Τα πολύ πιο μαζικά και γρήγορα για αυτό το είδος προγραμμάτων αποτελέσματα της αξιοποίησης εξηγούνται κατά μεγάλο μέρος από τη φύση τους και την προσέγγιση που ακολουθήθηκε. Σε αυτό το είδος των προγραμμάτων, η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας αποτελεί μέρος των ίδιων των προγραμμάτων, και μάλιστα διττώς. Από τη μια πλευρά, ορισμένα σχέδια που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα αποτελούν μέσα εκμετάλλευσης των άλλων σχεδίων του προγράμματος, ιδίως στον τομέα της διάδοσης των γνώσεων. Τέτοια είναι η περίπτωση του σχεδίου «Σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών» (IES) και της βάσης δεδομένων του, που διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αυτών που μετέχουν στο πρόγραμμα ESPRIT, ή ακόμη η περίπτωση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Eurocom, υπηρεσίας διαβίβασης μηνυμάτων που απευθύνεται στους υπάρχοντες και πιθανούς χρήστες των σχετικών με το ίδιο αυτό πρόγραμμα δεδομένων. Από την άλλη, η πορεία της έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος ESPRIT είναι πλήρως ενσωματωμένη, και οι στόχοι καθορίζονται υπό μορφή συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που πρέπει να επιτευχθούν, για παράδειγμα υπό μορφή μεριδίων αγοράς που πρέπει να κατακτηθούν. Βέβαια η έρευνα που χρηματοδοτείται από την Επιτροπή δεν φθάνει μέχρι το στάδιο του επώνυμου εμπορικού προϊόντος, παραμένει στο προηγούμενο του ανταγωνισμού στάδιο, αλλά προχωρεί μέχρι ένα στάδιο ωριμότητας που αρκεί για να δώσει στη συνέχεια τη δυνατότητα στις μετέχουσες βιομηχανίες να συνεχίσουν οι ίδιες, και αυτή τη φορά ιδίω ονόματι, τις συμπληρωματικές έρευνες και την ανάπτυξη των μεθόδων παραγωγής και των προϊόντων που προορίζονται για να διατεθούν στο εμπόριο.

2.28. Πρέπει να αναλυθούν βαθύτερα οι παράγοντες της επιτυχίας αυτού του είδους προγραμμάτων:

α) στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, τα σχέδια γενικά είναι κοντά στις εφαρμογές. Η βασική έρευνα αντιπροσωπεύεται μόνο από μια μικρή μειοψηφία σχεδίων·

β) οι κύριοι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα είναι οι βιομηχανίες. Στο πρόγραμμα ESPRIT, δώδεκα πολύ μεγάλες επιχειρήσεις συμμετείχαν στο 70 % των σχεδίων. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ, με λιγότερους από 500 μισθωτούς) συμμετείχαν στο 65 % των σχεδίων. Οι ΜΜΕ όμως δεν μπορούν να έχουν την πολυτέλεια να πραγματοποιούν έρευνες χωρίς να έχουν τη σταθερή βούληση να προωθήσουν τα αποτελέσματα μέχρι το στάδιο των αποδοτικών εφαρμογών. Στα κλασικά προγράμματα της ΓΔ XII αντίθετα, η ισχυρή πλειοψηφία των συμβαλλομένων αποτελείται από ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια·

γ) η συμμετοχή των βιομηχανιών δεν περιορίζεται στο στάδιο της εφαρμογής των σχεδίων βάσει συμβάσεων κοινής δαπάνης, αλλά αρχίζει από το στάδιο του καθορισμού του προγράμματος και των θεμάτων του, ενώ το επιστημονικό περιεχόμενο των κλασικών προγραμμάτων προσδιορίζεται δια της διοικητικής οδού.

Για όλους τους λόγους αυτούς, οι εργασίες που πραγματοποιούνται συγκεντρώνουν όλες τις πιθανότητες να καταλήξουν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. Η προσέγγιση που προτιμήθηκε για το πρόγραμμα

(1) Για το ESPRIT II: απόφαση 88/279/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Απριλίου 1988 σχετικά με το ευρωπαϊκό στρατηγικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα των τεχνολογιών των πληροφοριών (ΕΕ αριθ. L 118 της 6. 5. 1988, σ. 32).

(2) Απόφαση 88/28/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 1987 για ένα κοινοτικό πρόγραμμα στον τομέα των τεχνολογιών των τηλεπικοινωνιών Ε και Α στον τομέα των προηγμένων τεχνολογιών των τηλεπικοινωνιών στην Ευρώπη (ΕΕ αριθ. L 16 της 21. 1. 1988, σ. 35).

(3) Απόφαση 88/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 4ης Νοεμβρίου 1988 για μια κοινοτική δράση στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών που εφαρμόζονται στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης — προηγμένη πληροφορική στο τομέα της ιατρικής (AIM) — διερευνητική δράση (ΕΕ αριθ. L 314 της 22. 11 .1988, σ. 22).

(4) Απόφαση 88/417/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1988 για την ανάληψη κοινοτικής δράσης στον τομέα των τεχνολογιών της μάθησης — ανάπτυξη των μεθόδων μάθησης στην Ευρώπη με τη βοήθεια των προηγμένων τεχνολογιών, διερευνητική δράση (ΕΕ αριθ. L 206 της 30. 7. 1988, σ. 20).

(5) Απόφαση 88/416/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1988 σχετικά με ένα κοινοτικό πρόγραμμα στον τομέα της εφαρμογής της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών στις οδικές μεταφορές (ΕΕ αριθ. L 206 της 30. 7. 1988, σ. 1).

ESPRIT υιοθετήθηκε επίσης και για άλλα πρόσφατα προγράμματα με προσανατολισμό τη βιομηχανία τα οποία διαχειρίζεται η ΓΔ XII (BRITE-Euram, Βιοτεχνολογία).

2.29. Όσον αφορά τη διάδοση των αποτελεσμάτων, αρκεί να επισκεφθεί κανείς μια εκδήλωση όπως η ετήσια Διάσκεψη ESPRIT για να αντιληφθεί τη σπουδαιότητα και την ακτινοβολία του προγράμματος (το 1989, παρουσιάστηκαν πάνω από 100 σχέδια, συμμετείχαν αρκετές χιλιάδες άτομα και οι ομιλητές ήταν υψηλότατου επιστημονικού και πολιτικού επιπέδου). Δεν θα μπορούσε να βρεθεί τίποτε το ανάλογο ανάμεσα στους καρπούς της αξιοποίησης που προήλθαν από τη δράση της διεύθυνσης XIII-Γ.

3. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 1. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΡΑΣΗ Η ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Εισαγωγή

3.1. Από τη φύση της, και λαμβανόμενη συνολικά, η δραστηριότητα της μεταφοράς τεχνολογίας, της οποίας η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας δεν είναι παρά μια ιδιαίτερη μορφή, έχει προωθητικό χαρακτήρα και μπορεί να ασκείται μόνο κατά τρόπο δυναμικό. Αν οι υπεύθυνοι δεν αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, δεν θα συμβεί τίποτε. Στα όσα αναπτύσσονται στη συνέχεια γίνεται προσπάθεια να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό η πραγματική δραστηριότητα των υπηρεσιών εκδηλώνει τον απαραίτητο αυτό δυναμισμό.

Ανεπάρκειες προς τα ανάντη της διεύθυνσης XIII- Γ

3.2. Το πρόγραμμα-πλαίσιο αναθέτει ένα ορισμένο ρόλο στη ΓΔ XII στον τομέα της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας (βλ. σημείο 5.20). Ο ρόλος αυτός δεν ασκείται επαρκώς.

Διάδοση των γνώσεων

3.3. Η ΓΔ XII ασκεί αρκετά συστηματικά τις αρμοδιότητές της στον τομέα της διάδοσης των αποτελεσμάτων της έρευνας. Το σύνολο σχεδόν των αποτελεσμάτων δημοσιεύεται, είτε από τον συμβαλλόμενο είτε από την Επιτροπή.

3.4. Η ΓΔ XII προσφεύγει επίσης, και πολύ συχνά, σε άλλα μέσα εκτός από τη δημοσίευση, όπως η δημιουργία βάσεων δεδομένων, η σύνταξη συνοπτικών εκθέσεων στο επίπεδο ενός κατά το μάλλον ή ήττον εκτενούς τομέα, η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ ερευνητών, η διοργάνωση συνεδρίων ανοικτών σε τρίτους — πανεπιστημιακούς, πολιτικούς, αλλά και βιομηχάνους, αυτούς δηλαδή που έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα των ερευνών —, η επιμόρφωση ερευνητών και χρηστών (για παράδειγμα η δημιουργία ευρωπαϊκής σχολής κλιματολογίας).

3.5. Ωστόσο, η προσέγγιση του προβλήματος των δημοσιεύσεων (επιλογή των εγγράφων, φύση και επιλογή των μέσων, λεπτομέρειες έκδοσης, αριθμός αντιτύπων, στόχευση αυτών στους οποίους απευθύνεται, κ.λπ.) είναι πάρα πολύ ανομοιογενής στα πλαίσια της ΓΔ XII και εξαρτάται κυρίως από τις επιστημονικές μονάδες, το δυναμισμό και τις προτιμήσεις των υπευθύνων τους. Οι υπηρεσίες αυτές κοινοποιούν τα αποτελέσματα στον πολύ γνωστό τους, αλλά περιορισμένο, κύκλο των επιστημόνων που αφορά ο αντίστοιχος τομέας και δεν αναλαμβάνουν πιο φιλόδοξες πρωτοβουλίες για τη συστηματική προώθηση των αποτελεσμάτων. Η επίδραση των δημοσιεύσεων δεν αξιολογείται. Οι υπηρεσίες της ΓΔ XII έχουν μεγάλη ανάγκη οδηγιών που θα αποσκοπούν στο να καθιερώσουν ομοιογενείς μεθόδους, να προσδώσουν δυναμικότητα στην προσπάθεια διάδοσης και να βελτιστοποιήσουν την επίδρασή της.

Αξιοποίηση

3.6. Η ΓΔ XII παρ' όλα αυτά έχει συναίσθηση των ευθυνών της στον τομέα της διάδοσης των γνώσεων, έχει όμως μικρότερη επίγνωση του ρόλου που θα έπρεπε να διαδραματίσει στον τομέα της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Μεταξύ της διεύθυνσης XIII-Γ η οποία, στην παρούσα κατάστασή της, μπορεί μόνο να προβαίνει σε πολύ ελλιπή εξακρίβωση των αξιοποιήσιμων αποτελεσμάτων, και της ΓΔ XII, η οποία θεωρεί ότι η εξακρίβωση αυτή δεν ανήκει στον κύκλο της δικαιοδοσίας της, δεν υπάρχει συνέχεια στη δράση. Όμως, στο διαχωριστικό επίπεδο έρευνα-αξιοποίηση, κατά τη διαδικασία μετατροπής των «αποτελεσμάτων της έρευνας» σε «αξιοποιήσιμες εφευρέσεις», η ΓΔ XII και η διεύθυνση XIII-Γ πρέπει να παίξουν συμπληρωματικό ρόλο.

3.7. Η ΓΔ XII θα έπρεπε κατ' αρχάς να διαβιβάζει στη διεύθυνση XIII-Γ πραγματικά το σύνολο των συμβάσεων έρευνας κοινής δαπάνης και των τελικών εκθέσεων των συμβαλλομένων, πράγμα που δεν συνέβη ποτέ εντελώς. Η διαβίβαση των τελικών εκθέσεων εξαρτάται, στα πλαίσια αυτής της γενικής διεύθυνσης, από τις διάφορες επιστημονικές υπηρεσίες των οποίων οι πρακτικές διαφέρουν πολύ από την άποψη αυτή. Φαίνεται ωστόσο να υπάρχει σαφής πρόοδος εδώ και λίγο καιρό. Θα έπρεπε η ΓΔ αυτή — πράγμα που απέχει πολύ από την πραγματικότητα — να εξασφαλίζει αποτελεσματική παρακολούθηση των συμβαλλομένων μετά τη λήξη των συμβάσεων, να απαιτεί να της αποστέλλουν δήλωση των προθέσεών τους όσον αφορά την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, εν ανάγκη να το θέσει ως προϋπόθεση για την αποδέσμευση του οφειλόμενου υπολοίπου, και να εξασφαλίζει αποτελεσματικά την κοινοποίηση όλων των δηλώσεων αυτών στη διεύθυνση XIII-Γ. Και στο θέμα αυτό, η πρακτική στη ΓΔ XII εξαρτάται από τις επιστημονικές μονάδες.

3.8. Αλλά και αυτό ακόμη δεν θα αρκούσε. Αν και η *δράση* της αξιοποίησης δεν ανήκει κατά το μεγαλύτερο μέρος της στην αρμοδιότητα της ΓΔ XII, ο *στόχος* της αξιοποίησης πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των φροντίδων της σε όλα τα στάδια των εργασιών της. Στο στάδιο του καθορισμού των προγραμμάτων, στην επιλογή θεμάτων που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες της οικονομίας· στο στάδιο της επιλογής των σχεδίων, όπου οι προοπτικές αξιοποίησης θα πρέπει να αποτελούν σημαντικό κριτήριο επιλεξιμότη-

τας· στο στάδιο της παρακολούθησης της εκτέλεσης, για να κατευθύνει τους ερευνητές στους πιο πρακτικούς τομείς εργασίας· μετά την ολοκλήρωση των συμβάσεων, για να επαληθεύουν αν οι πρώην συμβαλλόμενοι σέβονται τις υποχρεώσεις αξιοποίησης που ανέλαβαν, και για να καταβάλλουν οι επιτροπές αξιολόγησης μεγαλύτερες προσπάθειες προκειμένου να διαπιστώσουν την επίδραση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων στους συμβαλλόμενους, και ιδίως, στο μέτρο του δυνατού, την έμμεση επίδραση, πιο διάχυτη στην οικονομία.

3.9. Και στο σημείο αυτό, η κατάσταση διαφέρει πολύ από μια επιστημονική υπηρεσία στην άλλη. Και απομένουν πολλά να γίνουν προκειμένου η ΓΔ XII να αντιληφθεί το ρόλο της κατ' αυτόν τον τρόπο. Βέβαια, συμβαίνει συχνά να δίνει η ΓΔ XII χρήσιμες προεκτάσεις στα αποτελέσματα της έρευνάς της, αλλά με την ανακύκλωση των αποτελεσμάτων στην ίδια την έρευνα, όταν τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως νέο σημείο εκκίνησης για μεταγενέστερες ερευνητικές εργασίες. Αντίθετα, η κατάσταση των φακέλων των σχεδίων δείχνει ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, η τροφοδότηση του φακέλου παύει σαφώς μετά την παραλαβή της τελικής έκθεσης, την τυπική της έγκριση και το διακανονισμό του οφειλόμενου υπολοίπου. Πάντως, τα πρόσφατα προγράμματα με προσανατολισμό τη βιομηχανία, τα οποία ήδη αναφέρθηκαν στο σημείο 2.28, είναι η ευκαιρία για πιο φιλόδοξες πρωτοβουλίες (Τεχνικές ημερίδες BRITE-Eurama· σχέδια «Τ» και «Ευρωπαϊκά εργαστήρια χωρίς τείχη», προσκείμενα στις εφαρμογές, στα πλαίσια του προγράμματος βιοτεχνολογίας).

Περιορισμένος δυναμισμός των υπηρεσιών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δημοσιεύσεων

3.10. Στο τρίγωνο αξιοποίηση-προστασία των εφευρέσεων-διάδοση, είναι η υπηρεσία αξιοποίησης που απαιτείται κυρίως να έχει τον προωθητικό χαρακτήρα που αναφέρθηκε στο σημείο 3.1. Οι δύο άλλες υπηρεσίες αρκούνται σ' ένα πιο παθητικό τρόπο παρέμβασης. Η υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας βέβαια δεν είναι παρά επικουρική της υπηρεσίας αξιοποίησης. Θα έπρεπε ωστόσο να αναπτύξει τη δράση της προς όφελος των εφευρέσεων που προέρχονται από τις έμμεσες ενέργειες, μέχρι σήμερα σε μεγάλο βαθμό παραμελημένη (βλ. σημεία 4.16 και 4.17).

3.11. Η υπηρεσία δημοσιεύσεων της διεύθυνσης XIII-Γ διαδραματίζει πολύ παθητικό ρόλο στα πλαίσια του συστήματος δημοσιεύσεων της Επιτροπής. Τόσο στο πλαίσιο του ετήσιου προγραμματισμού όσο και σ' εκείνο της πραγματικής δημοσίευσης κάθε εγγράφου, η υπηρεσία παρεμβαίνει μετά από αίτηση των συντακτριών υπηρεσιών. Πρόκειται για υποχρεωτική δίοδο, χωρίς μεγάλη επιρροή στην ίδια την πολιτική δημοσιεύσεων. Η υπηρεσία μπορεί το πολύ να σταματήσει ορισμένες δημοσιεύσεις, για παράδειγμα αν μια σύμβαση έρευνας προβλέπει να προβεί στη δημοσίευση ο ίδιος ο συμβαλλόμενος, και κυρίως να τις αναβάλει όταν επιβάλλεται η προηγούμενη κατάθεση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Πρόκειται λοιπόν για διηθητικό ρόλο περιορισμένο και συχνά προσωρινό. Η μελέτη των υπό δημοσίευση χειρογράφων, πλην σπανίων εξαιρέσεων, η ανάλυση των τιμών κόστους διαφεύγουν τον έλεγχο της υπηρεσίας. Η τελευταία δεν αξιολογεί την επίδραση της δημοσίευσης στους αναγνώστες (βλ. σημείο 3.55).

3.12. Η παραγωγή, η αναπαραγωγή και η διάδοση εγγράφων — η δημοσίευση — δεν αποτελούν παρά μια πλευρά της κοινοποίησης στον επιστημονικό και τεχνικό τομέα. Τα μικροφίλμ, τα μαγνητικά μέσα ήχου ή ήχου-εικονοσκόπησης, και κυρίως η πληροφορική μεταβάλλουν την κλίμακα της κοινοποίησης. Σ' αυτά έγκειται στο μέλλον η πιο αποφασιστική ευκαιρία να αυξηθεί μαζικά η επίδραση των επιστημονικών εγγράφων που προέρχονται από την έρευνα.

3.13. Ήδη, η μονάδα XIII-Γ-3 χρησιμοποιεί τα μικροφίλμ και κυρίως διαχειρίζεται το περιοδικό Euroabstracts και την αδελφή του στον τομέα της πληροφορικής, τη βάση δεδομένων EABS στην οποία είναι αποθηκευμένες 80 000 περίπου περιλήψεις ή αναλύσεις δημοσιευθέντων εγγράφων με παραπομπές. Όλες οι δημοσιεύσεις για τις οποίες η υπηρεσία έχει εξακριβώσει τον εκδότη εισέρχονται στο Euroabstracts και την EABS, τα περιεχόμενα των οποίων είναι τα ίδια. Αλλά το περιεχόμενο της βάσης δεν είναι αρκετά πλήρες. Πολλά κοινοτικά έγγραφα, χρήσιμα βέβαια αλλά με περιορισμένο αριθμό παραληπτών, για παράδειγμα αυτά που απευθύνονται μόνο στα μέλη κάποιας συμβουλευτικής επιτροπής, λείπουν. Η EABS αντικατοπτρίζει την παραγωγή των ΓΔ XII και XIII και του ΚΚΕρ, όχι αρκετά όμως την έρευνα και τα έγγραφα τεχνικού περιεχομένου των λοιπών υπηρεσιών. Από την άλλη πλευρά, είναι συχνά δύσκολο, με βάση τα στοιχεία του «abstract», να βρεθεί το ίδιο το έγγραφο, ελλείψει αντίστοιχου κέντρου τεκμηρίωσης στην Επιτροπή. Τέλος, ενώ το σημαντικότερο πλεονέκτημα της πληροφορικής είναι η διεύρυνση του βεληνεκούς της διάδοσης, η βάση EABS έχει λίγους χρήστες.

3.14. Είναι μάλλον το πρόγραμμα Value, που ενέκρινε το Συμβούλιο στις 20 Ιουνίου 1989 [1], το οποίο δημιουργεί ελπίδες για αποφασιστική αλλαγή κλίμακας στην πολιτική των επιστημονικών ανακοινώσεων, διότι προβλέπει, πέρα από το παραδοσιακό μέσο της δημοσίευσης, τη δημιουργία της βάσης δεδομένων Cordis και τη διασύνδεση των δικτύων πληροφορικής που χρησιμοποιούνται για την κοινοποίηση επιστημονικών και τεχνικών πληροφοριών σε όλη την Κοινότητα. Τα δύο αυτά σχέδια βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης. Από την άποψη του περιεχομένου των πληροφοριών, η βάση Cordis θα είναι ευρύτερη και πιο διαφοροποιημένη, εφόσον θα περιέχει δεδομένα όχι μόνο για τα αποτελέσματα της έρευνας, αλλά επίσης και για τα προγράμματα, τα σχέδια, τα πρωτότυπα, τα κέντρα πληροφοριών, τους πιθανούς εταίρους, κ.λπ. Από άποψη κοινοποίησης, η έναρξη υλοποίησης της Cordis θα έπρεπε να είναι η ευκαιρία για τον καθορισμό όλο και πιο πλατιών «πληθυσμών στόχων» (ερευνητές, εθνικές διοικήσεις, επιχειρήσεις), προκειμένου να επιτευχθεί η πρόσβαση, έναντι αμοιβής βέβαια, αλλά τελείως ανοικτή.

---

[1] Είναι πρόγραμμα για την περίοδο 1989-1993 και όχι για την περίοδο 1990-1992 όπως αναφέρεται στον τίτλο: απόφαση 89/412/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1989 για τη θέσπιση ειδικού προγράμματος για τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας (1989-1992) (πρόγραμμα Value) (ΕΕ αριθ. L 200 της 13. 7. 1989, σ. 23).

3 15 Αλλα στο σημειο αυτο δεν μπορει να γινει λογος παρα σε μελλοντα χρονο, και μαλιστα σε υποθετικο Ουτε η βαση δεδομενων Cordis, και ακομη λιγοτερο η διασυνδεση των δικτυων δεν ειναι σε επιχειρησιακο σταδιο Και κυριως ο τροπος διαχειρισης και η χρηματοδοτηση αυτων των σχεδιων με κανονικο ρυθμο παραμενουν ακομη κατα μεγαλο μερος απροσδιοριστα Οσον αφορα τη χρηματοδοτηση, μπορει να σχεδιαστει μια διαχειριση της Cordis χωρις λειτουργικα εξοδα απο τις υπηρεσιες της Επιτροπης, στο πλαισιο των δικων τους δραστηριοτητων λειτουργιας η χρηματοδοτησεις που λαμβανονται κανονικα απο τα συνολα πιστωσεων που προοριζονται για τα προγραμματα ερευνας η ακομη χρεωση σε τιμη κοστους για οσους προσφευγουν στις προσφερομενες υπηρεσιες η τελος ενας συνδυασμος των τριων αυτων λυσεων Οσον αφορα τη διαχειριση του συστηματος, υπαρχει δυνατοτητα επιλογης αναμεσα στη δημιουργια μιας διοικητικης διαρθρωσης και τη δημιουργια μιας αυτονομης μοναδας που θα συνδεεται με την Επιτροπη με ενα ειδος παραχωρησης δημοσιας υπηρεσιας Αλλα αναμεσα σ' ολες αυτες τις λυσεις τιποτε ακομη δεν εχει αποφασιστει

Η αξιοποιηση απο τα αναντη προς τα καταντη

3 16 Σε δειγμα τριαντα περιπου φακελων αξιοποιησης, αυτοι που ανοιχθηκαν μετα απο αιτηση η προταση του εφευρετη — ΚΚΕρ η συμβαλλομενου — αποτελουν μειοψηφια Σε αντιθεση με τη δημοσιευση, οι περισσοτεροι φακελοι ανοιγονται μετα απο πρωτοβουλιες της υπηρεσιας αξιοποιησης Ωστοσο το Συνεδριο θεωρει οτι η αποτελεσματικοτητα της υπηρεσιας αξιοποιησης αποδυναμωνεται, κατ αρχας λογω του ανεπαρκους σχετικου της βαρους μεσα στη διευθυνση XIII-Γ, και μετα, και κυριως λογω της καπως παθητικης και αποκλειστικα κατιουσας πορειας της απο την ερευνα προς τις παραγωγικες δραστηριοτητες Αν συμπληρωνοταν με μια αντιστροφη και πιο βουλησιοκρατικη κινηση που θα προχωρουσε απο τις αναγκες των παραγωγικων δραστηριοτητων προς την ερευνα, θα κερδιζε σε δυναμισμο

Υπεροχη σε προσωπικο των λιγοτερο δυναμικων υπηρεσιων

3 17 Τον Ιανουαριο του 1989, επι 57 εν ενεργεια υπαλληλων στη διευθυνση XIII-Γ, η μοναδα αξιοποιησης XIII-Γ-2 διεθετε μονο 12 υπαλληλους, εναντι 19 της μοναδας XIII-Γ-3 (δημοσιευσεις) και 21 της μοναδας XIII-Γ-1, η οποια, ειναι αληθεια περιλαμβανει ταυτοχρονα και την υπηρεσια διπλωματων ευρεσιτεχνιας (6 υπαλληλοι) και την υπηρεσια μεταφορων τεχνολογιας (14 υπαλληλοι) Επι 34 υπαλληλων των κατηγοριων Α και Β 8 μονο υπηρετουσαν στη μοναδα αξιοποιησης πραγμα παραδοξο για την υπηρεσια αιχμη του δορατος της διευθυνσης XIII-Γ της οποιας η δραστηριοτητα απαιτει ποικιλες ειδικοτητες συνεχη παρακολουθηση των φακελων και πολλες αποστολες τοσο στο ΚΚΕρ οσο και στους εταιρους βιομηχανους η συμβουλους, κατανεμημενους σε ολα τα κρατη μελη

Σταση μερικες φορες παθητικη της υπηρεσιας αξιοποιησης

Προθεσμίες

3 18 Εννοειται οτι η αξιοποιηση ειναι μακροπνοο εργο, που μπορει να απαιτει, για τον ταδε πολυπλοκο φακελο, περισσοτερο απο 10 χρονια για να καταληξει καπου Ωστοσο, το χρονικο διαστημα που διατεθηκε για την εφαρμογη ορισμενων ενεργειων παρουσιαζει πτυχες που προκαλουν εκπληξη

3 19 Δεν ειναι σπανιο να περνουν δυο η τρια χρονια απο την ολοκληρωση ενος σχεδιου ερευνας εως τη στιγμη που — μερικες φορες μετα απο μελετη αξιολογησης που ανατιθεται σε συμβουλο επιλεγμενο συμφωνα με μια ειδικη διαδικασια προσκλησης για υποβολη προσφορων (διαδικασια Expect) — λαμβανεται η αποφαση να αναληφθει η οχι μια ενεργεια Στην περιπτωση του σχεδιου V267 [1], ο φακελος ανοιχθηκε στις 11 Ιουνιου 1985, προκειμενου να αρχισει η εκμεταλλευση των αποτελεσματων μιας συμβασης ερευνας η οποια συμφωνα με τους ορους της εληξε στις 31 Δεκεμβριου 1983

3 20 Αντιστροφα, πρεπει να οοθουν συγχαρητηρια στην Επιτροπη οταν, κερδιζοντας χρονο ανοιγει ενα φακελο και αρχιζει την αξιοποιηση των πολλα υποσχομενων ερευνητικων εργασιων πριν ακομη ολοκληρωθουν, οπως για παραδειγμα συνεβη με τους φακελους V275 [2] και V307 [3], απο τους οποιους ο πρωτος προερχεται απο την ερευνα του ΚΚΕρ και ο δευτερος απο μια συμβαση ερευνας κοινης δαπανης

3 21 Μετα το ανοιγμα του φακελου V247 [4], στις 28 Μαρτιου 1985, χρειαστηκαν 18 5 μηνες για να επιτευχθει η παραγγελια της τεχνικο-οικονομικης μελετης στο πλαισιο της διαδικασιας Expect και στη συνεχεια αλλοι 15 μηνες μεχρι να υπογραφει μια συμβαση μεταφορας τεχνολογιας Ορισμενες διαπραγματευσεις ειναι ατελειωτες δυο χρονια (απο τον Ιουνιο του 1985 εως τον Ιουλιο του 1987) για να επιτευχθει η συναψη της συμβασηςμεταφορας τεχνολογιας σχετικα με το φακελο V267 [1] Καποιος που υπεβαλε προσφορα για μια μελετη λογιστικης επαληθευσης στον δικαιουχο της αδειας εκμεταλλευσης του φακελου V42 [5] ειδοποιηθηκε στις 22 Μαιου 1987 με επτα μηνες καθυστερηση, οτι η προσφορα του απορριφθηκε

3 22 Πολλες φορες η υπηρεσια αντιδρα παρα πολυ αργα σ' ενα γεγονος Αποστολη που πραγματοποιηθηκε στις 28 Ιουλιου 1988 για να προετοιμασει μελετες της αγορας στα πλαισια των φακελων V316 [6] και V317 [7] κατεληξε στην υποβολη εκθεσης αποστολης μολις επτα μηνες αργοτερα, στις 2 Μαρτιου 1989, προκαλωντας ισοχρονη καθυστερηση της συναψης των συμβασεων

---

[1] Μηχανη εξωθησης με διπλο κοχλια για τη μηχανικη παρασκευη χαρτοπολτου αναλογης ποιοτητας με αυτον που παρασκευαζεται με χημικη μεθοδο

[2] Συστημα στεγανοτητας μεταξυ δυο μεταλλικων ωτιδων

[3] Συστημα εμπειρογνωμοσυνης για την επιλογη εναλλακτων θερμοτητας

[4] Υδρολυση μικροτεμαχιων ξυλειας σε πολυμερη απλουστερα σωματα

[5] Συγκολληση και διαμορφωση με μαγνητικους παλμους

[6] Συσκευη αναλυσης με φθορισμο Χ

[7] Συσκευη αναλυσης μεσω ενεργοποιησης με νετρονια

μελετών, η οποία δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί κατά το χρόνο του ελέγχου του Συνεδρίου το Μάιο του 1989. Η Επιτροπή αντέδρασε μόλις το Σεπτέμβριο του 1987 στις δυσμενείς προοπτικές της αγοράς για την εφεύρεση που πραγματευόταν ο φάκελος V61 (1), ενώ ήδη από τον Ιούνιο του 1982, οι πιθανοί πελάτες είχαν κρίνει την τιμή του μηχανήματος — ενός θερμοστατικού κλιβάνου — υπερβολικά υψηλή, και κυρίως ενώ μια μελέτη αγοράς του 1984 είχε προειδοποιήσει την Επιτροπή και την επιχείρηση ανάδοχο της άδειας εκμετάλλευσης για τα στενά όρια της αγοράς στην κλίμακα των θερμοκρασιών που ακολούθησε η τελευταία για τις κατασκευές της. Ωστόσο, η Επιτροπή ευελπιστεί να επαναρχίσει κατά συμφέροντα τρόπο το σχέδιο αυτό πάνω σε νέες βάσεις.

3.23. Βέβαια, για τις καθυστερήσεις και τις παρελκύσεις, η υπηρεσία αξιοποίησης συχνά εξαρτάται από τους εξωτερικούς εταίρους της. Μεγάλος αριθμός συμβάσεων μελετών εκτελούνται με σημαντικές καθυστερήσεις. Παρατηρείται καθυστέρηση επτά μηνών η οποία προστίθεται στην προβλεπόμενη διάρκεια μόνο τριών μηνών για ένα σχέδιο εμπορικής ανάπτυξης ενός ηλιακού ξηραντηρίου (φάκελος V 295) (2). Μια σύμβαση μεταφοράς τεχνολογίας σχετικά με την εφεύρεση που πραγματευόταν ο φάκελος V 268 (3) εκτελέστηκε σε 18 μήνες, σε διπλάσιο δηλαδή χρονικό διάστημα από αυτό που είχε προβλεφθεί.

Πρόληψη των διαφορών

3.24. Η Επιτροπή δεν είχε πάντοτε τη σύνεση να καθορίσει στις συμβάσεις που σύναψε στα πλαίσια της δραστηριότητας αξιοποίησης διατάξεις που να επιτρέπουν το σαφή προσδιορισμό των αμοιβαίων δικαιωμάτων των συμβαλλομένων σε όλες τις πιθανές περιπτώσεις. Επειδή η σύμβαση μεταφοράς τεχνολογίας αριθ. CTT 136 της 31ης Δεκεμβρίου 1985 δεν ήταν αρκετά ακριβής ούτε ως προς τη φύση της εφεύρεσης ούτε ως προς το γεγονός που προκαλούσε την έναρξη της περιόδου διάθεσης στο εμπόριο από την οποία υπήρχε υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων, ο δικαιούχος οργανισμός αρνήθηκε να καταβάλει δικαιώματα, αν και απλώς άλλαξε την προβλεφθείσα διάσταση του μηχανήματος, χωρίς να τροποποιήσει με κανένα τρόπο την αρχή της εφεύρεσης για την οποία χορηγήθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Αφού εξεδήλωσε τη διαφωνία της, η Επιτροπή παραιτήθηκε από κάθε αξίωση.

3.25. Στο πλαίσιο του φακέλου V42 (4), η Επιτροπή πρότεινε στις 24 Ιουνίου 1975 στον συμβληθέντα με αυτή κάτοχο της άδειας εκμετάλλευσης διαπραγμάτευση κατά περίπτωση για τη βάση της καταβολής των δικαιωμάτων, δηλαδή για τους ακριβείς τεχνικούς μηχανισμούς στους οποίους αναφερόταν, διατύπωση που άνοιγε την πόρτα σε αμφισβητήσεις και απώλεια χρόνου. Η Επιτροπή αντελήφθη την ανεπάρκεια μιας τέτοιας λύσης και γι' αυτό την επαναδιαπραγματεύθηκε και την διασαφήνισε στις 24 Ιανουαρίου 1986.

3.26. Στα πλαίσια του ίδιου φακέλου V42 μεσολάβησε η απόσπαση για δύο χρόνια, από την 1η Ιουλίου 1978 έως τις 30 Ιουνίου 1980, ενός επιστήμονα του Κοινού Κέντρου Ερευνών στη γαλλική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (CEA). Αντί να καθοριστεί εκ των προτέρων το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εφευρέσεων που μπορούσαν να γεννηθούν από τη συνεργασία της CEA και του ερευνητή, η συμφωνία προέβλεπε για το σκοπό αυτό κατά περίπτωση διαπραγματεύσεις μεταξύ του ΚΚΕρ και της CEA. Συνέπεια σε μεγάλο βαθμό προβλέψιμη μιας τέτοιας απρονοησίας υπήρξε η αναφύηση διαφοράς σχετικά με την κυριότητα ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας (5).

3.27. Οι υπηρεσίες που παραγγέλλουν μια μελέτη θα έπρεπε να καθορίζουν οι ίδιες τους όρους αναφοράς και όχι να αφήνουν το έργο αυτό στον υποψήφιο σύμβουλο. Ωστόσο αυτή είναι η πρακτική που ακολουθεί αρκετά τακτικά η υπηρεσία αξιοποίησης, η οποία υποδεικνύει συχνά με πολύ γενικούς και σύντομους όρους το αντικείμενο της μελέτης στον υποψήφιο. Ιδού για παράδειγμα με βάση ποια οδηγία παραγγέλθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 1987 το σχέδιο εμπορικής ανάπτυξης σχετικά με το φάκελο V225 (6): καθορισμός «σχεδίου εμπορικής ανάπτυξης το οποίο θα μας βοηθήσει να αντιληφθούμε καλύτερα την οικονομική βιωσιμότητα της εφεύρεσης καθώς και τη δυνατότητά της να δημιουργήσει θέσεις εργασίας». Πάνω σε αυτή τη μάλλον λακωνική βάση κλήθηκε ο σύμβουλος να «υποβάλει το σχέδιό του» (7). Στην υπόθεση V61 (1), ο ίδιος ο κάτοχος της άδειας εκμετάλλευσης συνέταξε τη συγγραφή υποχρεώσεων της μελέτης αγοράς που παράγγειλε η Επιτροπή στις 21 Ιουλίου 1983, και η τελευταία θεώρησε λυπηρό, χωρίς να παρέμβει, το γεγονός ότι έδωσε προτεραιότητα στις τεχνικές πτυχές σε βάρος των εμπορικών. Πράγματι, η επιχείρηση που είχε την άδεια εκμετάλλευσης είχε περιορίσει το σύμβουλο στις μόνες οδούς που είχε ήδη εξερευνήσει από τεχνική άποψη, και έτσι ήταν βέβαιη ότι θα ελάμβανε το μόνο μήνυμα που ευχόταν να ακούσει.

Έλεγχος της αίσιας είσπραξης των απαιτήσεων και της κατάστασης των οφειλών

3.28. Η παρακολούθηση από την Επιτροπή του κύκλου εργασιών που υπόκειται στην καταβολή δικαιωμάτων, καθώς και γενικά της βάσης για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων στις συμβάσεις παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ή μεταφοράς τεχνολογίας, δεν είναι πάντοτε επαρκώς προσεκτική. Βέβαια δεν είναι εύκολο να γίνει γνωστός με ακρίβεια κύκλος εργασιών που, υποτίθεται, θα απέκρυβε κάποιος εταίρος εν όλω ή εν μέρει. Αλλά η Επιτροπή πρέπει να προσπαθήσει και, σε περίπτωση απάτης, να αντιδράσει.

3.29. Η επιχείρηση κάτοχος της άδειας εκμετάλλευσης στην υπόθεση V42 (4) απέκρυψε πωλήσεις που

(1) Θερμικός θάλαμος με υψηλή ακρίβεια θερμοκρασίας μέσω ρύθμισης της πίεσης των αερίων.
(2) Ηλιακό ξηραντήριο νωπών φρούτων.
(3) Γεννήτρια υδρογόνου με ηλεκτρόλυση.
(4) Συγκόλληση και διαμόρφωση με μαγνητικούς παλμούς.
(5) Δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αριθ. 1974. Σύνολο συσκευών που καθιστούν δυνατή τη συγκόλληση βυσμάτων ράβδων πυρηνικού καυσίμου.
(6) Μέθοδος παρασκευής ενώσεων με βάση υλικά και πλαστικά από κυτταρίνη και λιγνοκυτταρίνη.
(7) Επιστολή αριθ. 10605 της 27ης Οκτωβρίου 1986.

υπόκειντων στην καταβολή δικαιωμάτων. Μετά από πολλαπλές οχλήσεις της Επιτροπής, που κλιμακώνονται από το 1984 έως το 1986, ο κάτοχος της άδειας εκμετάλλευσης συμπλήρωσε κατά ένα μέρος τις δηλώσεις του. Αλλά μια σύμβαση λογιστικής επαλήθευσης που συνήψε η Επιτροπή στις 16 Δεκεμβρίου 1986 έδειξε ότι ήταν δικαιολογημένες οι επίμονες υποψίες της Επιτροπής. Μόνο για τη χρήση 1982, πολλές πωλήσεις, συνολικού ποσού χωρίς φόρο 954 570 FF (περίπου 140 000 ECU), δεν είχαν δηλωθεί. Τα διαφυγόντα κέρδη από τη μη καταβολή δικαιωμάτων για την Επιτροπή ανέρχονταν σε 14 000 ECU περίπου.

3.30. Στην περίπτωση αυτή, υπάρχει υπαιτιότητα του κατόχου της άδειας εκμετάλλευσης, όχι της Επιτροπής. Ωστόσο στις 23 Ιανουαρίου 1986, η τελευταία δεν γνώριζε ακόμη τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε από το 1980. Το σύστημα διαχείρισης της Επιτροπής καθιστούσε δυνατό να λησμονηθεί έτσι για πολλά χρόνια κάποιος που ήταν υποχρεωμένος να καταβάλλει δικαιώματα: Επιπλέον, ο σύμβουλος που ανέλαβε τον οικονομικό έλεγχο της επιχείρησης που διέπραξε την απάτη έλεγξε μόνο τη χρήση 1982, ενώ η σύμβασή του δεν περιείχε τέτοιο περιορισμό. Υπάρχει λοιπόν κάθε λόγος να θεωρηθεί ότι οι μη αποκαλυφθείσες αποκρύψεις διαπράχθηκαν επίσης και σε άλλες χρήσεις. Η Επιτροπή ούτε συμπλήρωσε τον έλεγχο για τις άλλες χρήσεις (η άδεια εκμετάλλευσης διήρκεσε από το 1975 έως το 1986) ούτε, παρά τις κάποιες απειλές για την καταγγελία της σύμβασης παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης το 1986, εισέπραξε, εν ανάγκη δια της δικαστικής οδού, τα οφειλόμενα και μη καταβληθέντα δικαιώματα.

3.31. Η ίδια εταιρεία είχε συγχρόνως συνάψει σύμβαση παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης με γαλλικό πανεπιστήμιο το οποίο, με μεγαλύτερη επιτηδειότητα από την Επιτροπή, είχε περιλάβει στη σύμβαση ρήτρα σχετικά με την οφειλή τόκων υπερημερίας. Μια τέτοια ρήτρα θα έπρεπε να περιληφθεί στις συμβάσεις που αφορούν καταβολή δικαιωμάτων (συμβάσειςπαραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και συμβάσεις μεταφοράς τεχνολογίας).

Προτεραιότητα που παραχωρείται στο τεχνικό μέρος έναντι του εμπορικού

Κύρια αιτία των αποτυχιών: εμπορική μάλλον παρά τεχνική

3.32. Εδώ και μερικά χρόνια, η υπηρεσία αξιοποίησης προέβη σε ανάλυση των αιτιών των αποτυχιών της αξιοποίησης. Η έρευνά της έδειξε ότι περισσότερο από το ήμισυ των αποτυχιών είχε σχέση με τον εμπορικό παράγοντα. Από το δείγμα του ελέγχου του το Συνέδριο μπορεί να καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα. Επί 13 αποτυχιών που διαπιστώθηκαν ανάμεσα στους 29 φακέλους του δείγματος αυτού, τρεις έχουν εν μέρει εμπορική προέλευση, ενώ η αποτυχία έξι άλλων φακέλων είχε κυρίως ή και αποκλειστικά εμπορική προέλευση (τιμές πώλησης σαφώς υπερβολικά υψηλές, περιορισμένη αγορά, κακή προσαρμογή στη ζήτηση).

Υπερβολική αισιοδοξία για τα εμπορικά αποτελέσματα

3.33. Αρκετά τακτικά, το ΚΚΕρ ή η υπηρεσία αξιοποίησης, αλλά και οι συντάκτες μελετών της αγοράς και οι επιχειρήσεις με άδεια εκμετάλλευσης, διαπράττουν σφάλματα από υπερβολική αισιοδοξία για τα αναμενόμενα αποτελέσματα μιας εφεύρεσης, και κυρίως στον εμπορικό τομέα.

3.34. Στις 24 Ιανουαρίου 1978, η υπηρεσία αξιοποίησης υπολόγιζε ότι η αγορά της μαγνητοσυγκόλλησης (φάκελος V42 (1) σε πέντε χρόνια θα έφθανε τα 6 εκατ. FF (περίπου 1 050 000 ECU). Όμως οι πωλήσεις που δήλωσε ο κάτοχος της άδειας εκμετάλλευσης ανήλθαν συνολικά σε 1,4 εκατ. FF περίπου· μετά από αυτό το σχέδιο περιέπεσε σε αδράνεια. Η επιχείρηση που πέτυχε το Μάρτιο του 1987 την παραχώρηση άδειας για την εκμετάλλευση της εφεύρεσης του φακέλου V282 (2) προέβλεπε την πώληση πέντε μηχανημάτων από το 1987 και είκοσι συνολικά μηχανημάτων στα τέσσερα έως οκτώ χρόνια. Μέχρι σήμερα δεν διέθεσε ούτε ένα. Οι προβλέψεις για τις δυνατότητες διάθεσης που διατυπώθηκαν από τις μελέτες αγοράς και τον κάτοχο της άδειας στα πλαίσια του φακέλου V61 (3) διαψεύστηκαν σταθερά και σε μεγάλη έκταση από τα γεγονότα. Η μελέτη του 1984 επικαλούνταν μια παγκόσμια αγορά 30 μηχανημάτων ετησίως, ποσότητα που φαίνεται βέβαια μικρή, είναι όμως μεγάλη σε σχέση με τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα από τη σύναψη το 1978 της σύμβασης παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης: πωλήθηκαν όλο κι όλο επτά μηχανήματα.

Στάση περισσότερο τεχνική παρά εμπορική

3.35. Η πλειονότητα των συνεργατών της υπηρεσίας αξιοποίησης είναι επιστήμονες. Πολλοί από αυτούς υπήρξαν ερευνητές στο ΚΚΕρ. Όμως η αξιοποίηση πρέπει να συνδέσει τον κόσμο της έρευνας με τον κόσμο της βιομηχανίας. Οι επιστημονικές γνώσεις συνεπώς δεν αποτελούν παρά ένα στοιχείο των απαιτούμενων προσόντων. Απαιτείται γνώση της βιομηχανίας και της οικονομίας, προσοχή στα νομικά θέματα, ακονισμένη αίσθηση των απαιτήσεων του εμπορίου.

3.36. Ίσως η μάλλον τεχνική παρά εμπορική στάση που διαπιστώθηκε σε ορισμένες περιπτώσεις προέρχεται από το γεγονός αυτό. Βέβαια, η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα να παρεμβαίνει στην εμπορική στρατηγική των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, αλλά δεν παραλείπει — δικαιολογημένα εξάλλου — να ενδιαφέρεται για τις εμπορικές προοπτικές των σχεδίων. Όμως, για πολλούς φακέλους, υπάρχει η αίσθηση ότι το σχέδιο είναι καλά επεξεργασμένο από τεχνική άποψη, αλλά ανεπαρκώς αξιολογημένο και προετοιμασμένο από εμπορική άποψη. Αυτό φαίνεται κυρίως στο επίπεδο των μελετών αγοράς.

(1) Συγκόλληση και διαμόρφωση με μαγνητικούς παλμούς.
(2) Μηχανισμός παραγωγής καθορισμένου μίγματος αερίου και σκόνης.
(3) Θερμικός θάλαμος με υψηλή ακρίβεια θερμοκρασίας μέσω ρύθμισης της πίεσης των αερίων.

Ατέλειες των μελετών της αγοράς

3 37 Μεγαλος αριθμος τεχνικο-εμπορικων μελετων, καθως και μελετων αγορας, υστερει λογω της υπερβολικα συνοπτικης οικονομικης και εμπορικης αξιολογησης Αυτο συνεβη στην περιπτωση της δευτερης μελετης αγορας του φακελου V42 (1) στην πρωτη, και ακομη στη δευτερη μελετη αγορας του φακελου V225 (2) στην πρωτη μελετη αγορας του φακελου V61 (3) η οποια πραγματοποιηθηκε οταν το σχεδιο ηταν ακομη σε πρωιμο τεχνικο σταδιο, πραγμα που επηρεασε τη μελετη με συνεπεια να χρειαστει δευτερη μελετη, η οποια πραγματοποιηθηκε μαλλον πολυ καθυστερημενα και εντουτοις ηταν ακομη ανεπαρκως εμπορικη Ωστοσο το μειονεκτημα δεν ειναι γενικο Οι τεχνικο-εμπορικες μελετες σχετικα με τους φακελους V275 (4) και V247 (5) ειναι τοσο εμπορικες οσο και τεχνικες

3 38 Στην υποθεση του φακελου V61 (3), επειδη η επιχειρηση στην οποια παραχωρηθηκε η αδεια εκμεταλλευσης ηταν γερμανικη, η ερευνα των δυνατοτητων διαθεσης επικεντρωθηκε σχεδον σταθερα στη γερμανικη αγορα Στις δυο μελετες αγορας που χρηματοδοτηθηκαν στα πλαισια του φακελου αυτου, επειδη η Επιτροπη επελεξε Γερμανους συμβουλους και επιπλεον σκεφθηκε την οικονομια το γεωγραφικο πεδιο της ερευνας περιοριστηκε στην ΟΔ της Γερμανιας, με απλη αναλογικη παρεκταση για την αξιολογηση της ευρωπαικης και της παγκοσμιας αγορας Η εφευρεση ομως ειναι απο εκεινες η εμπορικη επιτυχια των οποιων ειναι νοητη μονο σε πολυ μεγαλες αγορες

3 39 Πολυ συχνα εξαλλου, τα οριa και οι ανεπαρκειες της πρωτης μελετης αγορας οδηγουν στη χρηματοδοτηση δευτερης (βλ σημειο 3 37 για το φακελο V61) Οι οροι αναφορας της πρωτης μελετης αγορας που πραγματοποιηθηκε στα πλαισια του φακελου V42 (1) ηταν παρα πολυ συνοπτικοι, πραγμα που εξηγει γιατι χρειαστηκε δευτερη, οι προδιαγεγραμμενες βασεις της οποιας δυστυχως δεν ηταν καθολου λεπτομερεστερες

3 40 Συχνα πραγματι η υπηρεσια αξιοποιησης εχει επισημανει τα κενα αυτα και λαμβανει μετρα Στα πλαισια του φακελου V225 (2), ο αξιοποιητης απαιτησε απο το γραφειο που συνεταξε τη 2η μελετη προσθετα στοιχεια για τις πιθανες δυνατοτητες διαθεσης (4 Μαρτιου 1986) Μερικες φορες, ο αξιοποιητης υπενθυμιζει στον κατοχο της αδειας εκμεταλλευσης τις υποχρεωσεις του σε θεματα εμπορικα (φακελος V167 (6), σημειωμα της 8ης Ιουνιου 1982) η του κανει σχετικα συστασεις (φακελος V267 (7), επιστολη της 7ης Δεκεμβριου 1988) Παντως η ασαφεια των ορων αναφορας των αιτησεων για τη συνταξη μελετης φερει αναμφιβολα μεγαλο μερος της ευθυνης για τις απογοητευσεις που παρατηρουνται κατα την παραδοση των εκθεσεων

3 41 Ο φακελος V216 (8) αποτελει τυπικο παραδειγμα πολυ σημαντικης απο τεχνικη αποψη εφευρεσης, η οποια ομως απετυχε διοτι δεν δοθηκε η απαιτουμενη προσοχη στις απαιτησεις και τους περιορισμους του εμποριου Προκειται για ενα λογισμικο διαβιβασης δεδομενων Συμφωνα με το ΚΚΕρ, η εφευρεση ηταν «αξιοσημειωτο επιτευγμα της κοινοτικης ερευνας» (10 Ιουνιου 1986), «σημαιοφορος της κοινοτικης πολιτικης στον τομεα των τεχνικων προδιαγραφων της πληροφορικης» η οποια «αποτελει κλασικη περιπτωση προκειμενου να επαληθευτει αν το αποτελεσμα μιας κοινοτικης ερευνας αιχμης μπορει να μετατραπει σε εμπορικη πραγματικοτητα» (12 Νοεμβριου 1986) Ο ενθουσιασμος ηταν τετοιος ωστε το ΚΚΕρ υιοθετησε την εφευρεση για τις εσωτερικες του αναγκες

3 42 Δυστυχως η εμπορικη προωθηση της απετυχε ολοκληρωτικα Οι διαπραγματευσεις της συμβασης παραχωρησης αδειας εκμεταλλευσης, που αρχισαν τον Ιουλιο του 1983, περιεπεσαν σε αδρανεια για μια διετια περιπου, μεχρι το Μαρτιο του 1985, εν αναμονη της συνταξης μιας νεας συμβασης-προτυπου (9), σαν να επρεπε να διακοπτεται η λειτουργια της διοικησης εως οτου υπαρξουν καλυτερες νομικες φορμουλες Μετα τη συναψη της συμβασης παραχωρησης αδειας εκμεταλλευσης, το Μαρτιο του 1986, η απαραιτητη μελετη αγορας καθυστερησε αλλους 20 μηνες (Νοεμβριος 1987) Αλλα ηταν ηδη πολυ αργα Το συστημα φαινοταν πολυ δαπανηρο, τεχνικα ξεπερασμενο απο αλλο λογισμικο που ανεπτυξε ο ιδιος ο κατοχος της αδειας εκμεταλλευσης

3 43 Το ατυχες αυτο παραδειγμα δειχνει εξαλλου τις συνεπειες της διοικητικης διασπορας των προσπαθειων αξιοποιησης η οποια επισημαινεται στο κεφαλαιο 5 της παρουσας εκθεσης Παραλληλα με τις προσπαθειες της διευθυνσης XIII-Γ, και χωρις να την ειδοποιησουν, οι υπηρεσιες των Βρυξελλων της ιδιας γενικης διευθυνσης και το ΚΚΕρ, πιστευοντας οτι θα κερδιζαν χρονο, συμφωνουσαν να αναλαβουν αλλες ενεργειες, φθανοντας μεχρι το σημειο να οργανωσουν παρουσιαση του λογισμικου στη Λαικη Δημοκρατια της Κινας

Η ερευνα ανεπαρκως στην υπηρεσια της αξιοποιησης

3 44 Η αξιοποιηση προωθει την ερευνα προς τα καταντη, προς τις παραγωγικες δραστηριοτητες Αλλα ο αξιοποιητης πρεπει να μπορει επισης να προσφυγει παλι στον ερευνητη, προκειμενου να κανει ο τελευταιος τις αναγκαιες ρυθμισεις και δοκιμες ωστε να προσαρμοστει η εφευρεση στις αναγκες της βιομηχανιας και της

(1) Συγκολληση και διαμορφωση με μαγνητικους παλμους
(2) Μεθοδος παρασκευης ενωσεων με βαση υλικα και πλαστικα απο κυτταρινη και λιγνοκυτταρινη
(3) Θερμικος θαλαμος με υψηλη ακριβεια θερμοκρασιας μεσω ρυθμισης της πιεσης των αεριων
(4) Συστημα στεγανοτητας μεταξι δυο μεταλλικων ωτιδων
(5) Υδρολυση μικροτεμαχιων ξυλειας σε πολυμερη απλουστερα σωματα
(6) Μηχανισμος ελεγχου απλοποιημενων μορφοτροπεων υπερηχων
(7) Μηχανη εξωθησης με διπλο κοχλια για τη μηχανικη παρασκευη χαρτοπολτου αναλογης ποιοτητας με αυτον που παρασκευαζεται με χημικη μεθοδο
(8) Λογισμικο για τη διαβιβαση δεδομενων «Dual network»
(9) Εκθεση της 12ης Απριλιου 1985 σχετικα με την αποστολη της 29ης Μαρτιου 1985 στο Aix les Milles

αγοράς. Αν υπάρχει ένα σύστημα «αναστολέα» που εμποδίζει αυτή την κίνηση της εκ νέου ανάβασης προς την έρευνα, η αξιοποίηση χάνει μεγάλο μέρος από την ευελιξία της και οι αξιοποιητές πρέπει να καλύψουν την ανεπάρκεια αυτή με δαπανηρή προσφυγή σε τρίτους. Η προσφυγή στους ερευνητές δεν λείπει στην Επιτροπή αφού οι συμβάσεις παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης προβλέπουν τεχνική βοήθεια στον κάτοχο της άδειας, βοήθεια που παρέχεται γενικά από το ΚΚΕρ. Αλλά προσκρούει σε αρκετά εμπόδια τα οποία αναλύονται στη συνέχεια.

Έλλειψη χρόνου των ερευνητών

3.45. Μεταξύ των αιτιών της αποτυχίας των φακέλων V134 ([1]) και V164 ([2]), τα δελτία κλεισίματος των φακέλων αυτών αναφέρουν: «έλλειψη υποστήριξης για την εφεύρεση». Επειδή οι ερευνητές του ΚΚΕρ που επινόησαν την εφεύρεση που αποτελεί τη βάση του φακέλου V275 ([3]) δεν είχαν διαθέσιμο χρόνο για να συνεχίσουν κατά την περίοδο 1988-89 τα χρήσιμα τεστ, η Επιτροπή αναγκάστηκε να στραφεί το Μάρτιο του 1989 σ' ένα εξωτερικό εργαστήριο προκειμένου να συνάψει μια σύμβαση τεχνικής βοήθειας.

3.46. Τον Αύγουστο του 1985, οι μετακινήσεις του προσωπικού στην υπηρεσία εφευρέσεων του ΚΚΕρ που υποστήριζε το σχέδιο V61 ([4]) προκάλεσαν μείωση της διαθεσιμότητας και της βοήθειας της υπηρεσίας αυτής. Εξάλλου, η αποχώρηση το 1982 ορισμένων υπευθύνων στην επιχείρηση κάτοχο της άδειας εκμετάλλευσης είχε ήδη καταστήσει δυσχερέστερη τη συνέχιση του σχεδίου. Έτσι η υπηρεσία αξιοποίησης εξαρτάται πολύ από τη διαθεσιμότητα αυτών με τους οποίους διαπραγματεύεται, τόσο στη βιομηχανία όσο και στις υπηρεσίες έρευνας, σε σημείο που να πρέπει μερικές φορές να σταματήσει ένα σχέδιο για το λόγο αυτό και μόνο.

Λήξη των προγραμμάτων

3.47. Μήπως υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία στη συνεργασία της Επιτροπής με εξωτερικούς ερευνητές των έμμεσων ενεργειών; Θα μπορούσε να αναφερθεί σχετικά το παράδειγμα του φακέλου V247 ([5]), η προώθηση του οποίου συγχρηματοδοτήθηκε από τη ΓΔ XII, στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος στον τομέα της μη πυρηνικής ενέργειας, και τη διεύθυνση XIII-Γ, η οποία χρηματοδότησε την πιο ώριμη από τεχνική άποψη φάση του σχεδίου, δηλαδή την πιο απομεμακρυσμένη από το στάδιο του ανταγωνισμού. Αλλά είτε πρόκειται για άμεσες ενέργειες είτε για έμμεσες, οι πιθανότητες συνεργασίας διακόπτονται με την ολοκλήρωση των εν λόγω ερευνητικών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο της άμεσης ενίσχυσης, η μείωση της υποστήριξης του ΚΚΕρ στο φάκελο V42 ([6]) οφειλόταν στο γεγονός ότι η εφεύρεση προερχόταν από σχέδιο έρευνας που το ΚΚΕρ έπαψε να χρηματοδοτεί εδώ και αρκετά χρόνια. Παρόμοιο πρόβλημα δημιουργήθηκε για την εφεύρεση του σχεδίου V268 ([7]), η οποία προερχόταν από το πρόγραμμα έρευνας κοινής δαπάνης σχετικά με την παραγωγή και χρήση του υδρογόνου. Η λήξη του προγράμματος αυτού είχε εμποδίσει τη ΓΔ XII να συνεχίσει τη χρηματοδότηση του σχεδίου από το οποίο προήλθε η εφεύρεση (βλ. έκθεση 6189 σχετικά με μια αποστολή της 7ης Ιουνίου 1985).

Απαγόρευση χρηματοδότησης της έρευνας με πιστώσεις της αξιοποίησης

3.48. Η απαγόρευση να χρηματοδοτεί η υπηρεσία αξιοποίησης με δικές της πιστώσεις εργασίες την εκτέλεση των οποίων θα επιθυμούσε να αναθέσει στο ΚΚΕρ αποτελεί την πιο σοβαρή εκδήλωση του μηχανισμού του «αναστολέα αντι-ανόδου». Το κώλυμα αυτό θα αναλυθεί λεπτομερώς στα σημεία 5.41 έως 5.45.

Η αποσπασματική δράση της αξιοποίησης

3.49. Η παρούσα διαδικασία, η οποία αρχίζει από την έρευνα και καταλήγει στη βιομηχανία, έχει μια συνέπεια: τη δράση για κάθε εφεύρεση χωριστά. Κάθε αποτέλεσμα της έρευνας λαμβάνεται χωριστά και αξιολογείται. Αν η αξιολόγηση είναι ευνοϊκή, αρχίζει η αναζήτηση του μελλοντικού βιομηχανικού εταίρου. Δεν υπάρχει στρατηγική μέσω της οποίας η Επιτροπή θα προσπαθούσε να προσδώσει στην αξιοποίηση ένα συνολικό μεσολαβητικό ρόλο ανάμεσα στον κόσμο της παραγωγικής δραστηριότητας και τον κόσμο της έρευνας. Η ακαταλληλότητα των μέσων, η οποία αναλύεται στο κεφάλαιο 4, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αιτίες αυτού του κενού, από το οποίο πάσχει ιδίως η πολιτική παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης.

Άδειες εκμετάλλευσης μη αποκλειστικές από νομική άποψη, αποκλειστικές στην πράξη

3.50. Η παρούσα πρακτική στον τομέα της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης δεν είναι ικανοποιητική. Πράγματι:

α) όλες οι άδειες εκμετάλλευσης χορηγούνται ως μη αποκλειστικές ενώ μόνο η συνθήκη Ευρατόμ επιβάλλει το μη αποκλειστικό χαρακτήρα τους (άρθρα 12 και 17). Η συνθήκη ΕΟΚ δεν περιέχει καμιά διευκρίνιση και αναθέτει στο Συμβούλιο τον καθορισμό των λεπτομερειών της διάδοσης των γνώσεων. Πράγματι ούτε το πρόγραμμα-πλαίσιο, ούτε το πρόγραμμα Value, ούτε τα ειδικά ερευνητικά προγράμματα δεν παρέχουν διευκρινίσεις για το θέμα αυτό·

β) παρά τη διαφορά αυτή, η υπηρεσία αξιοποίησης έχει μόνο μια σύμβαση πρότυπο, συνταγμένη με βάση τις διατάξεις της συνθήκης Ευρατόμ·

γ) στην πράξη, αν και οι συμβάσεις προβλέπουν την παραχώρηση μόνο μη αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης, η υπηρεσία αξιοποίησης γνωστοποιεί

([1]) Χημική επεξεργασία για φωτοεπιλεκτική απόθεση σε χαλκό.
([2]) Χρησιμοποίηση ενεργειακής δέσμης ακτίνων φωτός για επεξεργασίες επιφανειών.
([3]) Σύστημα στεγανότητας μεταξύ δύο μεταλλικών ωτίδων.
([4]) Θερμικός θάλαμος με υψηλή ακρίβεια θερμοκρασίας μέσω ρύθμισης της πίεσης των αερίων.
([5]) Υδρόλυση μικροτεμαχίων ξυλείας σε πολυμερή απλούστερα σώματα.
([6]) Συγκόλληση και διαμόρφωση με μαγνητικούς παλμούς.
([7]) Γεννήτρια υδρογόνου με ηλεκτρόλυση.

ανεπίσημα στον υποψήφιο κάτοχο της άδειας ότι δεν θα προσπαθήσει με δική της πρωτοβουλία να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης της ίδιας εφεύρεσης και σε άλλους, εφόσον ο εν λόγω δικαιούχος τηρήσει τη σύμβαση και την υποχρέωσή του να εκμεταλλευθεί την εφεύρεση. Πρόκειται συνεπώς για περίπτωση χορήγησης στην πράξη αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης (βλ. για παράδειγμα, σχετικά με το φάκελο V42 [1], την επιστολή της 5ης Μαρτίου 1975 στον μελλοντικό κάτοχο της άδειας).

3.51. Η σημερινή διφορούμενη κατάσταση στερεί την αξιοποίηση τόσο από τα πλεονεκτήματα της αποκλειστικότητας όσο και από εκείνα της μη αποκλειστικότητας. Η έλλειψη νομικά διασφαλισμένης αποκλειστικότητας καθιστά μερικές φορές επιφυλακτικό έναν υποψήφιο που επιθυμεί να έχει μακροχρόνιες εγγυήσεις προτού προχωρήσει στις απαιτούμενες επενδύσεις (βλ., για παράδειγμα, την άρνηση του Κέντρου Πυρηνικών Ερευνών της Καρλσρούης να υπογράψει σύμβαση συνεργασίας με την Επιτροπή, επιστολή της 29ης Ιουνίου 1989, φάκελος V275 [2]). Αλλά η Επιτροπή, με το να αναλαμβάνει μέσω της ανεπίσημης παραχώρησης αποκλειστικότητας δεσμεύσεις μεγαλύτερες από τις αυστηρά νομικές της υποχρεώσεις, χάνει κάθε δυνατότητα εναλλακτικής λύσης σε περίπτωση που ο κάτοχος της άδειας δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Αυτό συνέβη στις υποθέσεις V42 [1] και V61 [3]. Στην περίπτωση του φακέλου V42, μια επιχείρηση είχε βολιδοσκοπήσει το 1983 την Επιτροπή για μια ενδεχόμενη παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης της εφεύρεσης. Η υπηρεσία αξιοποίησης, επειδή είχε ήδη ένα λήπτη της άδειας, δεν έδωσε συνέχεια, αν και διαφαίνονταν ήδη η αποτυχία του λήπτη της άδειας και η εγκατάλειψη του σχεδίου. Λίγο αργότερα (16 Φεβρουαρίου 1984), η υπηρεσία έστελνε έγγραφο απειλώντας να λύσει τη σύμβαση (πράγμα που έγινε το 1986).

3.52. Η ενδεδειγμένη λύση δεν είναι προφανής. Το Συνέδριο συνιστά ωστόσο στην Επιτροπή να εμβαθύνει τόσο στα θέματα νομιμότητας όσο και στα θέματα αποτελεσματικότητας που επηρεάζουν την παρούσα πρακτική και να βελτιώσει την πολιτική της για το ζήτημα αυτό.

Μερικές προτάσεις

3.53. Όσα προαναφέρθηκαν επεξηγούν τις ενέργειες αποκλειστικά προς τα κατάντη, με τις οποίες η υπηρεσία ενδιαφέρεται για τη βιομηχανία μόνο όταν υπάρξει μια συγκεκριμένη εφεύρεση που κρίνεται άξια εκμετάλλευσης. Θα ήταν ευκταίο να εφαρμοστεί μια διαδικασία συγχρόνως καθοδική και ανοδική. Στη συστηματική διερεύνηση των έγκυρων αποτελεσμάτων της έρευνας θα αντιστοιχούσαν επαφές εξίσου συστηματικές με τις επιχειρήσεις και τις επαγγελματικές τους οργανώσεις, ενώ η υπηρεσία αξιοποίησης θα γινόταν ο διαχειριστής ενός χαρτοφυλακίου εφευρέσεων και η δραστηριότητά της θα έμοιαζε με εκείνη ενός χρηματιστηρίου εφευρέσεων. Βέβαια, η Επιτροπή θα μπορούσε να αντιπαραθέσει ότι η υπηρεσία αξιοποίησης δεν διαθέτει επαρκώς πλούσιο χαρτοφυλάκιο εφευρέσεων για να ακολουθήσει μια τέτοια οδό. Από την έναρξη της λειτουργίας της, η υπηρεσία αξιοποίησης ασχολήθηκε με 340 περίπου φακέλους, συμπεριλαμβανομένων αυτών που είχαν ατυχή έκβαση. Ορισμένοι εθνικοί οργανισμοί αξιοποίησης διαχειρίζονται ένα τρέχον χαρτοφυλάκιο αρκετών χιλιάδων παραχωρήσιμων τεχνικών και κοινοποιούν τις πληροφορίες τους σε χιλιάδες επιχειρήσεις. Αλλά γιατί να μην αναζητηθεί στήριγμα ακριβώς στους εθνικούς οργανισμούς ώστε να εκμεταλλευθεί η Κοινότητα τα δικά τους δίκτυα διάδοσης και διερεύνησης; Για να πάρουμε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα, οι εθνικοί οργανισμοί αξιοποίησης της έρευνας πέντε χωρών (BSG στο Ηνωμένο Βασίλειο, Fraunhofer Gesellschaft στην ΟΔ της Γερμανίας, Anvar στη Γαλλία, TNO στις Κάτω χώρες, DIC στη Δανία) δημιούργησαν ένωση για την εκμετάλλευση των αξιοποιήσιμων φακέλων, την ένωση Eurotech. Κάθε οργανισμός παρέχει στην ένωση φακέλους και καλεί τους εταίρους του στην ένωση να του προτείνουν υποψήφιους λήπτες της άδειας εκμετάλλευσης. Η ένωση δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Sprint, το οποίο διαχειρίζεται η διεύθυνση XIII-Γ, αλλά η υπηρεσία αξιοποίησης, η οποία ανήκει στην ίδια διεύθυνση, δεν είναι ενεργό μέλος, αλλά μετέχει μόνον ως παρατηρητής! Οι αδύναμες δομές, με τα περιορισμένα μέσα, πρέπει να προσπαθούν να στηρίζονται στα οργανωτικά μέσα των «ισχυρών» δομών.

Ανεπαρκής αξιολόγηση της επίπτωσης των δράσεων

Ανεπάρκεια των αριθμητικών δεικτών

3.54. Στον τομέα της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι αριθμητικοί δείκτες είναι και σπάνιοι και δυσερμήνευτοι. Αυτό δεν αποτελεί ιδιαιτερότητα της Επιτροπής: το Συνέδριο διαπίστωσε το κενό αυτό σε όλους τους εθνικούς οργανισμούς αξιοποίησης που επισκέφθηκε. Ωστόσο, μερικοί από αυτούς, έχοντας επίγνωση της αδυναμίας αυτής, προσπαθούν να βελτιωθούν από την άποψη αυτή. Το Συνέδριο συνιστά συνεπώς στην Επιτροπή να διευρύνει τις πρώτες προσπάθειές της σχετικά με τον υπολογισμό του αριθμού των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας και του επαγόμενου κύκλου εργασιών και να τις επεκτείνει σε άλλους δείκτες (για παράδειγμα προστιθέμενη αξία, μερίδια αγοράς, και γενικότερα κόστος-πλεονεκτήματα της αξιοποίησης).

Έλλειψη αξιολόγησης της επίδρασης των δημοσιεύσεων

3.55. Η υπηρεσία δημοσιεύσεων της διεύθυνσης XIII-Γ δεν προβαίνει σε αξιολόγηση της επίδρασης των επιστημονικών και τεχνικών δημοσιεύσεων. Πώς θα μπορούσε να το πράξει, αφού δεν γνωρίζει, από την αρχή, όλους τους παραλήπτες των δημοσιευόμενων εγγράφων, διότι οι κατάλογοι διανομής έχουν διασκορπιστεί μεταξύ της ίδιας της μονάδας XIII-Γ-3, των υπηρεσιών των Βρυξελλών της ΓΔ XIII, της ΓΔ XII, του ΚΚΕρ και της Υπηρεσίας Εκδόσεων. Σ' αυτό προστίθε-

(1) Συγκόλληση και διαμόρφωση με μαγνητικούς παλμούς.
(2) Σύστημα στεγανότητας μεταξύ δύο μεταλλικών ωτίδων.
(3) Θερμικός θάλαμος με υψηλή ακρίβεια θερμοκρασίας μέσω ρύθμισης της πίεσης των αερίων.

νται ενδεχομένως οι πωλήσεις από τους ιδιώτες εκδότες, οι οποίες είναι καλύτερα γνωστές. Η μονάδα XIII-Γ-3 δεν λαμβάνει συστηματικά από την Υπηρεσία Εκδόσεων αντίστοιχα στατιστικά στοιχεία για τη διανομή και τις πωλήσεις. Η επίδραση όχι μόνο είναι ελλιπώς γνωστή από ποσοτική άποψη, αλλά και δεν αξιολογείται από ποιοτική άποψη, καθώς η υπηρεσία δεν διενεργεί έρευνες στους κύκλους των παραληπτών και των αναγνωστών σχετικά με τη γνώμη τους για τα έγγραφα που δημοσιεύει η Επιτροπή. Η πολιτική της δημοσίευσης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, και δεν μπορεί να μην ασχολείται με ένα μίνιμουμ αξιολόγησης.

Μη εξακρίβωση των εσόδων και των δαπανών ανά σχέδιο ή πράξη

3.56. Επειδή οι τρόποι παρέμβασης ποικίλλουν, δεν είναι δυνατό, στην παρούσα κατάσταση των πραγμάτων, να εξακριβωθούν για ένα δεδομένο σχέδιο αξιοποίησης, και, ανά σχέδιο, για ένα δεδομένο είδος πράξεων — για παράδειγμα κόστος των μελετών ή έξοδα συμμετοχής σε εμπορικές και άλλες εκθέσεις — τα έξοδα, και ενδεχομένως τα έσοδα, που προέκυψαν από αυτό. Ούτε η εξέταση των φακέλων αξιοποίησης επιτρέπει γενικά να συνταχθεί ακριβής κατάσταση των εσόδων και των δαπανών που προέκυψαν από το σχέδιο ή ακόμη τα σχετικά με αυτό διπλώματα ευρεσιτεχνίας που κατατέθηκαν, χορηγήθηκαν και εγκαταλείφθηκαν. Επιπλέον, δεν υπάρχει τακτική στατιστική που να κατανέμει τις δαπάνες στους τρεις τομείς δραστηριότητας — δημοσίευση, δημιουργία και διατήρηση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αξιοποίηση —, και στις οποίες θα έπρεπε να προστεθούν οι ίδιες δαπάνες του σχεδίου Cordis καθώς και εκείνες του υπο-προγράμματος II του Value (διασυνδεδεμένα δίκτυα πληροφορικής). Για να γίνουν γνωστά τα στοιχεία αυτά, θα έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή ένα πολύ απλό σύστημα κωδικοποίησης των δημοσιονομικών πράξεων για εσωτερική χρήση.

4. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 2. ΜΕΣΑ ΔΥΣΑΝΑΛΟΓΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Εισαγωγή

4.1. Όποια και αν είναι η συνολική προσπάθεια για την οποία η Κοινότητα θα δώσει τη συγκατάθεσή της για την έρευνα και την εκμετάλλευσή της, υπάρχουν πολλές σχέσεις τεχνικές, ανθρώπινες, οικονομικές και δημοσιονομικές μεταξύ των δύο φάσεων της επιστημονικής και τεχνικής προόδου και είναι απαραίτητο να τείνουμε στην υιοθέτηση μιας προσαρμοσμένης αναλογίας μεταξύ των μέσων που διατίθενται τόσο στη μία όσο και στην άλλη. Πρέπει να αποφεύγεται, αφενός, να γίνεται υποχρησιμοποίηση των μέσων εκμετάλλευσης λόγω έλλειψης επαρκών εκμεταλλεύσιμων αποτελεσμάτων έρευνας και, αφετέρου, οι εφευρέσεις των οποίων αξίζει να γίνει εκμετάλλευση να καταλήγουν στα ράφια αρχείων λόγω έλλειψης επαρκών μέσων για την αποτελεσματική εκμετάλλευσή τους. Στο παρόν κεφάλαιο 4, το Συνέδριο προσπάθησε να εκτιμήσει αν αυτή η υγιής αναλογία τηρείται στα πλαίσια της κοινοτικής ενέργειας.

Ανθρώπινο δυναμικό που ασχολείται με την εκμετάλλευση συγκρινόμενο με εκείνο που ασχολείται με την έρευνα

4.2. Τον Ιανουάριο του 1989, ο αριθμός των μόνιμων υπαλλήλων της διεύθυνσης XIII-Γ που ασχολούνταν με την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας ανερχόταν, αφού προστέθηκαν όλες οι κατηγορίες από την A μέχρι τη D, σε 43 άτομα. Σχετικά, διαπιστώνουμε ότι στον προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 1989 υπάρχει δυναμικό 3 176 θέσεων για την έρευνα και τις επενδύσεις. Σύμφωνα με αυτά τα αριθμητικά στοιχεία, ο αριθμός του προσωπικού που προορίζεται για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας αντιπροσώπευε το 1,4 % του προσωπικού του τομέα των ερευνών. Αυτό δε το ποσοστό μπορεί να έχει ακόμη ελαφρώς υπερεκτιμηθεί, διότι σ' αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη οι θέσεις του τομέα των ερευνών που χρηματοδοτούνται από το τμήμα Β του προϋπολογισμού. Υπάρχει όμως ένας μικρός αριθμός θέσεων που χρηματοδοτούνται από το τμήμα Α (λειτουργία).

4.3. Αυτά τα αριθμητικά στοιχεία σημαίνουν ότι εάν το προσωπικό αποτελούσε το μόνο παράγοντα παραγωγής, τόσο της έρευνας όσο και της εκμετάλλευσής της, θα αρκούσε, για παράδειγμα, ελάχιστη διακύμανση του ποσοστού της χορήγησης αυτού του παράγοντα για την έρευνα ώστε να διακυμανθούν, κατά την αντίστροφη έννοια και σε σημαντικότερες αναλογίες τα μέσα της δραστηριότητας εκμετάλλευσης.

Χρηματοδοτικά μέσα

4.4. Ανάλογος συλλογισμός μπορεί να πραγματοποιηθεί όσον αφορά τα χρηματοδοτικά μέσα που χορηγούνται αντίστοιχα στην έρευνα και την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της.

Αναλογία των χρηματοδοτικών μέσων έρευνας/εκμετάλλευσης στα πλαίσια του δευτέρου προγράμματος-πλαισίου

4.5. Για την πενταετία 1987-1991 [1] χορηγήθηκαν στο πρόγραμμα-πλαίσιο 5 396 εκατ. ECU. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει το κεφάλαιο 8.4 «Διάδοση [2] και εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνικής έρευνας» στο οποίο διατέθηκαν 55 εκατ. ECU. Από τη χορήγηση αυτή παρακρατήθηκαν ακόμη 17 εκατ. ECU για τη χρηματοδότηση του προγράμματος Eurotra, μολονότι αυτό αφορά μάλλον την έρευνα παρά την εκμετάλλευσή της. Επομένως, για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων χορηγήθηκαν μόνο 38 εκατ. ECU, εφόσον τα υπόλοιπα, δηλαδή 5 358 εκατ. ECU, αντιστοιχούν στην χρηματοδότηση της ίδιας της έρευνας, δηλαδή σε σχέση μεταξύ της έρευνας και της

---

(1) Απόφαση 87/516/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28ης Σεπτεμβρίου 1987 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικών ενεργειών στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1987-1991) (ΕΕ αριθ.L 302 της 24. 10. 1987, σ. 1).

(2) Η γαλλική έκδοση του κειμένου αναφέρει «dissemination» (= διασπορά), μετάφραση φυγόπονη και εσφαλμένη που απορρέει από την έλξη της αγγλικής λέξης.

εκμετάλλευσής της 141 προς 1. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι και στην περίπτωση αυτή, μια πολύ μικρή διακύμανση του ποσοστού των πιστώσεων που χορηγούνται στην έρευνα θα αρκούσε να προκαλέσει μεγάλη διακύμανση του ποσοστού των μέσων που προορίζονται για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, εφόσον η συνολική χρηματοδότηση του προγράμματος-πλαισίου παραμένει η ίδια. Σ'αυτό θα μπορούσε να αντιταχθεί το γεγονός ότι, εκτός από την κοινοτική χρηματοδότηση, για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έμμεσης ενέργειας χορηγούνται ενδεχομένως χρηματοδοτήσεις στο εθνικό πλαίσιο. Ακόμη όμως και αν υποτεθεί ότι μπορούν να εκτιμηθούν, θα ήταν δίκαιο να ληφθεί επίσης υπόψη το σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους αυτής της ίδιας έμμεσης ενέργειας που βαρύνει τους αντισυμβαλλόμενους. Τότε, στη χρηματοδότηση της έρευνας δεν θα πρέπει πλέον να εγγραφούν 5 358 εκατ. ECU αλλά 10 016 εκατ. ECU περίπου!

4.6. Ακόμη πρέπει να εξεταστεί εκ του σύνεγγυς πώς διατέθηκαν αυτά τα 38 εκατ. ECU. Το ειδικό πρόγραμμα Value συνίσταται στο πρόγραμμα διάδοσης και χρησιμοποίησης των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας για μια τετραετή περίοδο που άρχισε στις 27 Ιουνίου 1989 ([1]). Στο πρόγραμμα αυτό διατέθηκαν 38 εκατ. ECU, δηλαδή το σύνολο των πόρων που επέτρεπε το πρόγραμμα-πλαίσιο για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων. Όμως, 2 εκατ. ECU προορίζονται για «εργασίες σχετικά με τις απαιτήσεις εμπιστευτικού χαρακτήρα και αρτιότητας των στοιχείων», οι οποίες αποσκοπούν μάλλον στον καθορισμό νομικού πλαισίου παρά στην εκμετάλλευση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Υπάρχουν 6 εκατ. ECU για τη συλλογή και τη διάδοση των πληροφοριακών στοιχείων *σχετικά με τα προγράμματα* έρευνας και όχι για τη διάδοση των αποτελεσμάτων. Υπάρχουν τέλος 2 εκατ. ECU, η διάθεση των οποίων επιφυλάσσεται μέχρι το πέμπτο εξάμηνο του προγράμματος. Επομένως, μέχρι στιγμής έχουν διατεθεί στην πραγματικότητα 28 εκατ. ECU για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, τα οποία αναλύονται όπως αναφέρεται στον ***πίνακα 2***. Η επιθυμία της Επιτροπής ήταν διαφορετική: στην πρότασή της, από τα 38 εκατ. ECU είχε διαθέσει για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων 31 εκατ. ECU (αντί για 28), από τα οποία 17 εκατ. ECU για την αξιοποίηση (αντί για 10).

Αναλογία στο επίπεδο του προϋπολογισμού

4.7. Θεωρούμενες στο επίπεδο του προϋπολογισμού (οικονομικό έτος 1989), η έρευνα έλαβε πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων ύψους 1 436.0 εκατ. ECU και η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων 8,85 εκατ. ECU (συμπεριλαμβανομένων των πιστώσεων που διατηρήθηκαν στο κεφάλαιο 100), δηλαδή σχέση 162 προς 1.

([1]) Είναι πρόγραμμα για την περίοδο 1989-1993 και όχι για την περίοδο 1990-1992 όπως αναφέρεται στον τίτλο: απόφαση 89/412/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1989 για τη θέσπιση ειδικού προγράμματος για τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας (1989-1992) (πρόγραμμα Value) (ΕΕ αριθ. L 200 της 13. 7. 1989, σ. 23).

Πίνακας 2 — Πρόγραμμα Value: Κατανομή των πόρων που διατέθηκαν για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας

εκατ. ECU

— διάδοση των αποτελεσμάτων	14,0([1])
— νομική προστασία των αποτελεσμάτων (διπλώματα ευρεσιτεχνίας)	2,0
— αξιοποίηση	10,0
— κοινά καθήκοντα (εξακρίβωση, χαρακτηρισμός και επιλογή των αποτελεσμάτων)	2,0

([1]) Από τα οποία 6 εκατ. ECU για τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας σε συστήματα πληροφορικής.

Αναλογία στο επίπεδο του τρίτου προγράμματος-πλαισίου

4.8. Στα πλαίσια του τρίτου προγράμματος-πλαισίου ([2]) το οποίο εγκρίθηκε πρόσφατα για την περίοδο 1990-1994, από τη συνολική χορήγηση ύψους 5 700 εκατ. ECU, ο τομέας της έρευνας έλαβε 5 643 εκατ. ECU και της εκμετάλλευσής της 57 εκατ. ECU δηλαδή σημειώθηκε ευνοϊκότερη σχέση 99 προς 1.

Ορισμένα στοιχεία στα οποία βασίστηκε η σύγκριση

Δαπάνες πειραματικής ανάπτυξης κατά τον ΟΟΣΑ

4.9. Ο ***πίνακας 3*** επιτρέπει να γνωρίσουμε πώς, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, κατανέμονται σε ορισμένα από τα κράτη μέλη του οι δαπάνες έρευνας του κρατικού τομέα. Παρατηρείται το σημαντικό μέρος που χορηγείται στην πειραματική ανάπτυξη, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, αυτούς τους δύο παγκόσμιους πρωτοπόρους της τεχνολογίας, οι κυβερνήσεις των οποίων διαθέτουν περισσότερο από το ήμισυ των οικονομικών δαπανών τους στους τομείς της Ε και Α για την πειραματική ανάπτυξη. Πάντως, ο ορισμός που δίνει ο ΟΟΣΑ στην έννοια αυτή της πειραματικής ανάπτυξης ([3]) συμπίπτει ευρύτατα με εκείνο που η Κοινότητα ονομάζει «καινοτομία και μεταφορά τεχνολογίας», συμπεριλαμβανομένης της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας. Επομένως, αυτά τα αριθμητικά στοιχεία του ΟΟΣΑ ενισχύουν ιδιαίτερα την εντύπωση ότι ένα από τα βασικά στοιχεία της τεχνολογικής προόδου συνίσταται στη

([2]) Απόφαση 90/221/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 1990 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις κοινοτικές δράσεις στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1990-1994) (ΕΕ αριθ. L 117 της 8. 5. 1990, σ. 28).

([3]) Ο ορισμός της έννοιας αυτής κατά τον ΟΟΣΑ είναι ο ακόλουθος: «Η πειραματική ανάπτυξη συνίσταται σε συστηματικές εργασίες που στηρίζονται σε υπάρχουσες γνώσεις που αποκτήθηκαν μέσω της έρευνας και/ή την πρακτική εμπειρία, με σκοπό την έναρξη παραγωγής νέων υλικών, προϊόντων ή συσκευών, την καθιέρωση νέων μεθόδων, συστημάτων ή υπηρεσιών, ή για τη σημαντική βελτίωση των ήδη υπαρχόντων». (Το μέτρο των επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων, «Εγχειρίδιο του FRASCATI», ΟΟΣΑ, Παρίσι 1985, σ. 65).

Πινακας 3 — Κατανομη των δαπανων για ερευνα του κρατικου τομεα στα τρια σταδια ερευνας και αναπτυξης, συμφωνα με τον ΟΟΣΑ (1)

(σε ποσοστο)

Χωρα	Βασικη ερευνα	Εφαρμοσμενη ερευνα	Πειραματικη αναπτυξη	Συνολο
Γαλλια (1983)	12,4	31 9	5 6	49 9 (2)
Ισπανια (1985)	29 6	54 5	15 9	100 0
Ιταλια (1985)	30 0	47 0	23 0	100 0
Κατω-Χωρες (1985)	29 3	54 7	16 0	100 0
Πορτογαλια (1986)	7 3	53 6	39 1	100 0
Ηνωμενες Πολιτειες (1985)	14 9	24 2	60 9	100 0
Ιαπωνια (1985) (φυσικες και τεχνικες επιστημες μονο)	12,9	27 5	56 3	96 7 (3)

(1) Μονο εσωτερικη ερευνα Ο ΟΟΣΑ διακρινει πραγματι ενα τομεα αποτελουμενο απο τα διεθνη η τα λειτουργουντα στην αλλοδαπη ερευνητικα κεντρα ο οποιος δεν συμπεριλαμβανεται στον παροντα πινακα
(2) Μη καθοριζομενο = 50 1 %
(3) Μη καθοριζομενο = 3 3 %

σπουδαιοτητα που διδεται στο τελικο σταδιο της καινοτομιας και οτι οι πενιχροι οροι που χορηγει η Κοινοτητα στην αξιοποιηση δεν ειναι αντιστοιχοι με τη σπουδαιοτητα οσων πραγματι διακυβευονται

Προγραμμα επιδειξης στον τομεα της ενεργειας

4 10 Η χρηματοδοτηση των σχεδιων επιδειξης στον τομεα της ενεργειας για την τετραετια 1986-1989 ανηλθε σε 500 εκατ ECU Μεχρι τα τελη του 1992 (σε δυομισι χρονια), η Επιτροπη θα μπορεσει να αναλαβει υποχρεωση, στα πλαισια του προγραμματος Thermie (1), το οποιο θα καλυψει την περιοδο 1990-1994, υψους 350 εκατ ECU δηλαδη 140 εκατ ECU το χρονο κατα μεσο ορο Αυτο αντιστοιχει στο δεκαπενταπλασιο της μεσης ετησιας χορηγησης στα πλαισια του Value Παντως, τα σχεδια επιδειξης στον τομεα της ενεργειας ειναι πολυ παραπλησια απο τη φυση τους με τα σχεδια που θα μπορουσαν να αναπτυχθουν στα πλαισια του Value Επιπλεον το Thermie αποτελει τομεακο προγραμμα, ενω το Value προοριζεται να παρεμβαινει σε ολους τους τομεις, συμπεριλαμβανομενης κατα περιπτωση, και της ενεργειας Οσον αφορα αυτα τα 350 εκατ ECU (στα οποια δεν λαμβανονται υποψη οι πιστωσεις που θα χορηγηθουν κατα το 1993 και το 1994), το προγραμμα πλαισιο χορηγει στον τομεα της ενεργειας πιστωσεις ερευνων υψους 1 173 εκατ ECU δηλαδη αναλογια ερευνας/πειραματικης αναπτυξης 3,35 προς 1, σε συγκριση με την αναλογια 141 προς 1 που εφαρμοζεται στο Value (βλ σημεια 4 5 και 4 6) Το Συνεδριο δεν προκειται να θεσει υπο αμφισβητηση τη συνολικη χορηγηση του προγραμματος Thermie, πραγμα που δεν θα ανταποκρινοταν ουτε στις σκεψεις ουτε στις αρμοδιοτητες του, αλλα θα επιβεβαιωσει μεχρι ποιο βαθμο οι πιστωσεις αξιοποιησης της ερευνας φαινονται ανεπαρκεις οσον αφορα τα μεσα της ερευνας και τις αναγκες αξιοποιησης

Λειτουργικες συνεπειες της ελλειψης μεσων

4 11 Η προσπαθεια εκμεταλλευσης και αξιοποιησης καθε αλλο παρα καλυπτει ολα τα αποτελεσματα της ερευνας Πρωτον, σημαντικο μερος των αποτελεσματων δεν εξεταζεται καν ουτε αξιολογειται προκειμενου να ληφθει μια αποφαση σχετικα με την ενεργεια που προκειται να αναληφθει, εστω και αν η αποφαση ειναι αρνητικη

4 12 Κατ' αρχην, απο την πλευρα των πηγων ενημερωσης, η διευθυνση XIII-Γ δεν λαμβανει, οπως διαπιστωθηκε, ολες απολυτως τις συμβασεις και τις τελικες εκθεσεις που προερχονται απο τους αντισυμβαλλομενους της ΓΔ XIII και δεν λαμβανει καθολου τις συμβασεις και τις τελικες εκθεσεις που αφορουν τα προγραμματα ερευνων, τη διαχειριση των οποιων ασκουν οι υπηρεσιες της ΓΔ XIII των Βρυξελλων (προγραμματα ESPRIT, RACE, AIM, DELTA, DRIVE) Κατα γενικο κανονα, δεν λαμβανει επισης τις τελικες εκθεσεις των εργασιων του ΚΚΕρ Επειδη η διευθυνση XIII-Γ ειναι αδυνατο να πραγματοποιει εξονυχιστικη εξεταση των τελικων εκθεσεων, λογω ελλειψης επαρκων μεσων, μεχρι προσφατα δεν διαμαρτυρηθηκε καθολου για την κατασταση αυτη Ετσι, η

(1) Κανονισμος (ΕΟΚ) αριθ 2008 90 του Συμβουλιου της 29ης Ιουνιου 1990 σχετικα με την προωθηση των ενεργειακων τεχνολογιων για την Ευρωπη (Προγραμμα Thermie) (ΕΕ αριθ L 185 της 17 7 1990 σ 1)

πρακτική βάση ενημέρωσης για τις εργασίες της διεύθυνσης XIII-Γ ήταν, ευθύς εξαρχής, πολύ πιο περιορισμένη από ό,τι το σύνολο των πληροφοριών που θα είχε θεωρητικά την ικανότητα να επεξεργάζεται.

4.13. Η διεύθυνση XIII-Γ αφήνει απλώς και μόνο κατά μέρος ολόκληρα τμήματα του θεωρητικού πεδίου αρμοδιοτήτων της. Μέχρι τώρα, η διεύθυνση δεν πραγματεύθηκε τα προγράμματα BRITE και Euram ούτε και το πρόγραμμα βιοτεχνολογίας. Με την αιτιολογία ότι οι υπηρεσίες της ΓΔ XIII των Βρυξελλών προτίθενται να αξιοποιήσουν οι ίδιες τα Προγράμματα ESPRIT, RACE, AIM, DRIVE και DELTA, δεν ασχολήθηκε με τα προγράμματα αυτά, εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις (ενέργεια βελτίωσης της καύσης στους κινητήρες υγρών καυσίμων· ενέργεια Cristal·...). Εξάλλου, δεν έχει καθόλου επαφές με τις υπηρεσίες που τα διαχειρίζονται, οι οποίες εντούτοις ανήκουν στη γενική διεύθυνση που ανήκει και η ίδια. Παρ' όλα αυτά, από νομική πλευρά, τίποτε δεν αντιτίθεται στην παρέμβαση της διεύθυνσης XIII-Γ στους τομείς αυτούς. Η διεύθυνση XIII-Γ δεν παρεμβαίνει πλέον καθόλου σε θέματα αξιοποίησης στα σχέδια επίδειξης, ιδίως της ΓΔ XVII (ενέργεια), μολονότι για την ακρίβεια, εξακολουθεί να είναι ικανή, βάσει του άρθρου Β 753 του προϋπολογισμού, να παρεμβαίνει σχετικά με τα σχέδια αυτά από κοινού με τη ΓΔ XVII.

4.14. Πράγματι, όπως αποδεικνύεται από τον ***πίνακα 4***, η δραστηριότητα της υπηρεσίας αξιοποίησης συγκεντρώνεται ως επί το πλείστον σε περιορισμένο αριθμό τομέων, οι οποίοι είναι οι μόνοι για τους οποίους το προσωπικό της διαθέτει την αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη. Επομένως, κατ' αυτό τον τρόπο δεν δίδεται καθόλου ή δίδεται πολύ μικρή σημασία στην υγεία, την πυρηνική ενέργεια, την πληροφορική, τις τηλεπικοινωνίες, τη γεωργική και γεωργοβιομηχανική έρευνα, την αλιεία και την αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων καθώς και τις τεχνικές στην υπηρεσία της ανάπτυξης.

4.15. Ακόμη και στους τομείς όπου παρεμβαίνει η διεύθυνση XIII-Γ, η εξονυχιστική εξέταση των αποτελεσμάτων είναι κάθε άλλο παρά πλήρης. Οι υπάλληλοι της διεύθυνσης, ακόμη και αν η υπηρεσία τους έχει ενισχυθεί με συμβούλους που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της διαδικασίας Expect, είναι φύσει αδύνατον να αναγνώσουν όλες τις τελικές εκθέσεις της συμβατικής έρευνας. Αντίθετα, οι περισσότερες εκθέσεις προόδου των εργασιών και τελικές εκθέσεις του ΚΚΕρ εξετάζονται από υπάλληλο της υπηρεσίας αξιοποίησης, ο οποίος μεταβαίνει επιτόπου στην Ispra για να τις μελετήσει ή να τις συγκεντρώσει.

Πίνακας 4 — Κατανομή των φακέλων αξιοποίησης κατ' αντίστοιχο ερευνητικό τομέα

Ερευνητικός τομέας	%	% συναθροιζόμενο
1. ΚΚΕρ	33	33
2. ΕΚΑΧ	22	55
3. Μη πυρηνική ενέργεια	15	70
4. Πρώτες ύλες και ανακύκλωση	14	84
5. Περιβάλλον	4	88
6. Διάφορα	12	100

4.16. Οι προσπάθειες των υπηρεσιών αξιοποίησης και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αφορούσαν κυρίως, μέχρι τώρα, τα αποτελέσματα του ΚΚΕρ. Η έμμεση ενέργεια είναι πολύ πιο διασκορπισμένη σε πολύ μεγάλο αριθμό σχεδίων από ό,τι η δραστηριότητα του ΚΚΕρ· εξάλλου, είναι λιγότερο γνωστή διότι πραγματοποιείται εκτός των κοινοτικών υπηρεσιών. Οι αντισυμβαλλόμενοι, οι οποίοι υποχρεούνται να δηλώνουν στην Επιτροπή τις δραστηριότητές τους εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων, το πραγματοποιούν μόνον εν μέρει, οι δε υπηρεσίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και αξιοποίησης δεν έχουν παρά μόνο περιορισμένη γνώση των εφευρέσεων των αντισυμβαλλομένων που πρέπει να προστατευθούν ή να αξιοποιηθούν. Για τους λόγους αυτούς, η έμμεση ενέργεια θα απαιτούσε αναμφισβήτητα την ανάλωση περισσότερων μέσων, ενδεχομένως χρηματοδοτικών και κυρίως ανθρώπινων, από ό,τι η άμεση ενέργεια προκειμένου να γίνει συστηματική εκμετάλλευσή της. Επομένως, είναι εύκολο να γίνει αντιληπτό ότι οι υπηρεσίες, ελλείψει επαρκών μέσων, εμφάνιζαν την τάση να εκμεταλλεύονται και να αξιοποιούν πρώτα τη συγκεντρωμένη και περισσότερο γνωστή ενέργεια του ΚΚΕρ. Επιπλέον, οι μάλλον σπάνιες παρεμβάσεις της υπηρεσίας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας υπέρ των αντισυμβαλλομένων περιορίζονται στην παροχή τεχνικής βοήθειας. Η υπηρεσία δεν δέχεται καμία χρηματοδότηση στον τομέα αυτόν, μολονότι τα κείμενα δεν αντιτίθενται σ' αυτό.

4.17. Όσον αφορά την υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, υπάρχει αναμφισβήτητα ακόμη ένας λόγος για να κατέχει η άμεση ενέργεια κυρίαρχη θέση στα πλαίσια της δραστηριότητάς της. Η μονάδα XIII-Γ.1 είναι η μόνη αρμόδια στα πλαίσια της Επιτροπής για τις καταθέσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για εφεύρεση που ανήκει στην Κοινότητα. Η διέλευση από τη μονάδα αυτή είναι υποχρεωτική για το ΚΚΕρ. Αντίθετα, οι αντισυμβαλλόμενοι των ερευνητικών σχεδίων κοινής δαπάνης είναι ελεύθεροι να καταθέτουν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας τους χωρίς να προσφεύγουν στην κοινοτική βοήθεια. Εξάλλου, αυτή η υπεροχή της άμεσης ενέργειας μειώνεται βαθμιαία. Ενώ από το 1972 μέχρι το 1982, το 64,6 % των προτάσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας που καταχωρήθηκαν αφορούσαν την άμεση ενέργεια, από το 1983 μέχρι το 1988 δεν συνέβαινε πλέον αυτό παρά μόνο για το 54,3 % από τις προτάσεις αυτές. Πρέπει όμως να ληφθεί συγχρόνως υπόψη ότι, κατά την ίδια περίοδο 1983-1988, το τμήμα των πιστώσεων του τομέα των ερευνών που προορίζονταν στους αρχικούς προϋπολογισμούς για την άμεση ενέργεια μειώθηκε από 36,3 % σε 20,1 % (13,3 % για το 1989).

4.18. Εντούτοις, αυτή η τουλάχιστον σχετική μείωση των πιστώσεων που χορηγήθηκαν στο ΚΚΕρ, η μείωση της εφευρετικής δημιουργικότητας που έχει αναμφισβήτητα ως αποτέλεσμα, αλλά επίσης, πρέπει να το ομολογήσουμε, το γεγονός ότι το ΚΚΕρ δεν αποκλείει ότι κάποια μέρα θα εκτελεί τα καθήκοντα αξιοποίησης «εντός των τειχών», και τέλος η ταχεία αύξηση των πιστώσεων που προορίζονται για την έρευνα με κοινή δαπάνη πρέπει να αποτελούν ισάριθμες επείγουσες αιτιολογίες ώστε να μεταφέρει η διεύθυνση XIII-Γ σημαντικό τμήμα των μέσων της προς την κατεύθυνση της έμμεσης ενέργειας.

4.19. Υπάρχει ένας τελευταίος δείκτης που αποκαλύπτει τον περιορισμό της δραστηριότητας της υπηρεσίας

λόγω της έλλειψης διαθέσιμων μέσων: είναι ο δείκτης του αριθμού των αποστολών που πραγματοποιήθηκαν κατά φάκελο αξιοποίησης. Βάσει ενός σημαντικού δείγματος που καθόρισε η ίδια η Επιτροπή, από 100 φακέλους αξιοποίησης, ο μέσος αριθμός αποστολών που πραγματοποιήθηκαν κατά φάκελο ανήλθε σε 3,5. Σχετικά με 43 από αυτούς τους φακέλους δεν έγινε καμία αποστολή.

Συμπέρασμα

4.20. Επομένως, υπάρχει μια δέσμη στοιχείων που συγκλίνουν προς το ίδιο συμπέρασμα: η σχέση μεταξύ πόρων διατιθέμενων για την έρευνα και πόρων διατιθέμενων για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της είναι τόσο δυσμενής για την τελευταία, ώστε ένα σημαντικό μέρος των εργασιών της έρευνας είναι καταδικασμένες να μην έχουν τα πρακτικά επακόλουθα που θα μπορούσαν να έχουν. Το τρίτο πρόγραμμα-πλαίσιο [1] επιφέρει ήδη σοβαρή επανόρθωση της κατάστασης αυτής. Η καλύτερη όμως κατανομή των πιστώσεων μεταξύ της έρευνας και της εκμετάλλευσής της δεν είναι η μόνη λύση που μπορεί να φανταστεί κανείς. Το κεφάλαιο 5 της παρούσας έκθεσης θα αποκαλύψει τη σημαντική «παρακαταθήκη» διαθέσιμων πόρων στον προϋπολογισμό για την καινοτομία γενικά, οι οποίοι θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ενδεχομένως εν μέρει για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

5. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 3. ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Διασπορά των αρμόδιων υπηρεσιών

Διάδοση των αποτελεσμάτων

5.1. Φαινομενικά, η υπηρεσία που είναι κυρίως υπεύθυνη σχετικά με τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι η μονάδα XIII-Γ-3. Στο πλαίσιο του ετήσιου προγράμματος δημοσιεύσεων της Επιτροπής, η μονάδα XIII-Γ-3 είναι αρμόδια για εκείνο που θα μπορούσε να ονομαστεί υποπρόγραμμα των δημοσιεύσεων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα. Κάθε χρόνο, οι προθέσεις για τη δημοσίευση τέτοιων εγγράφων προερχόμενων από τις διάφορες υπηρεσίες συγκεντρώνονται και διυλίζονται από τη μονάδα XIII-Γ-3, στη συνέχεια δε διαβιβάζονται στην επιτροπή συντονισμού των δημοσιεύσεων, η οποία είναι διυπηρεσιακή επιτροπή. Η γραμματεία της επιτροπής ανατέθηκε πρόσφατα στη Γενική Γραμματεία [2]. Κατά τη διάρκεια του έτους, η μονάδα XIII-Γ-3 μπορεί, με δική της πρωτοβουλία, να αποφασίσει για την πραγματοποίηση μιας δημοσίευσης, κάθε δε δημοσίευση οποιασδήποτε υπηρεσίας επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα υπόκειται στη θεώρησή της. Εξάλλου, αυτή η μονάδα διαχειρίζεται το περιοδικό Euroabstracts, στο οποίο δημοσιεύεται περίληψη ή σύνοψη κάθε δημοσίευσης επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα καθώς και η βάση στοιχείων EABS η οποία περιέχει και διανέμει μέσω πληροφορικής το ίδιο περιεχόμενο με το Euroabstracts. Στην πραγματικότητα, οι αρμοδιότητες σχετικά με τις επιστημονικές και τεχνικές δημοσιεύσεις είναι πολύ διασκορπισμένες.

Υπηρεσία των δημοσιεύσεων και όργανα ερευνών

5.2. Όσον αφορά το κυριότερο μέρος των δημοσιεύσεων σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας, η επιλογή των προς δημοσίευση εγγράφων εναπόκειται στους ερευνητές και τις υπηρεσίες της Επιτροπής που ασκούν τη διαχείριση των εν λόγω προγραμμάτων. Όσον αφορά την άμεση ενέργεια στον τομέα της έρευνας, η επιλογή των προς δημοσίευση εγγράφων γίνεται από το ίδιο το ΚΚΕρ. Όσον αφορά την έμμεση ενέργεια, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα της έρευνας αποτελούν ιδιοκτησία των αντισυμβαλλομένων, η ευθύνη για τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων εμπίπτει κανονικά σ' αυτούς, με την επιφύλαξη της τήρησης των συμβατικών όρων περί απορρήτου. Συνολικά, αυτό ακριβώς συμβαίνει για τα προγράμματα της ΓΔ XIII. Όσον αφορά τα προγράμματα της ΓΔ XII, ένα μεγάλο μέρος των εκθέσεων δημοσιεύονται, με πρωτοβουλία και έξοδα της Επιτροπής, από την εν λόγω γενική διεύθυνση, η οποία επιφυλάσσεται της δυνατότητας αυτής βάσει σύμβασης (άρθρο 6.6 του παραρτήματος II της στερεότυπης σύμβασης).

Υπηρεσίες-συντάκτες και Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων

5.3. Η μονάδα XIII-Γ-3 διαπιστώνει ότι ο «χώρος λήψης αποφάσεων» που διαθέτει περιστέλλεται, αφενός, από τις υπηρεσίες-συντάκτες, οι οποίες κατά συνέπεια ελέγχουν πλήρως την επιλογή των τίτλων, ασκούν από κοινού με την επιτροπή συντονισμού των δημοσιεύσεων την εξουσία επιλογής μεταξύ δωρεάν διανομής και πώλησης, είναι, ακόμη και σε περίπτωση πώλησης, ελεύθερες να καθορίσουν ένα κατάλογο παραληπτών των δημοσιεύσεων δωρεάν και μπορούν να αποφασίσουν οι ίδιες αν θα προσφύγουν σε ιδιώτη εκδότη της επιλογής τους και, αφετέρου, από την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων η οποία, ως κοινοτικό όργανο που ασκεί την επιμελητεία των δημοσιεύσεων, πραγματοποιεί έλεγχο της ποιότητας των χειρογράφων από τυπική πλευρά· προβαίνει στις επιλογές σχετικά με τη διαχείριση μεταξύ εκτέλεσης των εργασιών στο εσωτερικό επίπεδο και εκτέλεσης με σύμβαση εκτύπωσης, καθορίζει τις τιμές πώλησης και εξασφαλίζει, κατά ένα μέρος, τη διανομή των δημοσιευθέντων έργων ή την προώθηση των πωλήσεών τους.

5.4. Στην υπηρεσία εκδόσεων εναπόκειται η πραγματοποίηση ελέγχου της ποιότητας των χειρογράφων (ποιότητα παρουσίασης, αποκλειομένου κάθε ελέγχου της επιστημονικής αξίας), ο προσανατολισμός προς το

[1] Απόφαση 90/221 Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 1990 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις κοινοτικές δράσεις στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1990-1994) (ΕΕ αριθ. L 117 της 8. 5. 1990, σ. 28).

[2] Μέχρι τον Οκτώβριο του 1989, η επιτροπή αποκαλούνταν «Συμβουλευτική επιτροπή δημοσιεύσεων» και η ΓΔ IX είχε αναλάβει τη γραμματεία της.

ορθό μέσο δημοσίευσης (έγγραφο EUR, φωτοτυπίες από μικροφίλμ, επιλογή ιδιώτη εκδότη εφόσον η υπηρεσία-συντάκτης δεν πραγματοποίησε ήδη αυτή την επιλογή), η διαπραγμάτευση με την Υπηρεσία ΕΕ του καθορισμού του πίνακα τιμών, η εξασφάλιση δωρεάν διανομής ξεχωριστής από εκείνη της υπηρεσίας-συντάκτη και προώθηση των πωλήσεων με καλύτερους στόχους από την προώθηση στην οποία προβαίνει η Υπηρεσία ΕΕ.

Δημοσιεύσεις κανονικές και με προτεραιότητα

5.5. Στο ετήσιο πρόγραμμα δημοσιεύσεων της Επιτροπής, σε κάθε Γενική Διεύθυνση και κάθε υπηρεσία αναλογεί ένα μέρος των δημοσιεύσεων, ανάλογα με τις αρμοδιότητες της καθεμιάς, ενώ η επιτροπή συντονισμού των δημοσιεύσεων, μέσω της Γενικής Γραμματείας της Επιτροπής, διαδραματίζει ρόλο «διηθητηρίου», σχεδιασμού και πρόβλεψης στον προϋπολογισμό. Μετά τη γνωμοδότηση της επιτροπής συντονισμού, η Επιτροπή εγκρίνει το πρόγραμμα που της υποβάλλει ο Πρόεδρός της και ο αρμόδιος για την πολιτική ενημέρωσης Επίτροπος. Όμως, στις 30 Οκτωβρίου 1986, η Επιτροπή αποφάσισε ότι, κάθε χρονο, οι δημοσιεύσεις της θα εστιάζονται κατά προτεραιότητα στις πολιτικές ανησυχίες της της δεδομένης στιγμής. Μέχρι σήμερα, το θέμα που έχει προτεραιότητα είναι η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς του 1993. Έτσι, σχετικά με ένα τμήμα των δημοσιεύσεων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα, οι αποφάσεις για τη δημοσίευση και η διαχείριση των αντίστοιχων πόρων εκφεύγουν της αρμοδιότητας των υπηρεσιών που ασκούν τη διαχείριση (ΓΔ XII, ΓΔ XIII, ΚΚΕρ) και εμπίπτουν στην πραγματικότητα στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας.

Μη γνωστοποιούμενες δημοσιεύσεις

5.6. Μολονότι η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων αποτελεί, κατ' αρχήν, το τεχνικό όργανο που είναι επιφορτισμένο να εκδίδει ή να μεριμνά για την έκδοση όλων των δημοσιεύσεων της Κοινότητας, η Επιτροπή συνέστησε στις υπηρεσίες της να προσφεύγουν απευθείας στους εκδότες του ιδιωτικού τομέα. Η σύσταση αυτή εφαρμόστηκε με μεγάλη ευρύτητα όσον αφορά τις επιστημονικές και τεχνικές δημοσιεύσεις. Εξάλλου, η ΓΔ IX διαθέτει εργαστήρια αναπαραγωγής εγγράφων που εξυπηρετούν όλες τις υπηρεσίες της Επιτροπής, το δε ΚΚΕρ είναι, από τεχνική πλευρά, ικανό να παράγει έγγραφα σε έγχρωμη εκτύπωση.

5.7. Η θέσπιση αυτών των διευκολύνσεων δεν σημαίνει ότι επιτρέπεται στις υπηρεσίες που επωφελούνται από αυτές να απαλλάσσονται από την υποχρέωση υπαγωγής στο σύστημα προγραμματισμού των δημοσιεύσεων που ισχύει επί του παρόντος. Στην πράξη όμως, αυτές οι διευκολύνσεις αποτελούν αφορμή να πραγματοποιείται σημαντικός αριθμός δημοσιεύσεων από τις υπηρεσίες χωρίς να το γνωρίζει η μονάδα XIII-Γ-3, η επιτροπή συντονισμού των δημοσιεύσεων και η Υπηρεσία ΕΕ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι εν λόγω δημοσιεύσεις να εκφεύγουν κάθε σχεδιασμού, να μην αναφέρονται στον κατάλογο των δημοσιεύσεων της Επιτροπής, να μην υπάρχουν στο απόθεμα των επισήμων διανομέων της Κοινότητας και να μην ευεργετούνται από την ενέργεια προώθησης των πωλήσεων που πραγματοποιεί η Υπηρεσία ΕΕ.

Νέες μέθοδοι προσέγγισης σχετικά με τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας

5.8. Μέχρι στιγμής, με την έναρξη εφαρμογής του προγράμματος Value [1] το μόνο που πραγματοποιείται είναι η σημαντική αύξηση της διασκόρπισης των αρμοδιοτήτων σχετικά με τη διάδοση των γνώσεων. Οι βάσεις δεδομένων και τα δίκτυα για να καθίσταται δυνατή η κυκλοφορία των στοιχείων είναι συμπληρωματικά. Όμως, μολονότι τα δίκτυα πληροφορικής υπάγονται στο υποπρόγραμμα II του Value, περιέργως η τράπεζα δεδομένων Cordis υπάγεται στο υποπρόγραμμα I. Πάντως, μολονότι το σχέδιο Cordis πρέπει να το δημιουργήσει και να το διαχειρίζεται η διεύθυνση XIII-Γ, η οποία είναι κύριος του έργου του προγράμματος Value, το υποπρόγραμμα II εφαρμόζεται από τη διεύθυνση XIII-A λόγω της σχέσης του με το πρόγραμμα ESPRIT. Εξάλλου, η εξουσία που ασκεί ως κύριος του έργου η διεύθυνση XIII-Γ, η οποία βρίσκεται στο Λουξεμβούργο, σχετικά με το πρόγραμμα Cordis είναι εν μέρει θεωρητική, εφόσον ο υπεύθυνος του σχεδίου είναι υπάλληλος της διεύθυνσης XIII-A, η οποία βρίσκεται στις Βρυξέλλες, και εξακολουθεί να εξαρτάται, τόσο διοικητικά όσο και φυσικά, από αυτή τη διεύθυνση.

5.9. Θα μπορούσε, τουλάχιστον, να υποτεθεί ότι ο συντονισμός μεταξύ του υπευθύνου για το πρόγραμμα Cordis και των υπευθύνων για το υποπρόγραμμα II είναι στενός, εφόσον ανήκουν στην ίδια διεύθυνση και εργάζονται ο ένας κοντά στον άλλον σε γειτονικά γραφεία. Στην πραγματικότητα, οι δύο ενέργειες πραγματοποιούνται χωριστά και δεν είναι συγχρονισμένες. Κατά πάσα πιθανότητα, η βάση του Cordis θα λειτουργεί προτού περατωθεί η εργασία σχετικά με τα δίκτυα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, προβλέπεται η σύνδεση, τουλάχιστον προσωρινά, της βάσης Cordis με τα δίκτυα που εφαρμόζονται για τις ανάγκες των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ESPRIT μέσω του σχεδίου IES («Σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών»).

5.10. Τελικά, στο πλαίσιο του ιδίου προγράμματος Value πραγματοποιούνται, επί του παρόντος, τρία είδη αρκετά ξεχωριστών ενεργειών: η παραδοσιακή δραστηριότητα δημοσίευσης, η δημιουργία της βάσης δεδομένων Cordis και η θέση σε εφαρμογή των αλληλοσυνδεόμενων δικτύων επικοινωνίας.

Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων

5.11. Εκ πρώτης όψεως, οι πόλοι αρμοδιότητας για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της κοινοτικής έρευνας είναι δύο. Τα αποτελέσματα της άμεσης ενέργειας, η οποία εκτελείται από το ΚΚΕρ, ανήκουν στην Κοινότητα και αξιοποιούνται από τη διεύθυνση XIII-Γ. Τα αποτελέσματα της έμμεσης ενέργειας ανήκουν στους αντισυμβαλλομένους, στους οποίους εμπίπτει η αρμοδιότητα για την εκμετάλλευσή τους σύμφωνα με τις συμβατικές διατάξεις που έχουν υιοθετηθεί από την Επιτροπή.

---

(1) Είναι πρόγραμμα για την περίοδο 1989-1993 και όχι για την περίοδο 1990-1992 όπως αναφέρεται στον τίτλο: απόφαση 89/412/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1989 για τη θέσπιση ειδικού προγράμματος για τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας (1989-1992) (πρόγραμμα Value) (ΕΕ αριθ. L 200 της 13. 7. 1989, σ. 23).

Διεύθυνση XIII-Γ και υπηρεσίες διαχείρισης των προγραμμάτων έμμεσης ενέργειας

5.12. Στην πραγματικότητα, η ενέργεια της Επιτροπής δεν είναι ανυπόστατη όσον αφορά την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έμμεσης ενέργειας. Πράγματι, η Επιτροπή μπορεί και οφείλει να διαδραματίζει, ως προς τους αντισυμβαλλομένους, ρόλο αρωγού σχετικά με την αξιοποίηση. Για να πραγματοποιηθεί αυτό απαιτείται εμπειρογνωμοσύνη και επαγγελματισμός που τα ινστιτούτα ερευνών, τα πανεπιστήμια και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν πάντα. Στις προσπάθειές τους για την προστασία των εφευρέσεων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, για την εκτίμηση των προοπτικών της αγοράς, την επίτευξη χρηματοδοτήσεων προοριζόμενων για τη διευθέτηση πρωτοτύπων και το βιομηχανικό λανσάρισμα προϊόντων ή διαδικασιών, μπορεί να έχουν ανάγκη από την τεχνική και οικονομική βοήθεια της Επιτροπής. Η εξασφάλιση αυτής της βοήθειας εμπίπτει κανονικά στην αρμοδιότητα της διεύθυνσης XIII-Γ.

5.13. Όμως, σύμφωνα με τη στερεότυπη σύμβαση, οι αντισυμβαλλόμενοι υποχρεούνται να αξιοποιούν, κατά το μέγεθος των δυνατοτήτων τους, τα αποτελέσματα των ερευνών τους (άρθρο 7, παράγραφος 1), εντός προθεσμίας που θα συμφωνείται με σύμβαση (άρθρο 17, παράγραφος 1 του παραρτήματος II). Για να καταστεί δυνατό να παρακολουθεί η Επιτροπή την υποχρέωση αυτή, «θα παρέχονται στοιχεία για τις δυνατότητες εκμετάλλευσης ή εμπορικής διάθεσης των αποτελεσμάτων (από τον αντισυμβαλλόμενο) το αργότερο συγχρόνως με την υποβολή της τελικής έκθεσης» σχετικά με το εν λόγω σχέδιο ερευνών (άρθρο 6, παράγραφος 1). Εξάλλου, ο αντισυμβαλλόμενος πρέπει «να τηρεί, και σε περίπτωση αιτήματος να δίνει στην Επιτροπή ή σε άτομα εξουσιοδοτημένα από αυτή τις πληροφορίες και τα έγγραφα που θα επιτρέψουν την επαλήθευση της τήρησης της υποχρέωσης εκμετάλλευσης ή εμπορικής διάθεσης» των αποτελεσμάτων (άρθρο 17, παράγραφος 6 του παραρτήματος II).

5.14. Αυτά προβλέπουν οι κανόνες. Πάντως, μέχρι τώρα, η δήλωση της πρόθεσης του αντισυμβαλλόμενου πρέπει να απευθύνεται, όχι στη διεύθυνση XIII-Γ που είναι αρμόδια για τις ενέργειες αξιοποίησης των αποτελεσμάτων, αλλά απλώς και μόνο στις υπηρεσίες διαχείρισης των προγραμμάτων. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει κίνδυνος, τουλάχιστον όσον αφορά τις υπηρεσίες της ΓΔ XII. Δεδομένου ότι οι εν λόγω υπηρεσίες δεν έχουν ιδιαίτερες αρμοδιότητες σχετικά με την αξιοποίηση, δεν μπορούν να έχουν σοβαρά κίνητρα για την πραγματοποίηση της παρακολούθησης των ενεργειών αξιοποίησης που πραγματοποιούν οι αντισυμβαλλόμενοι και εποπτείας της παραλαβής των δηλώσεων πρόθεσης. Αυτή η έλλειψη κινήτρων αποτελεί αναμφισβήτητα μία από τις αιτίες του χαμηλού ποσοστού τήρησης από τους αντισυμβαλλόμενους της υποχρέωσης αυτής σχετικά με τη δήλωση των προθέσεών τους.

5.15. Εξάλλου, η διεύθυνση XIII-Γ προσπαθεί να θεραπεύσει τον κίνδυνο αυτό: πράγματι, ο στόχος της είναι να έρχεται συστηματικά σε επαφή με τους αντισυμβαλλόμενους λίγο χρόνο πριν από τη λήξη των συμβάσεών τους, προκειμένου να τους βοηθά να συνειδητοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρει η υπηρεσία. Επιπλέον, μια τελείως πρόσφατη εσωτερική εγκύκλιος της ΓΔ XII (20 Φεβρουαρίου 1990) επιβάλλει στους υπευθύνους των επιστημονικών μονάδων να γνωστοποιούν στη διεύθυνση XIII-Γ όλες τις τελικές εκθέσεις και τις δηλώσεις πρόθεσης. Εξάλλου, θα έπρεπε η διεύθυνση XIII-Γ να ειδοποιείται για όλες τις συνεδριάσεις αντισυμβαλλομένων που πραγματοποιούνται στα πλαίσια των προγραμμάτων που διαχειρίζεται η ΓΔ XII και να μπορεί να συμμετέχει αυτοδικαίως. Αυτό κάθε άλλο παρά συμβαίνει.

Προγράμματα με μεγάλη βιομηχανική συμμετοχή και παραδοσιακά προγράμματα

5.16. Η μεγάλη συμμετοχή του βιομηχανικού τομέα στο πρόγραμμα ESPRIT [1] και τα άλλα ερευνητικά προγράμματα της ΓΔ XIII, η οποία επισημάνθηκε ήδη στο σημείο 2.28., καταλήγει στηνπραγματοποίηση αξιοποίησης από τους αντισυμβαλλομένους κατά την προέκταση της ενέργειας στον τομέα της έρευνας, με προσεκτική παρακολούθηση από τη ΓΔ XIII (υπηρεσίες Βρυξελλών). Επομένως, δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι η παρέμβαση της διεύθυνσης XIII-Γ κατά την εκμετάλλευση αυτών των προγραμμάτων ήταν μηδενική ή πολύ περιορισμένη.

5.17. Ορισμένα προγράμματα της ΓΔ XII, για παράδειγμα τα προγράμματα BRITE [2], BRITE-Euram [3], Eclair [4] και η αναθεωρημένη έκδοση του προγράμματος βιοτεχνολογίας [5], προσεγγίζουν το υπόδειγμα ESPRIT, ιδίως με τη μεγάλη συμμετοχή επιχειρήσεων στα σχέδια, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ. Όμως, η ΓΔ XII δεν διαδραμάτισε, για την εκμετάλλευση αυτών των προγραμμάτων, εξίσου δραστήριο ρόλο με εκείνον που διαδραμάτισε η ΓΔ XIII (Βρυξέλλες) για τα δικά της. Μολονότι δε τα προγράμματα BRITE και βιοτεχνολογίας είναι αρκετά παλαιά για να έχουν ήδη παραγάγει σημαντικό μέρος των αξιοποιήσιμων αποτελεσμάτων τους, η διεύθυνση XIII-Γ έδειξε μόλις πρόσφατα σχετικό ενδιαφέρον.

---

(1) Για το ESPRIT II: απόφαση 88/279/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Απριλίου 1988 σχετικά με το ευρωπαϊκό στρατηγικό πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα των τεχνολογιών των πληροφοριών (ΕΕ αριθ. L 118 της 6. 5. 1988, σ. 32).

(2) Απόφαση 85/196/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1985 σχετικά με πολυετές πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα στους τομείς της βασικής τεχνολογικής έρευνας και της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών (1985-1988) (ΕΕ αριθ. L 83 της 25. 3. 1985, σ. 8), η οποία τροποποιήθηκε από την απόφαση 88/108/ΕΟΚ (ΕΕ αριθ. L 59 της 4. 3. 1988, σ. 23).

(3) Απόφαση 89/237/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 1989 σχετικά με ειδικό πρόγραμμα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στους τομείς των τεχνολογιών της μεταποιητικής βιομηχανίας και των εφαρμογών προηγμένων υλικών (1989-1992) (ΕΕ αριθ. L 98 της 11. 4. 1989, σ. 18).

(4) Απόφαση 89/160/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Φεβρουαρίου 1989 για ένα πρώτο πολυετές πρόγραμμα αγροτοβιομηχανικής έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης με βιοτεχνολογικές μεθόδους (1988-1993) (ΕΕ αριθ. L 60 της 3. 3. 1989, σ. 48).

(5) Απόφαση 88/420/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1988 για την αναθεώρηση του πολυετούς προγράμματος έρευνας για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα στον τομέα της βιοτεχνολογίας (1985-1989) (ΕΕ αριθ. L 206 της 30. 7. 1988, σ. 38).

5.18. Στο πλαίσιο των παραδοσιακών προγραμμάτων της ΓΔ XII, τα οποία, πρώτα απ' όλα, είναι προγράμματα επαγγελματιών ερευνητών, εφόσον η συμμετοχή σ' αυτά των επιχειρήσεων και των πανεπιστημίων είναι πολύ περιορισμένη, δεν υπάρχουν σοβαρές εγγυήσεις ότι θα γίνεται συστηματική εκμετάλλευση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, εκτός αν υπάρχει ισχυρή βοήθεια για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Επομένως, η διεύθυνση XIII-Γ διαθέτει, στον τομέα αυτό, ευρύ πεδίο δραστηριότητας, το οποίο δεν έχει εξερευνηθεί ακόμη επαρκώς.

Τελική παρατήρηση

5.19. Τέλος, η αρμοδιότητα για την αξιοποίηση, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες εφαρμογής και με κυμαινόμενη ένταση ανάλογα με τα προγράμματα, κατανέμεται μεταξύ τεσσάρων φορέων: της διεύθυνσης XIII-Γ, των αντισυμβαλλομένων, της ΓΔ XII και των υπηρεσιών της ΓΔ XIII των Βρυξελλών. Μέχρι στιγμής, το μόνο που δε συμμετέχει είναι το ΚΚΕρ. Η μόνη δραστηριότητα της υπηρεσίας αξιοποίησης η οποία είναι αυστηρά συγκεντρωμένη, είναι η δραστηριότητα κατάθεσης και διαχείρισης των κοινοτικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, για την οποία είναι αρμόδια μόνον η υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της μονάδας XIII-Γ.1.

Μέρος της ευθύνης που εμπίπτει στο πρόγραμμα-πλαίσιο

Διττός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων μέσα στο πρόγραμμα-πλαίσιο

5.20. Το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις ερευνητικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της περιόδου 1987-1991 [1] εισάγει ένα στοιχείο διττότητας στη δραστηριότητα εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων. Πράγματι, αυτό περιλαμβάνει, αφενός, ειδική χορήγηση για τη διάδοση [2] και την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων (τίτλος 8.4 του παραρτήματος I) που αποτελεί την αρχή του κονδυλίου του προϋπολογισμού Β 7388 και συγκεκριμένη δραστηριότητα εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων. Αφετέρου, προβλέπει μια δραστηριότητα «διάδοσης των γνώσεων» που θα πρέπει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο των ειδικών προγραμμάτων (άρθρο 2, παράγραφος 3). Η διάταξη αυτή δεν καθιστά δυνατό να γίνεται σαφώς γνωστό αν η δραστηριότητα περιλαμβάνει την αξιοποίηση, η κοινοτική όμως ορολογία, που ενδεχομένως είναι συζητήσιμη, οδηγεί προς την κατεύθυνση αυτή: το κεφάλαιο II της συνθήκης Ευρατόμ το οποίο τιτλοφορείται «διάδοση των γνώσεων», πραγματεύεται ορισμένες πλευρές της αξιοποίησης, μέσω της παραχώρησης αδειών και της μεταβίβασης ειδικών γνώσεων. Ο ισχυρισμός ότι η εκμετάλλευση μπορεί να καθοριστεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων, ισοδυναμεί με τον ισχυρισμό ότι οι υπηρεσίες που ασκούν τη διαχείριση αυτών των προγραμμάτων — ΓΔ XII, ΓΔ XIII και ΚΚΕρ — μπορούν, εκτός από τις υπηρεσίες που έχουν δημιουργηθεί ειδικά για το σκοπό αυτό, να ασκούν οι ίδιες δραστηριότητα εκμετάλλευσης. Στο νέο πρόγραμμα-πλαίσιο, για την περίοδο 1990-1994 [3] διατηρούνται αυτοί οι δύο πόλοι διαχείρισης και η ασάφεια σχετικά με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους (15η αιτιολογική σκέψη και άρθρο 4), ανακοινώνεται όμως μια απόφαση του Συμβουλίου με την οποία, ας το ελπίσουμε, θα πρέπει να εξαλειφθεί αυτή η ασάφεια, η οποία όμως δεν έχει ληφθεί ακόμη.

Διαχωρισμός των δραστηριοτήτων επίδειξης

5.21. Σε ορισμένους τεχνολογικούς τομείς (μη πυρηνική ενέργεια, περιβάλλον), η Κοινότητα βοηθά οικονομικά την υλοποίηση πειραματικών σχεδίων, δηλαδή υλοποιήσεων με καινοτόμο και συγκεκριμένο χαρακτήρα, τις οποίες όμως κατά γενικό κανόνα, απαιτείται να τις εκμεταλλεύεται ένας κατασκευαστής ή ένας χρήστης και επιπλέον να γίνεται κάποια διάδοσή τους στους λοιπούς χρήστες. Πρόκειται για τις «δραστηριότητες επίδειξης».

5.22. Αντίθετα από το πρώτο πρόγραμμα-πλαίσιο που εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 1984-1987 [4], το δεύτερο πρόγραμμα-πλαίσιο [1] το οποίο καλύπτει την περίοδο 1987-91, αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του τις δραστηριότητες επίδειξης. Η λήψη αυτής της λύσης, με την οποία διαχωρίζεται η έρευνα από την επίδειξη, συνέβη ενώ η ενιαία πράξη είχε μόλις προβλέψει, το Φεβρουάριο του 1986, ότι, αντίθετα, το πρόγραμμα-πλαίσιο θα περιλάμβανε το σύνολο των ερευνητικών ενεργειών, και των ενεργειών τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (άρθρο 24, με το οποίο δημιουργείται το νέο άρθρο (ΕΟΚ) 130 I). Εντούτοις, ο προϋπολογισμός για το 1990 προϋποθέτει ότι ορισμένα σχέδια επίδειξης θα εμπίπτουν στα πλαίσια του προγράμματος-πλαισίου για την περίοδο 1990-1994 [5]. Πάντως, το τελευταίο πρόγραμμα, το οποίο μόλις εγκρίθηκε [3] εξακολουθεί να μη περιλαμβάνει τη δραστηριότητα επίδειξης. Όλα αυτά εμφανίζουν ασυνέπεια.

---

(1) Απόφαση 87/516/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 28ης Σεπτεμβρίου 1987 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο κοινοτικών ενεργειών στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1987-1991) (ΕΕ αριθ.L 302 της 24. 10. 1987, σ. 1).

(2) Η γαλλική έκδοση του κειμένου αναφέρει «dissemination» (=διασπορά), μετάφραση φυγόπονη και εσφαλμένη που απορρέει από την έλξη της αγγλικής λέξης.

(3) Απόφαση 90/221/Ευρατόμ, ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 1990 σχετικά με το πρόγραμμα-πλαίσιο για τις κοινοτικές δράσεις στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (1990-1994) (ΕΕ αριθ. L 117 της 8. 5. 1990, σ. 28).

(4) Ψήφισμα του Συμβουλίου της 25ης Ιουλίου 1983 σχετικά με τα προγράμματα-πλαίσια για τις κοινοτικές δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης και με το πρώτο πρόγραμμα-πλαίσιο 1984 έως 1987 (ΕΕ αριθ. C 208 της 4.8.1983, σ. 1).

(5) Θέση Β 7391 — Βλ. επίσης πώς η θέση Β 7388 συμπεριλαμβάνει τα σχέδια επίδειξης στον τομέα παρέμβασης του προγράμματος Value, αντιφάσκοντας με το επίσημο κείμενο του προγράμματος αυτού.

Περιορισμένοι οργανικοί δεσμοί μεταξύ υπηρεσιών

5.23. Στο σύνολό τους, οι τρεις υπηρεσίες της διεύθυνσης XIII-Γ ενεργούν παράλληλα, καθεμιά στον τομέα της και χωρίς ιεράρχηση. Εντούτοις, υπάρχουν ορισμένες ελάχιστες λειτουργικές σχέσεις. Η κυριότερη είναι αναμφισβήτητα το γεγονός ότι κάθε έγκριση δημοσίευσης εκ μέρους της μονάδας XIII-Γ.3 υπόκειται σε ευνοϊκή θεώρηση της υπηρεσίας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, προκειμένου να αποφεύγεται μια ενδεχομένως αξιοποιήσιμη εφεύρεση να περιέρχεται πρόωρα στο δημόσιο τομέα και να παρέχεται στην υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ο χρόνος να καταθέτει την εφεύρεση.

5.24. Εξάλλου, οι υπηρεσίες αξιοποίησης και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας προβαίνουν, κάθε χρόνο, σε αναθεώρηση του χαρτοφυλακίου των τρεχόντων φακέλων τους. Αυτή η ετήσια επανεξέταση πραγματοποιείται για κάθε υπηρεσία με τη συμμετοχή της άλλης υπηρεσίας. Όταν η υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας προβλέπει την κατάθεση ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ειδοποιεί σχετικά την υπηρεσία αξιοποίησης. Μεταξύ των παραγόντων που συνεπάγονται τη λήψη της απόφασής της, εμφαίνονται συχνά τα αποτελέσματα μιας μικρής μελέτης της αγοράς που πραγματοποιείται, μετά από αίτησή της, από την υπηρεσία αξιοποίησης. Ομοίως, όταν η υπηρεσία αξιοποίησης προβλέπει την εκμετάλλευση μιας μη προστατευόμενης εφεύρεσης, συμβαίνει να ζητεί τη γνώμη της υπηρεσίας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σχετικά με το ενδιαφέρον που εμφανίζει η κατάθεση της εφεύρεσης.

5.25. Το Συνέδριο, εφόσον κάθε υπηρεσία εξακολουθεί να εκτελεί καθήκοντα διαφορετικά που αντιστοιχούν σε χωριστούς στόχους, δεν θεωρεί αναγκαία την αντικατάσταση του παρόντος συστήματος με ένα βραδυκίνητο σύστημα κεντρικού σχεδιασμού και πλήρους ιεράρχησης. Εντούτοις, θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να επέλθουν οι παρακάτω τελειοποιήσεις στην παρούσα οργάνωση.

Κοινές πηγές πληροφοριών

5.26. Οι τρεις υπηρεσίες εργάζονται αντλώντας στοιχεία από τις ίδιες βασικές πηγές πληροφοριών — τα αποτελέσματα της έρευνας· επομένως, είναι αξιοσύστατο η ίδια η λήψη και η αποθήκευση των πληροφοριών αυτών να είναι κοινές. Πάντως επί του παρόντος δεν συμβαίνει αυτό. Μόνο η υπηρεσία δημοσίευσης χρησιμοποιεί τις δικές της συμπληρωματικές πηγές πληροφόρησης: τις αιτήσεις δημοσίευσης των υπηρεσιών-συντακτών. Ομοίως, η υπηρεσία μελετών, αν δημιουργηθεί, θα πρέπει να είναι κοινή και για τις τρεις υπηρεσίες.

5.27. Μολονότι οι τελικές εκθέσεις ερευνών αρχειοθετούνται με τις αντίστοιχες συμβάσεις ερευνών, αντίθετα δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της κατάταξης των συμβάσεων, των φακέλων αξιοποίησης και των φακέλων εφευρέσεων της υπηρεσίας διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Όλοι οι παραγόμενοι φάκελοι θα έπρεπε να μπορούν να αναφέρονται εύκολα στον αρχικό φάκελο που εκδίδεται από την σύμβαση έρευνας (ή, όσον αφορά το ΚΚΕρ, από το σχέδιο έρευνας).

5.28. Ομοίως, το γεγονός ότι διεξάγεται παράλληλα διπλή έρευνα, μία για τον εντοπισμό των εφευρέσεων για τις οποίες μπορούν να εκδοθούν διπλώματα ευρεσιτεχνίας και μια δεύτερη για τον εντοπισμό των εφευρέσεων που μπορούν να αξιοποιηθούν, είναι κάθε άλλο παρά ικανοποιητικό. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, στην ουσία, αποτελεί απλώς προϋπόθεση για ενδεχόμενη αξιοποίηση. Εξάλλου, η ίδια η αξιοποίηση εκτυλίσσεται με σειρά πολύ διαφορετικών ενεργειών: μελέτες της αγοράς, τεχνικές μελέτες, σχέδια και συμφωνίες χρηματοδότησης. Φαίνεται ότι είναι προτιμότερο η επιλογή των ενεργειών που πρόκειται να αναληφθούν να πραγματοποιείται με μία και μόνη θεώρηση, αρχική και συνολική, έστω κι αν είναι αναγκαίο να πραγματοποιούνται εκ των υστέρων σε κάθε υπηρεσία σταδιακές εκτιμήσεις που θα καθιστούν δυνατό να προσδιορίζεται η σειρά και οι λεπτομέρειες των ενεργειών που θα αναληφθούν.

Προσέγγιση των υπηρεσιών ανάλογα με τη συνάφεια

5.29. Είναι δύσκολο να αιτιολογηθεί το γεγονός ότι η υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι διοικητικά απομακρυσμένη από την υπηρεσία αξιοποίησης, ενώ έχουν αμοιβαίως ανάγκη η μία την άλλη, για να βρίσκεται κοντά στην υπηρεσία καινοτομίας και μεταφοράς της τεχνολογίας, με την οποία οι σχέσεις της είναιεπί του παρόντος σχεδόν ανύπαρκτες.

5.30. Η υπηρεσία αξιοποίησης θα εξακολουθήσει πάντα να είναι η κινητήριος δύναμη, εφόσον οι λοιπές υπηρεσίες ενεργούν είτε αυτόνομα, αλλά πιο παθητικά, είτε επικουρικά όσον αφορά την αξιοποίηση. Η παρατήρηση αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον εντοπισμό στο οργανόγραμμα των κοινών υπηρεσιών που αναφέρονται παραπάνω.

Διαχωρισμός μεταξύ αρμοδιοτήτων και πόρων

Διάσπαση των πιστώσεων δημοσίευσης μεταξύ πολλών υπηρεσιών

ΓΔ-συντάκτες και Γενική Γραμματεία

5.31. Οι πιστώσεις για τις δημοσιεύσεις επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα κατανέμονται μεταξύ ενός κανονικού προγράμματος, σχετικά με το οποίο οι πιστώσεις βρίσκονται στη διάθεση των διαφόρων υπηρεσιών-συντακτών, και ενός προγράμματος με προτεραιότητα που συνεπάγεται κεντρική διαχείριση των μέσων.

5.32. Εντούτοις, αυτή η κατανομή των πιστώσεων δεν διενεργείται μέσω του προϋπολογισμού, αλλά μέσω μιας καθαρά διοικητικής οδού, δεδομένου ότι στα διάφορα κονδύλια του προϋπολογισμού που μπορούν να βαρύνονται με τις δαπάνες δημοσίευσης επιβάλλεται η στέρηση, στα πλαίσια του ετήσιου προγράμματος δημοσιεύσεων που εγκρίνεται από την Επιτροπή, ενός

μέρους των διαθεσίμων τους για την κάλυψη των αναγκών του προγράμματος με προτεραιότητα. Κατά το 1989, η ΓΔ XII υποχρεώθηκε να συμβάλει στο πρόγραμμα με προτεραιότητα με 100 000 ECU από τις ίδιες πιστώσεις της και η ΓΔ XIII με 250 000 ECU (1). Για να μην έχει αυτή η αφαίρεση πιστώσεων το χαρακτήρα λανθάνουσας μεταβίβασης πιστώσεων, θα έπρεπε οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια κάθε κονδυλίου του προϋπολογισμού, το οποίο βαρύνουν κατ' αυτό τον τρόπο, να τηρούν τον προορισμό που προέβλεπε ο προϋπολογισμός. Όμως,δεν συμβαίνει αυτό. Η Επιτροπή, με όλους αυτούς τους πόρους, δημοσιεύει κατά βούληση τα έγγραφα που θεωρεί ότι έχουν προτεραιότητα από πολιτική πλευρά, ανεξάρτητα από το αν έχουν σχέση με το αντικείμενο του κονδυλίου του προϋπολογισμού το οποίο βαρύνουν, διατηρώντας συγχρόνως τυπικά τις εξουσίες των διαφόρων διατακτών για δημοσιεύσεις που συχνά δεν έχουν σχέση με τον τομέα της αρμοδιότητάς τους. Έτσι, από το άρθρο B 753 που προορίζεται για την εκμετάλλευση της έρευνας, δημοσιεύθηκαν, το 1988 και το 1989, έγγραφα σχετικά «με τα οπτικοακουστικά μέσα στην ενιαία αγορά». Την «ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων», «την ενιαία αγορά χωρίς σύνορα», την «κοινή γεωργική πολιτική για τη δεκαετία του '90», «τον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο» και έναν «οδηγό των επαγγελμάτων με την προοπτική της ενιαίας αγοράς». Το Συνέδριο εκπλήσσεται με το γεγονός ότι αυτή η διαχείριση, η οποία αντιβαίνει στην αρχή της ειδικότητας του προϋπολογισμού (άρθρα 202 της συνθήκης ΕΟΚ και 26, παράγραφος 1 του δημοσιονομικού κανονισμού) είχε την έγκριση του δημοσιονομικού ελεγκτή.

ΓΔ-συντάκτες και ΓΔ XIII-Γ

5.33. Οι πιστώσεις ερευνών των υπηρεσιών-συντακτών-ΚΚΕρ, ΓΔ XII, υπηρεσίες της ΓΔ XIII των Βρυξελλών — μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας επομένως για τη δημοσίευση. Αυτό προκύπτει σαφώς από το δεύτερο πρόγραμμα-πλαίσιο (βλ. σημείο 5.20). Όμως, η διεύθυνση XIII-Γ μπορεί επίσης, από τις πιστώσεις των κονδυλίων B 7388 και B 753, να προβαίνει σε δαπάνες δημοσίευσης. Αυτό γίνεται σαφώς δεκτό στις παρατηρήσεις που αφορούν αυτά τα δύο κονδύλια του προϋπολογισμού. Έτσι, η μονάδα XIII-Γ.3 δεν διαδραματίζει μόνο ρόλο συντονιστή και προσεκτικού εξεταστή των προτάσεων των υπηρεσιών-συντακτών. Μπορεί να δημοσιεύει, με δική της πρωτοβουλία, έγγραφα πράγμα, το οποίο σπάνια πραγματοποιεί. Μπορεί επίσης να τα χρηματοδοτεί από κοινού με τις υπηρεσίες-συντάκτες, το οποίο αποτελεί αρκετά συστηματική πρακτική η οποία εφαρμόζεται σε ποσοστό που μεταβάλλεται ανάλογα με τα προγράμματα και τα σχέδια, το οποίο όμως, κατά γενικό κανόνα, κυμαίνεται μεταξύ 40 και 50 %.

5.34. Η οικονομική δύναμη της μονάδας XIII-Γ-3 δεν δικαιολογείται καθόλου, εκτός αν επέλθει ριζική μεταβολή στην αποστολή που της έχει ανατεθεί. Η μονάδα αυτή διαδραματίζει ρόλο διοικητικό και επιμελητείας: ένταξη των δημοσιεύσεων στο πρόγραμμα της Επιτροπής, υποβολή για θεώρηση στην υπηρεσία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, επιλογή του μέσου δημοσίευσης και προσπάθεια σχετικά με την ποιότητα της παρουσίασης. Οι υπηρεσίες ερευνών είναι εκείνες που τηρούν υπό έλεγχο το περιεχόμενο που πρόκειται να δημοσιευθεί και οφείλουν να το τηρούν: αυτές είναι οι μόνες αρμόδιες σχετικά με τα θέματα που πραγματεύεται το έντυπο. Εξυπακούεται ότι αυτό δεν πρέπει να συνεπάγεται διασπορά των αρμοδιοτήτων δημοσίευσης στο επίπεδο κάθε υπηρεσίας που ασκεί τη διαχείριση ενός προγράμματος: οι γενικές διευθύνσεις του τομέα των ερευνών οφείλουν να καθορίσουν μια πολιτική και βασικούς κανόνες στον τομέα αυτό. Η υπηρεσία δημοσίευσης της διεύθυνσης XIII-Γ πρέπει να παραμείνει η υποχρεωτική διοικητική δίοδος που υπήρξε πάντα, ιδίως μέσω της προηγούμενης θεώρησης κάθε δαπάνης στον τομέα αυτό.

ΓΔ-συντάκτες και Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων

5.35. Ό,τι αναφέρθηκε για τη μονάδα XIII-Γ-3 η οποία αποτελεί απλή υπηρεσία επιμελητείας, αληθεύει κατά μείζονα λόγο για την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων, η οποία αποτελεί τεχνικό όργανο για τις κοινοτικές δημοσιεύσεις, χωρίς όμως αρμοδιότητες σχετικά με την πολιτική στον τομέα της δημοσίευσης. Εντούτοις, ακόμη και στην περίπτωση αυτή, οι ισχύουες διατάξεις έχουν ως συνέπεια οι κανονικές και τρέχουσες αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση ενός οργανισμού που ασχολείται αποκλειστικά με επιμελητεία, να έχουν μη ευκαταφρόνητη επίπτωση στην κατανομή μεταξύ των υπηρεσιών των πιστώσεων δημοσίευσης του προϋπολογισμού. Σχετικά με τις εξωτερικές δαπάνες, δηλαδή εκείνες που αφορούν τα καθήκοντα που αναθέτει η Υπηρεσία ΕΕ σε τυπογράφους και άτομα που τηςπαρέχουν υπηρεσίες, εκδίδει η ίδια τιμολόγια που βαρύνουν τις Κοινότητες, οι οποίες οφείλουν να τα χρηματοδοτούν από τις ίδιες πιστώσεις τους δημοσίευσης. Οι εσωτερικές όμως δαπάνες βαρύνουν τον ίδιο τον προϋπολογισμό της Υπηρεσίας ΕΕ και η κατάτμησή τους μεταξύ των οργάνων γίνεται σε συνάρτηση με την προέλευσή τους, χάρις στην αναλυτική λογιστική της Υπηρεσίας ΕΕ. Αυτό το σύστημα καταλήγει σε αποδυνάμωση των αρμοδιοτήτων σχετικά με τη διαχείριση του προϋπολογισμού.

5.36. Πράγματι, κατ' αρχήν η κατανομή των πιστώσεων της Υπηρεσίας ΕΕ μεταξύ των οργάνων δεν καθορίζεται μέσω της προϋπολογιστικής οδού, αλλά υπολογίζεται κατ' εκτίμηση μόνον ως πρόβλεψη από την ίδια την Υπηρεσία (ακόμη και αν η ανάλυση αυτή αναπαράγεται στον προϋπολογισμό) σε συνάρτηση με τις διαπιστώσεις που έγιναν κατά τα διαρρεύσαντα οικονομικά έτη. Επομένως δεν έχει παρά μόνον ενδεικτική αξία και όχι πολιτική.

5.37. Δεύτερον, ο καθορισμός ορίων μεταξύ εξωτερικών δαπανών (οι οποίες τιμολογούνται πράγματι στα όργανα) και εσωτερικών δαπανών (που δεν τιμολογούνται στα όργανα, αλλά απλώς και μόνο κατανέμονται μεταξύ τους για ανάλυση) εξαρτάται, εν μέρει, από τις αποφάσεις σχετικά με την καθημερινή διαχείριση που λαμβάνει η Υπηρεσία ΕΕ, οι οποίες δεν έχουν οι ίδιες καμία σχέση με την κοινοτική πολιτική σχετικά με τις δημοσιεύσεις.

(1) Πρόγραμμα των δημοσιεύσεων της Επιτροπής για το 1989. Έγγραφο SEC(88)1929 της 12ης Δεκεμβρίου 1988.

5.38. Τρίτον, αυτή η ανάλυση των πιστώσεων και των δαπανών της Υπηρεσίας ΕΕ αναφέρεται συνολικά σε ένα ενιαίο κονδύλιο κατά όργανο, ενώ οι ίδιες οι πιστώσεις για δημοσιεύσεις της Επιτροπής κατανέμονται μεταξύ αρκετά πολυάριθμων κεφαλαίων του προϋπολογισμού. Επομένως, οι υπηρεσίες που ασκούν τη διαχείριση δεν γνωρίζουν ακριβώς το ύψος των πιστώσεων που διαθέτει η καθεμία.

5.39. Για όλους αυτούς τους λόγους, αυτό το σύστημα στερεί κατ' αρχήν την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, και στη συνέχεια τις υπηρεσίες-συντάκτες, από ένα μέρος των αρμοδιοτήτων τους σχετικά με την πολιτική στον τομέα της δημοσίευσης και συντείνει στο να εξαρτάται η κατανομή των μέσων αφενός από τις διαπιστώσεις που έχουν γίνει κατά το παρελθόν και αφετέρου από περιστασιακές αποφάσεις σε θέματα διαχείρισης της Υπηρεσίας ΕΕ. Το Συνέδριο επιθυμεί να τονίσει ότι με όλα αυτά δεν διατυπώνει καμία επίκριση που να αφορά τους διαχειριστές της Υπηρεσίας ΕΕ, οι οποίοι το μόνο που πραγματοποιούν είναι η εφαρμογή του νομικού συστήματος που ισχύει επί του παρόντος, όπως είναι υποχρεωμένοι να πράττουν. Αυτό που περιλαμβάνει τις ελλείψεις που επισημάνθηκαν είναι το ίδιο το νομικό σύστημα.

5.40. Πρέπει να επισημανθεί σαφώς η αρχή σύμφωνα με την οποία η υπηρεσία που φέρει την αρμοδιότητα πρέπει να έχει στη διάθεσή της τους αντίστοιχους πόρους. Το παρόν σύστημα οδηγεί σε κατακερματισμό της οικονομικής εξουσίας σχετικά με τις δημοσιεύσεις, ιδίως τις επιστημονικές. Αυτή η οικονομική εξουσία στις επιστημονικές δημοσιεύσεις πρέπει να αποδοθεί στις υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με την έρευνα. Αν το ισχύον σύστημα έπρεπε να εξελιχθεί προς την κατεύθυνση που συνιστά το Συνέδριο, το τελευταίο έχει επίγνωση του γεγονότος ότι μια τέτοια μεταρρύθμιση θα συνεπήγετο αναθεώρηση του άρθρου 124 του δημοσιονομικού κανονισμού, το οποίο αποτελεί το θεμέλιο λίθο αυτού του συστήματος.

Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και πιστώσεις του ΚΚΕρ για τη στήριξη των υπηρεσιών της Επιτροπής

5.41. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών διέθετε ανέκαθεν ένα κονδύλιο του προϋπολογισμού που προοριζόταν για τη χρηματοδότηση των πράξεων στήριξης των υπηρεσιών της Επιτροπής. Πρόκειται για τη θέση Β 7306 που εμφαίνεται στους προϋπολογισμούς για το 1989 και το 1990. Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του ΚΚΕρ, η δραστηριότητα αυτή, η οποία το 1987 δεν αντιπροσώπευε ακόμη παρά μόνο το 3 % των δαπανών του, απαιτείται να αναπτυχθεί παράλληλα με τις δραστηριότητες για λογαριασμό τρίτων και να φθάσει, κατά το 1991, σε 14 % και μεταγενέστερα σε ακόμη υψηλότερο επίπεδο [1].

5.42. Κατά την άποψη της Επιτροπής, πρόκειται για «προφανή» «εφαρμογή της αρχής προμηθευτή-πελάτη» [1]. Θα πρέπει να γίνει η εξής διευκρίνιση: σχέση σύμφωνα με την οποία ο προμηθευτής θα έχει στη διάθεσή του τον προϋπολογισμό αγοράς του πελάτη του. Πράγματι, οι λεπτομέρειες διαχείρισης των πιστώσεων παροχής στήριξης προς τις υπηρεσίες είναι οι εξής: οι υπηρεσίες της Επιτροπής υποβάλλουν τις αιτήσεις τους στο ΚΚΕρ στο πλαίσιο μιας διυπηρεσιακής επιτροπής, η δε διαιτησία μεταξύ των αιτήσεων ασκείται από τους φορείς λήψης αποφάσεων του ΚΚΕρ. Κατ' αυτό τον τρόπο, το ΚΚΕρ ασκεί τόσο τη διαχείριση όσο και την κατανομή. Είναι αναμφισβήτητο ότι η αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή έχει αντιληφθεί τον παράδοξο χαρακτήρα μιας τέτοιας κατάστασης, εφόσον στα πλαίσια του προϋπολογισμού του 1988 είχε κατανείμει η ίδια τις πιστώσεις στήριξης προς τις υπηρεσίες σε πέντε κονδύλια του προϋπολογισμού, ειδικά προορισμένα κατά είδος κοινής πολιτικής. Στους προϋπολογισμούς όμως για το 1989 και το 1990 επανήλθε στο ενιαίο και συνολικό κονδύλιο. Η Επιτροπή προέβλεψε ότι η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του ΚΚΕρ θα μπορούσε να εμφανίζεται μεταξύ των δραστηριοτήτων στήριξης [2]. Όμως, τα προγράμματα του ΚΚΕρ και οι παρατηρήσεις του προϋπολογισμού δεν την αναφέρουν. Έτσι, η διεύθυνση XIII-Γ υποχρεώθηκε να διαπραγματεύεται κάθε χρόνο με το ΚΚΕρ προκειμένου να καθορίζει τις πράξεις που μπορούν να τυγχάνουν του ευεργετήματος αυτού του είδους των πιστώσεων.

5.43. Η κατάσταση αυτή δεν είναι ικανοποιητική. Εφόσον η διεύθυνση XIII-Γ φέρει την ευθύνη των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης και αξιοποίησης της έρευνας, θα ήταν λογικό να έχει στη διάθεσή της το σύνολο των πιστώσεων που προορίζονται για το σκοπό αυτό, χωρίς να αποκλείεται η δυνατότητα να αναθέτει η ίδια, χάρις στις ίδιες αυτές πιστώσεις, ορισμένες εργασίες στο ΚΚΕρ, εφόσον, στα πλαίσια της μεταρρύθμισης που πραγματοποιείται επί του παρόντος, το εν λόγω Κέντρο οφείλει ακριβώς να αναπτύξει τις εμπορικές δραστηριότητές του βάσει παραγγελιών τρίτων [1].

5.44. Δυστυχώς αυτό απαγορεύεται διότι η Επιτροπή δεν είναι «τρίτος» έναντι του ΚΚΕρ, γεγονός που οδηγεί σε δυσάρεστες δεσμεύσεις. Θεωρούμενο το θέμα αυτό από την πλευρά του ΚΚΕρ, αφενός, του παρέχεται ορισμένος όγκος εγγυημένης δραστηριότητας, υποχρεώνοντας τις υπηρεσίες της Επιτροπής να προσφεύγουν στις υπηρεσίες του μέσω του μηχανισμού των πιστώσεων στήριξης. Αφετέρου, με το να του απαγορεύεται να πωλεί εργασίες στις κοινοτικές υπηρεσίες του επιβάλλεται η στέρηση δικαιώματος, ενώ μπορεί να πραγματοποιεί σχετικές πωλήσεις σε οποιονδήποτε άλλο το ζητεί. Θεωρούμενο από την πλευρά της υπηρεσίας αξιοποίησης, όπως εξάλλου και από την πλευρά των λοιπών υπηρεσιών της Επιτροπής, δεν γίνεται αντιληπτό γιατί το ΚΚΕρ δεν θα μπορούσε να είναι για εκείνες εταίρος όπως οποιοσδήποτε άλλος. Αυτή η απαγόρευση βασίζεται, αναμφισβήτητα, στο φόβο ότι δεν θα τηρούνταν υγιής ανταγωνισμός και ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα εμφάνιζαν την τάση να προτιμούν το ΚΚΕρ, ακόμη και αν η προσφορά του δεν είναι «η πιο συμφέρουσα από οικονομική πλευρά». Όμως, τίποτε δεν θα εμπόδιζε να υποχρεωθούν οι υπηρεσίες της Επιτροπής να υπαγάγουν το ΚΚΕρ στο

[1] Νέες προοπτικές για το Κοινό Κέντρο Ερευνών. Έγγραφο COM(87) 491 τελικό/2 της 20ής Απριλίου 1988, παρ. 232, σ. 13 (υποστήριξη στις λοιπές υπηρεσίες της Επιτροπής) και παρ. 233, σ. 15-16 (παροχή υπηρεσιών σε τρίτους).

[2] Έγγραφο COM(87) 491 τελικό/2 που αναφέρεται πιο πάνω, πίνακας αριθ. 2, σ. 14.

καθεστώς του κοινού δικαίου περί ανταγωνισμού τοποθετώντας το, κατά τη διάρκεια των διαδικασιών σύναψης των συμβάσεων και συμφωνιών, σε ίση μοίρα με τους εξωτερικούς υποβάλλοντες προσφορά.

5.45. Επομένως, το Συνέδριο εκτιμά ότι θα ήταν ιδιαίτερα ευκταίο:

α) να μετατραπούν οι πιστώσεις στήριξης σε πιστώσεις κατανεμόμενες στα υφιστάμενα κονδύλια του προϋπολογισμού τα οποία διαχειρίζονται οι υπηρεσίες που μπορούν επί του παρόντος να «στηρίζονται» από το ΚΚΕρ [1]· το Συνέδριο, όπως αναγνώρισε στην τελευταία ετήσια έκθεσή του (σημείο 9-25) [2], δεν παραγνωρίζει ότι για το σκοπό αυτό θα έπρεπε, κατά το πέρας αυτής της εξέλιξης, να τροποποιηθεί ελαφρώς η δημοσιονομική κανονιστική ρύθμιση·

β) να ενοποιηθούν τα καθεστώτα των δραστηριοτήτων του ΚΚΕρ για λογαριασμό τρίτων και για λογαριασμό των υπηρεσιών της Επιτροπής·

γ) να υπαχθεί το ΚΚΕρ, για το σύνολο των «εκτός προγράμματος» δραστηριοτήτων του, στο ίδιο καθεστώς ανταγωνισμού με τα κέντρα ερευνών τρίτων.

Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και δραστηριότητες ΕΚΑΧ

5.46. Σύμφωνα με τη συνθήκη συγχώνευσης των εκτελεστικών οργάνων των Κοινοτήτων της 8ης Απριλίου 1965, οι επιχειρησιακές δαπάνες της ΕΚΑΧ συγκεντρώνονται σε χωριστό προϋπολογισμό. Ο γενικός προϋπολογισμός στο Β μέρος του (επιχειρησιακές πιστώσεις), είναι μόνο προϋπολογισμός ΕΟΚ και Ευρατόμ. Επομένως, στις παρατηρήσεις του άρθρου Β 753 κακώς γίνεται αναφορά κάθε χρόνο στις συνθήκες για την ίδρυση όχι μόνον αυτών των δύο Κοινοτήτων αλλά και της ΕΚΑΧ.

5.47. Αντίστροφα, είναι λυπηρό και περιττά περιοριστικό το γεγονός ότι το πρόγραμμα Value δεν υιοθετεί τη συνθήκη ΕΟΚ ως νομική βάση, ενώ το πρόγραμμα-πλαίσιο, από το οποίο εξαρτάται το Value αναφέρεται ορθώς στις δύο Κοινότητες ΕΟΚ και Ευρατόμ, η διεύθυνση XIII-Γ, η οποία διαχειρίζεται τις πιστώσεις που προέρχονται από το πρόγραμμα Value (θέση Β 7388) προοριζόταν ανέκαθεν, μέσω του άρθρου Β 753, να εργάζεται στο πλαίσιο και των δύο αυτών Κοινοτήτων.

5.48. Σύμφωνα με τη λογική της συνθήκης συγχώνευσης, είναι απολύτως κανονικό η αρμόδια για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας διεύθυνση να είναι αρμόδια και για τις τρεις Κοινότητες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΑΧ. Όμως, η διεύθυνση XIII-Γ δεν διαχειρίζεται καμία πίστωση ΕΚΑΧ. Στην πράξη, υπάρχουν αλληλεπιδράσεις μεταξύ του επιχειρησιακού προϋπολογισμού ΕΚΑΧ και του γενικού προϋπολογισμού των Κοινοτήτων, αυτό δε συμβαίνει σε δύο επίπεδα. Αφενός, ορισμένες ενέργειες που κανονικά εμπίπτουν στο πεδίο της συνθήκης ΕΚΑΧ, πραγματοποιούνται από τη διεύθυνση XIII-Γ και χρηματοδοτούνται από εκείνη από τις πιστώσεις του άρθρου Β 753. Το 22 % των φακέλων αξιοποίησης εξαρτώνται ratione materiae από την ΕΚΑΧ.

5.49. Αφετέρου, οι επιστημονικές και τεχνικές δημοσιεύσεις της ΕΚΑΧ, οι οποίες χρηματοδοτούνται από τον επιχειρησιακό προϋπολογισμό της, υπάγονται, όπως και οι λοιπές επιστημονικές δημοσιεύσεις της Επιτροπής, στη δικαιοδοσία της διεύθυνσης XIII-Γ σχετικά με τον προγραμματισμό και τη θεώρηση. Όταν ορισμένες από τις δημοσιεύσεις αυτές πωλούνται με μέριμνα της Υπηρεσίας ΕΕ, τα έσοδα επιστρέφονται από την εν λόγω υπηρεσία στη Γενική Διεύθυνση XIII και έτσι υπάρχει κάθε πιθανότητα να επαναχρησιμοποιηθούν στο άρθρο Β 753, δηλαδή στο πλαίσιο του γενικού προϋπολογισμού, ενώ πρόκειται για έσοδα που έχει συνεπαχθεί ο επιχειρησιακός προϋπολογισμός της ΕΚΑΧ.

5.50. Το Συνέδριο επισημαίνει αυτές τις λίγες ανωμαλίες, όχι τόσο για να επικρίνει την πρακτική της Επιτροπής όσο για να της υποδείξει να προτείνει στις αντίστοιχες αρμόδιες για τον προϋπολογισμό αρχές της ΕΚΑΧ και των δύο άλλων Κοινοτήτων τη λήψη μέτρων που θα μπορούν να εξασφαλίσουν πλήρη διαφάνεια του προϋπολογισμού και σαφή οριοθέτηση των δύο προϋπολογισμών.

Πολλαπλός χαρακτήρας των συναφών δραστηριοτήτων η διαχείριση των οποίων ασκείται χωριστά

Εισαγωγή

5.51. Η Κοινότητα ασκεί χωριστά μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη μεταφορά τεχνολογίας. Η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας δεν αποτελεί παρά μόνο μία από τις δραστηριότητες αυτές. Από το γεγονός αυτό γεννάται το ερώτημα αν το σύνολο ή ένα μέρος από αυτές τις δραστηριότητες δεν θα έπρεπε να συντονίζονται πιο στενά μεταξύ τους, ακόμη δε και να ενσωματώνονται σε μια κοινή διάρθρωση με ενιαία κατεύθυνση, λόγω της όμοιας ή παραπλήσιας εγγενούς φύσης τους και, εν πάση

[1] Η λύση αυτή θα παρουσίαζε ένα άλλο πλεονέκτημα: θα δικαιολογούσε την παρούσα πρακτική της επαναχρησιμοποίησης της αμοιβής της τεχνικής βοήθειας του ΚΚΕρ στα κονδύλια του προϋπολογισμού «αξιοποίηση» τα οποία διαχειρίζεται η διεύθυνση XIII-Γ, πρακτική σύμφωνη με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αλλά που προσκρούει, από άποψη νομιμότητας, στην αρχή σύμφωνα με την οποία μόνο το κονδύλιο που επιβαρύνθηκε με τη δαπάνη μπορεί να επωφεληθεί από την επαναχρησιμοποίηση (άρθρο 27, παράγραφος 2, του δημοσιονομικού κανονισμού). Προς το παρόν, η δαπάνη καταλογίζεται στο ΚΚΕρ, στις πιστώσεις υποστήριξης. Στα πλαίσια του συστήματος που θα ήταν σύμφωνο με την επιθυμία του Συνεδρίου, θα καταλογιζόταν στη διεύθυνση XIII-Γ, στις πιστώσεις αξιοποίησης.

[2] ΕΕ αριθ. C 313 της 12. 12. 1990, σ. 164.

περιπτώσει, του κοινού τελικού τους στόχου: την καινοτομία.

Σχέδια επίδειξης των ΓΔ XI και XVII

5.52. Υπάρχει πολύ μεγάλη ομοιότητα μεταξύ ενός σχεδίου αξιοποίησης και ενός σχεδίου επίδειξης της ΓΔ XI (περιβάλλον) ή της ΓΔ XII (ενέργεια). Αναφέρουμε ως παράδειγμα δύο παρόμοια και ανταγωνιζόμενα σχέδια αποξήρανσης φρούτων με ηλιακή ενέργεια. Το ένα χρηματοδοτείται ως σχέδιο επίδειξης από την ΓΔ XII, το άλλο (φάκελος V295) [1], από τη διεύθυνση XIII-Γ. Είναι αναμφισβήτητο ότι ξεχωρίζουν μεταξύ τους λόγω ορισμένων λεπτομερειών εφαρμογής των καθεστώτων τους. Τα σχέδια επίδειξης είναι τομεακά και δεν απορρέουν συστηματικά από τα αποτελέσματα της έρευνας. Εντούτοις, το 20 % περίπου των σχεδίων επίδειξης στον τομέα της ενέργειας προέρχονται από αυτά και η ΓΔ XI συνεργάζεται αρκετά δραστήρια με το ΚΚΕρ.

Πρόγραμμα Sprint

5.53. Το πρόγραμμα Sprint (1989-93) [2] είναι «στρατηγικό πρόγραμμα για την καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογίας». Ο «στρατηγικός» χαρακτήρας του Sprint σημαίνει ότι το πρόγραμμα αυτό άπτεται του θέματος της μεταφοράς τεχνολογίας σε γενικότερο επίπεδο από ό,τι το πρόγραμμα Value. Πρώτα απ' όλα, δεν πρόκειται για την ορθή περάτωση των συγκεκριμένων πράξεων, αλλά για την προώθηση των συνθηκών που ευνοούν τη μεταφορά τεχνολογίας γενικά, ιδίως τη δημιουργία των δικτύων αμοιβαίας ενημέρωσης και συνεργασίας, σε διεθνική βάση, μεταξύ οργανισμών που ασχολούνται, με διάφορες ιδιότητες, με τη μεταφορά τεχνολογίας, γεγονός που ερμηνεύει γιατί τα συγκεκριμένα αποτελέσματα της έρευνας δεν αποτελούν πηγή των ενεργειών που πραγματοποιούνται. Εντούτοις, η ταυτότητα των τελικών στόχων και η αναγκαία εξέλιξη των ίδιων των υπηρεσιών εκμετάλλευσης της έρευνας προς ένα περισσότερο στρατηγικό τρόπο ενέργειας, αιτιολογούν μια στενότερη συνεργασία των υπηρεσιών. Μολονότι οι εν λόγω υπηρεσίες ανήκουν στην ίδια διεύθυνση, τη διεύθυνση XIII-Γ, η συνεργασία αυτή είναι, επί του παρόντος, πολύ περιορισμένη.

Καινοτομία και διάφορες κοινές πολιτικές

5.54. Υπάρχει ένα συνονθύλευμα αρκετά πολυάριθμων ενεργειών και προγραμμάτων τα οποία, ενώ συνδέονται από πλευράς προϋπολογισμού με διάφορες κοινές πολιτικές, αποσκοπούν όλα στην καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων μερικές φορές όσων βασίζονται στην κοινοτική έρευνα. Οι ανταλλαγές επιστημονικών εμπειριών και ερευνητών πραγματοποιούνται από το πρόγραμμα έρευνας «Science» (τόνωση ή ενίσχυση του επιστημονικού και τεχνικού ευρωπαϊκού δυναμικού) [3]. Η θέση Β 7397 του προϋπολογισμού για το έτος 1990 απαιτείται να χρηματοδοτήσει ενέργειες στήριξης των κοινών πολιτικών, εκτός από τις ενέργειες του ερευνητικού τομέα, ενισχύοντας την υποδομή και το επιστημονικό και τεχνολογικό δυναμικό. Το «πρόγραμμα δράσης στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών» εμπίπτει στον τομέα της βιομηχανικής πολιτικής (θέση Β 7706). Η τόνωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (θέση Β 7770 του προϋπολογισμού), στα πλαίσια της ίδιας πολιτικής, περιλαμβάνει ενέργειες προώθησης της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και πειραματικές ενέργειες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Η πολιτική στον τομέα της εκπαίδευσης συμβάλλει στη διάδοση των τεχνολογικών γνώσεων μέσω των προγραμμάτων Comett [4] και Eurotecnet [5]. Με την περιφερειακή πολιτική δημιουργούνται τα Κέντρα Επιχειρήσεων και Καινοτομίας τα οποία θα συνδράμουν τις επιχειρήσεις σε περιφερειακή βάση (άρθρο Β 543 του γενικού προϋπολογισμού) [6]. Η Επιτροπή ενέκρινε, το Νοέμβριο του 1989, στα πλαίσια του ΕΤΠΑ το πρόγραμμα Stride, ύψους 400 εκατ. ECU, προοριζόμενο να ενισχύσει τις περιφερειακές δυναμικότητες στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης.

5.55. Όλες αυτές οι δραστηριότητες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό οικονομικό δυναμικό, σε σύγκριση με το δυναμικό του προγράμματος Value. Οι ενέργειες που προαναφέρθηκαν απεικονίζονται στον προϋπολογισμό του 1989 με ποσά που υπερβαίνουν τα

(1) Ηλιακό ξηραντήριο νωπών φρούτων.

(2) Απόφαση 89/286/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 1989 για την εφαρμογή σε κοινοτικό επίπεδο της κύριας φάσης του στρατηγικού προγράμματος για την καινοτομία και τη μεταφορά τεχνολογίας (1989/1993) (ΕΕ αριθ. L 112 της 25. 4. 1989, σ. 12).

(3) Απόφαση 88/419/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1988 σχετικά με σχέδιο προγράμματος για την τόνωση της διεθνούς συνεργασίας και των ανταλλαγών που είναι απαραίτητες για το έργο των ευρωπαίων ερευνητών (1988-1992) (ΕΕ αριθ. L 206 της 30. 7. 1988, σ. 34).

(4) Απόφαση 86/365/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 για την έγκριση του προγράμματος συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων όσον αφορά την κατάρτιση στον τομέα της τεχνολογίας (ΕΕ αριθ. L 222 της 8. 8. 1986, σ. 17) και απόφαση 89/27/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1988 για την έγκριση της δεύτερης φάσης του κοινοτικού προγράμματος συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων όσον αφορά την κατάρτιση στον τομέα της τεχνολογίας (1990-1994) (ΕΕ αριθ. L 13 της 17. 1. 1989, σ. 28).

(5) Ψήφισμα του Συμβουλίου της 2ας Ιουνίου 1983 για τα μέτρα επαγγελματικής κατάρτισης σχετικά με τις νέες τεχνολογίες πληροφόρησης (ΕΕ αριθ. C 166 της 25. 6. 1983, σ. 1) και πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κοινοτικού προγράμματος δράσης στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και των τεχνολογικών αλλαγών (Eurotecnet II), που υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 27 Ιουλίου 1989 (έγγραφο COM(89) 355 τελικό και ΕΕ αριθ. C 242 της 22.9.1989, σ. 7).

(6) Απόφαση 83/624/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 1983 σχετικά με ένα σχέδιο για τη δημιουργία, σε διεθνικό επίπεδο, της υποδομής για την υποστήριξη της εισαγωγής νέων μεθόδων και της μεταφοράς τεχνολογίας (1983-1985) (ΕΕ αριθ. L 353 της 15. 12. 1983, σ. 15) και τροποποιημένη πρόταση απόφασης του Συμβουλίου, η οποία υποβλήθηκε από την Επιτροπή στις 7 Ιουλίου 1988, και η οποία αφορά κοινοτική ενέργεια για τη δημιουργία και την ανάπτυξη δικτύου Κέντρων Επιχειρήσεων και Καινοτομίας (ΕΕ αριθ. C 214 της 16. 8. 1988, σ. 65).

87 εκατ. ECU και στον προϋπολογισμό του 1990 με ποσά που υπερβαίνουν τα 109 εκατ. ECU. Σε σύγκριση με αυτά τα αριθμητικά στοιχεία, το πρόγραμμα Value είχε στη διάθεσή του, κατά το 1989, μόνο 5,35 εκατ. ECU, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών πιστώσεων του κεφαλαίου 100 και, κατά το 1990, διαθέτει μόνο 10,15 εκατ. ECU.

Συμπέρασμα

5.56. Σχετικά με τον εκπλήσσοντα διασκορπισμό των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας και μεταφοράς τεχνολογίας, καθώς και των οικονομικών μέσων που προορίζονται για τις δραστηριότητες αυτές, υφίσταται, κατά περίπτωση, μια ορθολογική πρόφαση. Τα προγράμματα προστέθηκαν σε άλλα προγράμματα, καλύπτοντας διαδοχικά νέες πλευρές της ενέργειας στον τομέα της καινοτομίας. Η Επιτροπή και η αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή προτίμησαν, συχνά, αντί για τη συσπείρωση γύρω από ένα κοινό κορμό καινοτομίας, την προσάρτηση στην πλησιέστερη κοινή πολιτική. Το μόνο που απομένει είναι να θεωρηθεί η κατάσταση στο σύνολό της, διότι μια τέτοια έλλειψη ενσωμάτωσης των δραστηριοτήτων και των μέσων δεν είναι καθόλου ικανοποιητική.

Αρχή της ενότητας των ιδιοτήτων διαχειριστή και διατάκτη

5.57. Οι δεδομένες τομεακές αρμοδιότητες πρέπει να συνδεθούν με την εξουσία διάθεσης των αντίστοιχων πόρων του προϋπολογισμού. Η ανακήρυξη μιας υπηρεσίας υπεύθυνης για τη διαχείριση ενός προγράμματος ενεργειών και η ανάθεση της εξουσίας δαπάνης σε άλλη υπηρεσία αποτελεί παραλογισμό. Στα σημεία 5.31 μέχρι 5.50 παρατηρήθηκε ολόκληρη σειρά διαχωρισμών του είδους αυτού. Προτού γίνει ανακατανομή των δραστηριοτήτων, θα πρέπει να αποτελέσει μέλημα η ανακατανομή των πιστώσεων.

Επιπτώσεις συνεργίας μιας ενοποιημένης δραστηριότητας

5.58. Η μεγαλύτερη ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων μεταφοράς τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, θα παρήγαγε αποτελέσματα συνεργίας με τα οποία η γενική αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων που έχουν ενσωματωθεί με τον τρόπο αυτό θα ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη από το σύνολο της μερικής αποτελεσματικότητας που θα απέρρεε από κάθε δραστηριότητα της οποίας ασκείται χωριστή διαχείριση. Έτσι μπορεί να καταβληθεί προσπάθεια για τη δημιουργία ενός ισχυρού πόλου γύρω από το θέμα της τεχνολογικής καινοτομίας.

6. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Διαφάνεια και αυστηρότητα του προϋπολογισμού

6.1. Η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας πάσχει από ορισμένες ελλείψεις διαφάνειας, ακόμη και από ορισμένες παρατυπίες σε θέματα δημοσιονομικά και προϋπολογιστικά, οι οποίες θα έπρεπε να εξαλειφθούν.

6.2. Η Επιτροπή πρέπει πρώτα απ' όλα να προσπαθεί να εξακριβώνει καλύτερα το κόστος των πράξεων που εκτελεί μέσω μιας ελάχιστης αναλυτικής λογιστικής (σημείο 3.56) καθώς και το θετικό αποτέλεσμα της ενέργειάς της, μέσω μιας προσπάθειας αξιολόγησης, ιδίως στον τομέα των δημοσιεύσεων (σημείο 3.55), και του καθορισμού των αριθμητικά προσδιορισμένων δεικτών, τη φορά αυτή μάλλον στον τομέα της αξιοποίησης (σημείο 3.54).

6.3. Η Επιτροπή θα έπρεπε να λάβει τις αποφάσεις ή να υποβάλει στην αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή τις προτάσεις με τις οποίες να μπορούν να εξαλειφθούν οι παρεμβολές μεταξύ του επιχειρησιακού προϋπολογισμού της ΕΚΑΧ και του γενικού προϋπολογισμού (σημεία 5.46 μέχρι 5.50), και να προσφύγει σε μέσα σύμφωνα με τη νομιμότητα του προϋπολογισμού για την εκτέλεση του προγράμματος εκδόσεών της που έχει προτεραιότητα (σημείο 5.32).

6.4. Τέλος, η Επιτροπή θα έπρεπε να προσπαθεί να είναι περισσότερο αυστηρή στην υπεράσπιση των πνευματικών και οικονομικών δικαιωμάτων της (σημεία 3.28 μέχρι 3.31), και να μεριμνά να καθορίζει προσεκτικά, ιδίως στις συμβάσεις της, τις νομικές διατάξεις με τις οποίες μπορεί να προλαμβάνει αμφισβητήσεις και αντιδικίες (σημεία 3.24 μέχρι 3.27).

Καλύτερη διάθεση των πόρων

6.5. Το Συνέδριο συνηγορεί για μια σχέση μέσων, τόσοανθρώπινων όσο και οικονομικών, μεταξύ της έρευνας και της εκμετάλλευσής της, η οποία να είναι ευνοϊκότερη σ' αυτή την τελευταία (κεφάλαιο 4). Πράγματι, η σημερινή αναλογία οδηγεί στο να αφήνεται ανεκμετάλλευτο ένα σημαντικό τμήμα των αποτελεσμάτων της έρευνας (σημεία 4.11 — 4.20).

6.6. Μέσα στην ίδια τη δραστηριότητα της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, είναι επείγον να εφαρμοστεί στις έμμεσες ενέργειες ένα σημαντικότερο τμήμα μέσων και προσπαθειών, εφόσον οι άμεσες ενέργειες συμβάλλουν από χρόνο σε χρόνο ολοένα και λιγότερο στο σύνολο των αποτελεσμάτων της κοινοτικής έρευνας (σημεία 4.18 και 5.18).

Εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων, τελευταίο στάδιο της έρευνας ή χωριστή δραστηριότητα;

6.7. Η δραστηριότητα εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, ειδικά της αξιοποίησης, πρέπει να

εννοείται γενικά ως μια χωριστή δραστηριότητα της έρευνας, η οποία χρειάζεται προσόντα και τρόπο σκέψης που γενικά δεν είναι ίδια με του ερευνητή. Το ίδιον του ερευνητή είναι να αναπτύσσει τη γνώση. Ο αρμόδιος για την αξιοποίηση πρέπει να έχει τα προσόντα ενός φορέα προώθησης. Χωρίς να είναι ειδικός, η ειδικότητά του είναι να συγκεντρώνει ή να επιστρατεύει σε ένα δεδομένο σχέδιο όλους τους ειδικούς που είναι αναγκαίοι για την επιτυχία του σχεδίου αυτού — ερευνητές, υπεύθυνους εμπορικών σχέσεων, νομικούς, χρηματοδότες, επιχειρηματίες. Η αξιοποίηση, σταυροδρόμι μεταξύ της βιομηχανίας και της έρευνας, δεν μπορεί να ανήκει ούτε στη μία ούτε στην άλλη.

6.8. Αυτή η θέση αρχής πρέπει να αλλάξει διαμόρφωση από τρεις περιορισμούς. Πρώτα απ' όλα η δραστηριότητα δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας πρέπει να υπάγεται μάλλον στην ίδια την έρευνα παρά στις άλλες δραστηριότητες εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων. Η διάδοση των αποτελεσμάτων είναι η λογική κατάληξη της έρευνας (σημείο 5.34). Επομένως, πρέπει να αποδοθεί στις υπηρεσίες έρευνας το σύνολο της οικονομικήςαρμοδιότητάς τους στον τομέα των εκδόσεων (σημείο 5.40), η οποία προς το παρόν ασκείται από την Υπηρεσία Εκδόσεων (σημείο 5.39) και ιδίως με την μονάδα XIII. Γ-3 (σημείο 5.34). Σε συσχέτιση όμως αυτών, ο διοικητικός ρόλος της ίδιας αυτής μονάδας πρέπει να διατηρηθεί, ή και να ενισχυθεί (σημείο 5.34), για να εξασφαλιστεί ένας γενικός προγραμματισμός και συντονισμός των επιστημονικών εκδόσεων, και ιδίως για να μειωθεί η υπερβολική πρακτική των μη γνωστοποιούμενων δημοσιεύσεων (σημείο 5.7). Η πλήρης όμως αυτή απόδοση της αρμοδιότητας δημοσίευσης στις υπηρεσίες έρευνας πρέπει να συνοδεύεται από την πλευρά τους από μια προσπάθεια δυναμισμού και κεντρικής ορθολογικοποίησης (σημείο 3.5).

6.9. Ο δεύτερος περιορισμός αφορά τα ερευνητικά προγράμματα των οποίων οι συμμετέχοντες είναι κυρίως βιομήχανοι. Η επιτυχία αξιοποίησης του προγράμματος ESPRIT και των παρομοίων του δείχνει ότι και σε τομείς ελάχιστα διαφορετικούς από τις συγκεκριμένες βιομηχανικές εφαρμογές, έχουμε κάθε συμφέρον να αναμιχθούν κατά το δυνατόν περισσότερο, και ήδη από το στάδιο του προγραμματισμού, οι επιχειρήσεις που είναι δυνατόν να επωφεληθούν από την τεχνολογική πρόοδο που προέρχεται από την έρευνα. Αυτές θα είναι γενικά οι καλύτεροι εγγυητές για το ότι τα προανταγωνιστικά αποτελέσματα θα επεκταθούν μέχρι το εμπορικό στάδιο, και αυτό ιδίως στις ΜΜΕ (σημεία 2.28 και 2.29). Αυτή η προσέγγιση της «αξιοποίησης από τους βιομηχάνους» έχει εξάλλου μια αναμφισβήτητη παιδαγωγική αξία για τον κύκλο των επιχειρηματιών. Εντούτοις, μια αυτόνομη αξιοποίηση θα εξακολουθεί να είναι αναγκαία όταν μεγάλες επιχειρήσεις τείνουν να παρακρατούν πληροφορίες ενδεχομένως αξιοποιήσιμες, για να παροτρυνθούν να εγκαταλείψουν αυτή τη στάση. Θα εξακολουθεί επίσης βέβαια να είναι χρήσιμη για να προσδοθεί μεγαλύτερη αξία στον αντίκτυπο της κύριας αξιοποίησης, που είναι τα υποπροϊόντα τα οποία παραμελούν οι συμμετέχοντες βιομήχανοι, αυτά που ονομάζουμε «spin off».

6.10. Ο τρίτος περιορισμός συνίσταται στο ότι η έρευνα και η εκμετάλλευσή της, ενώ είναι χωριστές, πρέπει να διατηρούν προφανώς στενές σχέσεις. Η έρευνα πρέπει να μεριμνά περισσότερο για την εκμετάλλευση και την αξιοποίηση στον ίδιο το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων της (σημείο 3.8), και πρέπει να φροντίζει να εξασφαλίζει τη συνέχιση της ενέργειας μεταξύ έρευνας και εκμετάλλευσης, ιδίως την κοινοποίηση όλων των πληροφοριών που είναι χρήσιμες στις υπηρεσίες οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας (σημεία 3.6, 3.7, 5.14 και 5.15). Αντίστροφα, οι υπηρεσίες εκμετάλλευσης και αξιοποίησης πρέπει να μπορούν να απευθύνονται προς τις υπηρεσίες έρευνας και να επιτυγχάνουν εκ μέρους τους χωρίς κώλυμα κάθε χρήσιμη συνεργασία, ενδεχομένως αμειβόμενη (σημεία 3.44 μέχρι 3.48).

Αξιοποίηση, αποδοτική δραστηριότητα ή χρηματοδοτούμενη από δημόσιες πιστώσεις;

6.11. Κάθε φορά που είναι δυνατή η αποδοτικότητα, γιατί να απορρίπτεται; Σε όλους τους τομείς όπου μια επιχείρηση εμπορικού τύπου μπορεί να ισοσκελίζει τον προϋπολογισμό της παρέχοντας είτε στους ερευνητές, είτε στους βιομηχάνους, αμειβόμενες υπηρεσίες, δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην επιτρέπεται αυτό, να μην ευνοείται. Εξάλλου, σε καμιά από τις χώρες όπου πραγματοποίησε επίσκεψη το Συνέδριο, η αξιοποίηση δεν αποτελεί πλέον μονοπώλιο.

6.12. Πάντως ο τομέας της αξιοποίησης και της μεταφοράς της τεχνολογίας δεν μπορεί να είναι στο σύνολο αποδοτικός και να εγκαταλείπεται επομένως στον εμπορικό τομέα. Ελάχιστες επιχειρήσεις είναι διατεθειμένες να αποδέχονται, σε ορισμένους τομείς υψηλού κινδύνου, τις οικονομικές ζημίες που έχουν σχέση με μια ενδεχόμενη αποτυχία, ή να περιμένουν μερικές φορές πολύ μεγάλες προθεσμίες — 10, 15 ή και 20 χρόνια — προτού μπορέσει μια καινοτομία να παρουσιάσει κέρδη. Επιπλέον, η καινοτομία δεν καταλήγει πάντοτε στον εμπορικό τομέα, π.χ. σε περιβαλλοντολογικά θέματα. Εντούτοις, αυτοί οι μη αποδοτικοί τομείς μπορούν να είναι ζωτικοί για το τεχνολογικό μέλλον του κόσμου.

6.13. Εντούτοις, οι δημόσιες υπηρεσίες καινοτομίας και αξιοποίησης που καλούνται να λειτουργήσουν σταθερά με ζημία δεν πρέπει να το θεωρήσουν αυτό ως πρόσχημα για να αμελήσουν την οικονομική απόδοση των πράξεών τους. Η απόδοση αυτή θα αποτελεί πάντοτε ένα από τα καλύτερα τεστ αποδοτικότητας, και η επιδίωξή της, θα αποτελεί ένα ερέθισμα για τους αρμόδιους της αξιοποίησης. Η συνύπαρξη, μέσα σε έναν ίδιο οργανισμό, αποδοτικών και μη αποδοτικών δραστηριοτήτων ή δραστηριοτήτων με κεφάλαια που δεν επιστρέφονται δεν είναι αδιανόητη. Μήπως ολόκληρη η τρέχουσα μεταρρύθμιση του ΚΚΕρ δεν βασίζεται στην ιδέα αυτή, ότι δηλαδή δίπλα στα διοικητικά ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από δημόσιες πιστώσεις, ένας αποδοτικός τομέας δραστηριότητας για λογαριασμό τρίτων πρέπει να αναπτύσσεται και να αντιπροσωπεύει μακροπρόθεσμα ένα σημαντικό τμήμα της συνολικής δραστηριότητας;

Σειρά ειδικευμένων διοικητικών υπηρεσιών, ή μια ολοκληρωμένη και αυτόνομη υπηρεσία;

Ολοκλήρωση

6.14. Κατ' αρχήν η ολοκλήρωση πρέπει να εξασφαλιστεί μέσα στην ίδια τη διεύθυνση που είναι επιφορτισμένη με την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Μέσα στη διεύθυνση αυτή πρέπει να αποφεύγεται η επανάληψη της ίδιας εργασίας (σημείο 5.28), πρέπει να εργάζονται από κοινού οι υπηρεσίες για τις οποίες υπάρχει αυτή η δυνατότητα (σημεία 5.26 μέχρι 5.28), να γίνει προσέγγιση μέσα στο οργανόγραμμα των υπηρεσιών που καλούνται να συνεργαστούν (σημεία 5.29 και 5.30).

6.15. Οι υπηρεσίες πρέπει να είναι περισσότερο ολοκληρωμένες για να είναι επίσης ολοκληρωμένη και η δραστηριότητα. Η δραστηριότητα αξιοποίησης, αντί να αποτελείται από μια σειρά μεμονωμένων ενεργειών, πρέπει να γίνεται αντιληπτή περισσότερο ως δραστηριότητα που διαδραματίζει ένα ρόλο συνολικής μεσολάβησης μεταξύ της οικονομίας και της έρευνας (σημείο 3.53). Και οι αρμόδιοι υπάλληλοι της αξιοποίησης πρέπει να έχουν μια πιο πολύπλευρη κατάρτιση και πείρα (σημείο 3.35).

6.16. Βασικά, η δραστηριότητα μεταφοράς της τεχνολογίας και η δραστηριότητα αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας αποβλέπουν στους ίδιους σκοπούς και είναι της ίδιας φύσης, διαφέρουν όμως μόνο ως προς την προέλευση των πληροφοριών που έχουν να επεξεργαστούν (σημείο 5.51). Στις περισσότερες εθνικές υπηρεσίες καινοτομίας, δεν υπάρχει μεγάλη μέριμνα στο να γίνεται διάκριση, μεταξύ των διαθέσιμων τεχνολογιών, μεταξύ εκείνων που προέρχονται από την έρευνα και εκείνων που δεν προέρχονται από αυτήν. Στην Επιτροπή, ο διαχωρισμός είναι πλήρης. Ακόμη περισσότερο, ο στόχος της καινοτομίας επιδιώκεται μέσω ενός πλήθους διασκορπισμένων πρωτοβουλιών. Μια ορισμένη συγκέντρωση, μια μεγαλύτερη ολοκλήρωση της δραστηριότητας της μεταφοράς τεχνολογίας γύρω από ένα ισχυρότερο πόλο με συνοχή θα παρουσίαζε ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα συνεργίας (σημεία 5.51, 5.53, 5.56, 5.58).

6.17. Βέβαια, η ολοκλήρωση αυτή θα συνεπάγεται αναπόφευκτα κάποια όρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η νεωτεριστική δραστηριότητα παρουσιάζει τέτοια συνάφεια με μια ιδιαίτερη κοινή πολιτική που θα πρέπει να εξακολουθεί να υπάγεται στην πολιτική αυτή μάλλον παρά στο μελλοντικό διατομεακό πόλο της καινοτομίας. Έτσι η βούληση να προωθηθούν η οικονομική και κοινωνική σύγκλιση και συνοχή θα δικαιολογούσε να εξακολουθεί να υπάγεται ένα τέτοιο πρόγραμμα όπως το Stride (βλ. σημείο 5.54) στην πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης. Πράγματι, μέσα στον πόλο της καινοτομίας, αυτή η βούληση της ισόρροπης ανάπτυξης του χώρου θα κινδύνευε σοβαρά να «χαθεί» και να ξεχαστεί προς όφελος των συνολικών τεχνολογικών φιλοδοξιών της Κοινότητας. Στα πλαίσια όμως μιας τέτοιας λύσης, θα έπρεπε τουλάχιστον να καθιερωθεί στενή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων υπηρεσιών των δύο εν λόγω κοινών πολιτικών. Το Stride, πρόγραμμα υπέρ της περιφερειακής ανάπτυξης της έρευνας, πρέπει να λειτουργεί μέσω στενής συνεργασίας των αρμοδίων του ΕΤΠΑ με τις κοινοτικές υπηρεσίες της έρευνας και της καινοτομίας.

6.18. Το Συνέδριο, έχοντας διατυπώσει τις επιφυλάξεις αυτές, αντιλαμβάνεται τα πλεονεκτήματα της προσπάθειας να ενταχθούν σε ένα ενιαίο και με συνοχή σύνολο οι ενέργειες που υπάγονται στην καινοτομία και στη μεταφορά τεχνολογίας, είτε οι ενέργειες αυτές πηγάζουν από τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως εκείνες του προγράμματος Value, ή τις εν γένει διαθέσιμες τεχνολογίες, όπως στο πρόγραμμα Sprint (σημείο 5.53). Ο διοικητικός διαχωρισμός μεταξύ των πληροφορικών δικτύων της έρευνας και της εκμετάλλευσής της (υποπρόγραμμα II του Value, Cordis), και των δικτύων *γενικά* της καινοτομίας *εν γένει* (πρόγραμμα Sprint) είναι πλασματικός. Πώς να γίνει αποδεκτό ότι οι διαχειριστές του προγράμματος Sprint και εκείνοι του προγράμματος Value διατηρούν τόσο λίγες ουσιαστικές σχέσεις, ενώ ανήκουν στην ίδια διοικητική διεύθυνση; Δεν πρέπει να διερωτηθούμε επίσης για τη μεγάλη ομοιότητα που παρουσιάζουν ορισμένες ενέργειες προώθησης βιομηχανικών επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ (σημείο 5.54), ή ακόμη τα σχέδια επίδειξης (σημείο 5.52) και άλλα πρότυπα σχέδια, με τη μεταφορά τεχνολογίας γενικά; Θα ήταν απερίσκεπτο να προταθούν με το πρώτο ακριβή σύνορα. Επιβάλλεται στην Επιτροπή μια εργασία ανάλυσης και σκέψης για να καθοριστούν τα όρια του «κοινοτικού πόλου της καινοτομίας».

Ευελιξία και αυτονομία διαχείρισης

6.19. Η αυτονομία διαχείρισης είναι ένα γενικό χαρακτηριστικό των διαρθρώσεων αξιοποίησης στις οποίες πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στα κράτη μέλη. Εταιρείες, σύνδεσμοι ή δημόσια ιδρύματα, είναι οργανισμοί που διαθέτουν νομική προσωπικότητα και οικονομική αυτονομία. Ο βασικός λόγος που δικαιολογεί μια ορισμένη αυτονομία διαχείρισης είναι ο χαρακτήρας προώθησης των δραστηριοτήτων αξιοποίησης και ο απαραίτητος δυναμισμός ο οποίος πρέπει να χαρακτηρίζει την εκτέλεσή τους. Μια διαχείριση που πλησιάζει περισσότερο το πρότυπο της ιδιωτικής διαχείρισης παρέχει πολύ μεγαλύτερη ευελιξία για την εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών, για τη διάθεση του προσωπικού και των οικονομικών μέσων στους διάφορους τομείς δραστηριότητας. Η ευελιξία αυτή είναι απαραίτητη αν είναι επιθυμητό η αξιοποίηση να μη περιορίζεται να κατεβαίνει από την έρευνα προς τη βιομηχανία, αλλά, όπως το πρότεινε το Συνέδριο, να ανεβαίνει επίσης από τις βιομηχανικές ανάγκες προς την έρευνα, και να είναι ικανή να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της ίδιας της βιομηχανίας.

Σε δεδομένες αρμοδιότητες, αντίστοιχοι πόροι

6.20. Μια ολοκληρωμένη και αυτόνομη μονάδα (μέχρις ένα σημείο που παραμένει βέβαια να προσδιοριστεί), αυτό προϋποθέτει τελικά μια συνοχή μεταξύ των αποστολών που ανατίθενται στη μονάδα αυτή και των πόρων, ιδιαίτερα του προϋπολογισμού, οι οποίοι πρέπει να της δίνουν τη δυνατότητα να εκτελεί τις αποστολές αυτές (σημείο 5.57). Το να συγχρηματοδοτείται μια δεδομένη πράξη από μια σειρά διαφόρων υπηρεσιών, βρίσκεται σε αντίθεση με την αρχή της οικονομικής

αυτονομίας και της ενότητας της διεύθυνσης, σε αντίθεση με τη συνοχή και το δυναμισμό της ενέργειας. Πρέπει να ανασυγκροτηθεί η οικονομική αρμοδιότητα έκδοσης η οποία είναι προς το παρόν διασκορπισμένη μεταξύ των υπηρεσιών έρευνας, της διεύθυνσης XIII-Γ, της γενικής γραμματείας της Επιτροπής και της Υπηρεσίας Εκδόσεων (σημεία 5.31 μέχρι 5.40), να ανασυγκροτηθεί η οικονομική αρμοδιότητα της αξιοποίησης που είναι προς το παρόν κατακερματισμένη μεταξύ της διεύθυνσης XIII-Γ και του ΚΚΕρ (σημεία 5.41 μέχρι 5.45). Ο κατατεμαχισμός του προϋπολογισμού σε πολυάριθμες θέσεις και άρθρα, που εξειδικεύει υπερβολικά την υποχρεωτική διάθεση των πόρων, παρουσιάζει μια ανάλογη δυσχέρεια (σημεία 5.20 μέχρι 5.22), ακόμη κι όταν η διαχείριση των διαφόρων αυτών επικεφαλίδων του προϋπολογισμού ασκείται από την ίδια υπηρεσία. Ενότητα, αυτονομία, συνοχή, ιδού ορισμένες βασικές λέξεις οι οποίες θα έπρεπε να βοηθήσουν ώστε να καταστούν παραγωγικότερες οι κοινοτικές υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με την προώθηση της καινοτομίας.

Εφαρμογή στην καινοτομία μιας υγιούς αρχής αποκέντρωσης

6.21. Μέσα σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα, οι αρμοδιότητες που μπορούν να εξασφαλιστούν από τα τοπικά κλιμάκια ή τις υφιστάμενες αρχές εγκαταλείπονται στην ευθύνη τους, ενώ το κεντρικό κλιμάκιο διατηρεί μόνο εκείνες τις αρμοδιότητες τις οποίες είναι το μόνο που μπορεί να αναλάβει αποτελεσματικά. Η αρχή αυτή, που είναι επίκαιρη στα κράτη μέλη, πρέπει να είναι επίσης και στο κοινοτικό επίπεδο, ιδιαίτερα στον τομέα της καινοτομίας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

Μη επανάληψη της δράσης των κρατών μελών

6.22. Ορισμένες προτάσεις της παρούσας έκθεσης θα μπορούσαν να θεωρηθούν δυσεφάρμοστες αν γίνει προσπάθεια να υλοποιηθούν χωρίς να ληφθεί υπόψη η συμπληρωματικότητα μεταξύ της δράσης των κρατών μελών και της κοινοτικής δράσης. Ορισμένες πρακτικές, εφικτές για ένα «ισχυρό» οργανισμό αξιοποίησης όπως οι οργανισμοί των περισσοτέρων κρατών μελών, δεν φαίνεται να μπορούν να μεταφερθούν σε μια δομή πτωχή σε μέσα όπως αυτή της διεύθυνσης XIII-Γ. Πώς, για παράδειγμα, θα καταστεί βιώσιμη στη διεύθυνση XIII-Γ, η οποία ασχολείται με μικρό αριθμό φακέλων, μια ιδέα όπως αυτή ενός «χρηματιστηρίου εφευρέσεων», η οποία εφαρμόζεται από ορισμένους εθνικούς οργανισμούς; Η απάντηση είναι η ακόλουθη: αδύνατο, εφόσον η διεύθυνση XIII-Γ εργάζεται πεισματικά μόνη της με τους δικούς της φακέλους, ενώ μια τέτοια ιδέα καθίσταται υλοποιήσιμη εφόσον στηρίζεται στις δυνατότητες πλαισίωσης των εθνικών οργανισμών αξιοποίησης. Τα δίκτυα είναι στην επικαιρότητα, ακόμη και στα πλαίσια του προγράμματος Value: να ενταχθεί συνεπώς η διεύθυνση XIII-Γ στα διακρατικά δίκτυα που η ίδια εγκωμιάζει! Η ένωση Eurotech, που αναφέρεται στο σημείο 3.53, αποτελεί την αρχή μιας πιθανής πρωτοβουλίας προς αυτήν την κατεύθυνση. Επίσης, να προσφύγει η Επιτροπή, αποφεύγοντας να δημιουργήσει τα δικά της γεωγραφικά κλιμάκια, σ' εκείνα των κρατών μελών. Βεβαίως μια τέτοια εξέλιξη δεν μπορεί παρά να είναι σταδιακή και να έχει αποτελέσει αντικείμενο διαλόγου με τα κράτη μέλη.

Μη επανάληψη της δράσης των επιχειρήσεων

6.23. Είναι άσκοπο να «γίνεται» διοικητική αξιοποίηση όταν οι ίδιες οι επιχειρήσεις την πραγματοποιούν κατά τρόπο αποτελεσματικό. Το Συνέδριο ανέφερε, στα σημεία 2.25 έως 2.29 και το σημείο 6.9, ότι για ορισμένα είδη έρευνας οι βιομήχανοι είναι οι καλύτεροι φυσικοί φορείς της αξιοποίησης. Κάθε φορά που μια τέτοια προσέγγιση είναι δυνατή και επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητά της, θα πρέπει να προτιμάται από τη διοικητική αξιοποίηση.

Ο αναλλοίωτος πυρήνας της διοικητικής αξιοποίησης στο κοινοτικό επίπεδο

6.24. Μολονότι περιορίζεται έτσι με την εφαρμογή μιας υγιούς αποκεντρωτικής αρχής, θα απομείνει στις κοινοτικές υπηρεσίες ένα ευρύτατο πεδίο παρέμβασης στον τομέα της εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, για διάφορους λόγους, από τους οποίους οι σημαντικότεροι είναι:

α) ο διακρατικός χαρακτήρας της καινοτομίας.

Πέρα από τη δράση των κρατών μελών, θα εναπόκειται πάντοτε στις κοινοτικές υπηρεσίες η μέριμνα της συμβολής στην προώθηση του διακρατικού χαρακτήρα της καινοτομίας, με την υλοποίηση των καινοτομιών των οποίων το κόστος ή η κλίμακα τις καθιστούν ανέφικτες στο υπερβολικά περιορισμένο επίπεδο ενός μόνο κράτους και την ταυτόχρονη εξασφάλιση της επέκτασης στο σύνολο του κοινοτικού χώρου καινοτομιών που γεννήθηκαν σ' ένα κράτος μέλος και έχουν την τάση να παραμείνουν περιορισμένες εκεί·

β) ο διατομεακός χαρακτήρας της καινοτομίας

Στα προγράμματα με σημαντική βιομηχανική συμμετοχή όπως το ESPRIT ή το RACE, η προσέγγιση αξιοποίησης που προτιμήθηκε, αν και ελκυστική, είναι προ παντός τομεακή, «αγκιστρωμένη» σ' ένα συγκεκριμένο επιστημονικό τομέα. Η πραγματική όμως τεχνολογική πρόοδος προϋποθέτει πολύ συχνά την αλληλεπίδραση τεχνικών που κατά τα φαινόμενα δεν έχουν σχέση μεταξύ τους. Αυτός πρέπει να είναι ο ρόλος μιας διεπιστημονικής ομάδας αξιοποίησης, να αποτελεί το σημείο επαφής και συνεργασίας διαφορετικών τεχνικών στα πλαίσια του ιδίου σχεδίου·

γ) η εκτίμηση κοινωνικών στόχων: σύγκλιση και προώθηση των ΜΜΕ

Η προσέγγιση της αξιοποίησης κατά πρόγραμμα, πολύ θετική, όπως είδαμε, για τα προγράμματα με σημαντική βιομηχανική συμμετοχή (βλ. σημεία 2.25 έως 2.29) δεν εγγυάται αναγκαία την εκτίμηση των στόχων της σύγκλισης, της κοινωνικής προόδου, της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ευρεία

εδαφική βάση και της συστηματικής προώθησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Θα εναπόκειται συνεπώς σε μια υπηρεσία που διατηρεί σφαιρική προσέγγιση της αξιοποίησης να φροντίζει ιδιαίτερα για την υλοποίηση αυτών των ποιοτικών αλλά σημαντικών στόχων της Κοινότητας.

Στρατηγική που πρέπει να προωθηθεί σ' ένα πλαίσιο πεπερασμένων πόρων

6.25. Μια ομάδα με μειωμένο προσωπικό και περιορισμένα χρηματοδοτικά μέσα δεν είναι καταδικασμένη στην αναποτελεσματικότητα, αλλά πρέπει να προσαρμόσει τη στρατηγική της στην κατάστασή της. Εφόσον αδυνατεί να αναλάβει την εκτέλεση με αυτεπιστασία σημαντικών ενεργειών, πρέπει να αντιληφθεί το ρόλο της ως ρόλο καταλύτη, ενός οργανισμού που θέτει σε κίνηση τις δομές εκείνες που διαθέτουν ικανότητα πλαισίωσης και χρηματοοικονομικούς πόρους πιο σημαντικούς.

6.26. Η στρατηγική αυτή πρέπει να αναπτυχθεί ως προς τις κοινοτικές υπηρεσίες και δομές, προωθώντας καλύτερο συντονισμό όλων των προγραμμάτων και των υπηρεσιών που εργάζονται κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο υπέρ της καινοτομίας (σημεία 5.51 έως 5.58). Πρέπει επίσης να αναπτυχθεί ως προς τις δομές — δημόσιες υπηρεσίες, επιχειρήσεις, επαγγελματικές οργανώσεις — που επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό στο εθνικό πλαίσιο. Στις εξωκοινοτικές αυτές δομές, πρέπει άλλοτε να ζητείται η συνδρομή τους και άλλοτε να τους προτείνεται συνεργασία (σημείο 3.53).

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο στο Λουξεμβούργο κατά τη συνεδρίασή του της 7ης Μαρτίου 1991.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο
Aldo ANGIOI
Πρόεδρος

κ.α.α. André MIDDELHOEK, Μέλος

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την εφαρμογή των προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης η Κοινότητα στοχεύει, σε εφαρμογή του άρθρου 130 ΣΤ της συνθήκης, στην ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και την προώθηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της.

Στο πλαίσιο αυτό μεγάλη σημασία αποκτά η βέλτιστη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων αυτών επειδή, στην ουσία, τόσο η ένταξη όσο και η γενικευμένη και αποτελεσματική υιοθέτηση νέων προϊόντων, διαδικασιών ή υπηρεσιών αποτελούν στοιχεία που συμβάλλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Ως εκ τούτου, η έκθεση την οποία υπέβαλε το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει μεγάλο ενδιαφέρον τόσο από άποψη επιλεγέντος θέματος όσο και από άποψη περιεχομένου και η Επιτροπή εκφράζει τις ευχαριστίες της προς το Ελεγκτικό Συνέδριο για τη συμβολή του στο σημαντικό αυτό θέμα.

Η Επιτροπή, πάντως, έκρινε ως απαραίτητο να διευκρινίσει στο πρώτο γενικό μέρος του παρόντος εγγράφου ορισμένα στοιχεία που αφορούν τη συγκρότηση της δραστηριότητας εκμετάλλευσης, τα ειδικά χαρακτηριστικά της και τους στόχους που έχουν τεθεί· το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τη λεπτομερειακή απάντησή της.

Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τη δραστηριότητα εκμετάλλευσης

Ιστορικό

Οι δραστηριότητες διάδοσης, προστασίας και αξιοποίησης σημείωσαν σταδιακή ανάπτυξη, ξεκινώντας από την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων των ερευνών που διεξάγει το ΚΚΕρ σε εφαρμογή της συνθήκης Ευρατόμ. Αυτό οδήγησε στην εφαρμογή πρακτικών που δικαιολογούνται από τον ερευνητικό τομέα, όπως π.χ. χορήγηση μη αποκλειστικών αδειών.

Οι αρχικές αυτές πρακτικές έδωσαν αφορμή για την προσέγγιση που τηρήθηκε στη συνέχεια όταν, παρά τους περιορισμένους χρηματοοικονομικούς και ανθρώπινους πόρους και χωρίς περαιτέρω νομική βάση, έγινε, προοδευτικά, επέκταση των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης σε ορισμένους τομείς έρευνας με κοινές δαπάνες.

Το πρόγραμμα Value, για τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από ειδικά προγράμματα εντασσόμενα στο πρόγραμμα-πλαίσιο, εγκρίθηκε μόλις τον Ιούνιο του 1989. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζεται ότι η ανάλυση των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης που πραγματοποίησε το Ελεγκτικό Συνέδριο αναφέρεται κυρίως στην περίοδο πριν από την εφαρμογή του προγράμματος Value.

Σύνθετος χαρακτήρας και ειδικά χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αξιοποίησης

Το αναλυτικό μέρος του σχεδίου ειδικής έκθεσης στο οποίο εξετάζονται οι φάκελοι αξιοποίησης ωθεί, εξάλλου, την Επιτροπή να διατυπώσει ορισμένες γενικές παρατηρήσεις όσον αφορά τα ειδικά χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αυτής:

— ο σύνθετος χαρακτήρας των δραστηριοτήτων αυτών οφείλεται στο γεγονός ότι απαιτούνται πολυκλαδικές ικανότητες·

— η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων είναι αργή· εκτιμάται ότι μεσολαβούν, κατά μέσο όρο, 5 έως 7 έτη από την απόκτηση ενός αποτελέσματος μέχρι την εισαγωγή ενός προϊόντος στην αγορά με μεγάλες διαφορές ανά τομέα δραστηριότητας· γεγονός που μπορεί να εξηγήσει, εκ των υστέρων, ορισμένα λάθη εκτίμησης σχετικά με τις δυνητικές αγορές·

— ο κίνδυνος αποτυχίας είναι μεγάλος, ιδίως όταν η έρευνα προηγείται κατά πολύ της αγοράς, πράγμα που συμβαίνει συχνά επειδή τα κοινοτικά προγράμματα ΕΤΑ (Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη) έχουν προανταγωνιστικό χαρακτήρα·

— οι υπηρεσίες της ΓΔ XIII/C δεν παρεμβαίνουν στο ανταγωνιστικό στάδιο και η επιτυχία ενός προϊόντος στην αγορά εξαρτάται τόσο από την τηρούμενη εμπορική πολιτική όσο και από τα τεχνικά χαρακτηριστικά του προϊόντος. Αυτό, όμως, αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ενδιαφερόμενης εταιρίας και κανενός άλλου.

Πεδίο εφαρμογής και ένταξη των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης

Η Επιτροπή ασπάζεται πλήρως τη γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου με την οποία υπογραμμίζεται ότι η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων ανήκει κατά κύριο λόγο στις επιχειρήσεις.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, όμως, εκτιμά ότι είναι οπωσδήποτε αναγκαία μία κεντρική δράση διάδοσης και αξιοποίησης προκειμένου να προωθηθεί η χρησιμοποίηση των γνώσεων που απορρέουν από τα ειδικά προγράμματα.

Συγκεκριμένα, η δράση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει:

— καθορισμό της στρατηγικής της Επιτροπής στους εν λόγω τομείς καθώς και συντονισμό των σχετικών δραστηριοτήτων σε εσωτερικό ή εξωτερικό επίπεδο·

— βοήθεια πολυκλαδικού χαρακτήρα, προκειμένου να αποφεύγεται η υποεκμετάλλευη των καλών αποτελεσμάτων·

— την πραγματοποίηση ορισμένων περιορισμένων και πρότυπων δράσεων για την προώθηση της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων, η οποία, όπως υπογραμμίζει το Ελεγκτικό Συνέδριο, πρέπει να έχει «ανοδικό» και «καθοδικό» χαρακτήρα·

— την παρακολούθηση του συνόλου της δραστηριότητας δημοσιεύσεων καθώς και την έκδοση δημοσιευμάτων ιδιαίτερα όταν πρόκειται για συγγράμματα σύνθεσης ή για συγγράμματα με διακλαδικό χαρακτήρα·

— δημιουργία σύγχρονης υποδομής διάδοσης χρησιμοποιώντας τεχνολογίες πληροφορικής (βάσεις δεδομένων και παρόμοιες ηλεκτρονικές υπηρεσίες)·

— παρακολούθηση της προστασίας των αποτελεσμάτων που απορρέουν από την κοινοτική έρευνα και αποτελεσματική προστασία των αποτελεσμάτων της άμεσης έρευνας.

Η Επιτροπή συμμερίζεται την άποψη του Συνεδρίου όσον αφορά την ανάγκη να στηρίξει την εν λόγω δράση στους αρμόδιους οργανισμούς των κρατών μελών. Για το λόγο αυτό προτίθεται να επιλέξει, σε συμφωνία με τις εθνικές αρχές, ορισμένους οργανισμούς που θα αποτελέσουν δευτερεύοντα κέντρα διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων.

Η προσέγγιση αυτή, άλλωστε, έχει το πλεονέκτημα ότι θα επιτρέψει την καλύτερη συνοχή μεταξύ αποτελεσμάτων από έρευνες που διεξάγονται σε εθνικό και σε κοινοτικό επίπεδο.

2. Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι δημοσιεύσεις

Το μέγεθος της δραστηριότητας δημοσιεύσεων επιστημονικού και τεχνικού χαρακτήρα

2.4. Εξαιτίας του ποικίλου χαρακτήρα των ερευνητικών δραστηριοτήτων, οι υπηρεσίες-συντάκτες χρειάζονται κάποια αυτονομία όσον αφορά τις δημοσιεύσεις. Η Επιτροπή, πάντως, προσπαθεί να επιτύχει συντονισμό από άποψη συνάφειας, σε κεντρικό επίπεδο, και την ένταξη όλων των δημοσιεύσεων σε ένα ετήσιο εκδοτικό πρόγραμμα.

Η πολιτική διάδοσης

2.5. Από την εξέταση των δημοσιευθέντων τίτλων προκύπτει ότι στην πλειοψηφία τους έχουν τόσο τεχνικό χαρακτήρα που απευθύνονται σε πολύ μικρό τμήμα της αγοράς, αποτελούμενο από ειδικούς που δύσκολα πλησιάζονται με τα συνήθη κανάλια εμπορικής αξιοποίησης. Αυτή η διαπίστωση, πάντως, ώθησε την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΥΕΕΕΚ) να προτείναι στην Επιτροπή ένα σύστημα δημοσίευσης επί παραγγελία για τα συγγράμματα του είδους αυτού, το οποίο πέρα από την αναφορά στον κατάλογο δεν απαιτεί άλλη επένδυση παρά μόνο σε περίπτωση παραγγελίας και μάλιστα ενόψει πληρωμής (βλ. συνημμένο έγγραφο — παράρτημα του προγράμματος εκδόσεων της Επιτροπής για το 1991 [1], τιτλοφορούμενο «Γενικές αρχές σχετικά με τις εκδόσεις της Επιτροπής»).

2.6 και 2.8. Οι εκδόσεις αυτές είναι πολύ εξειδικευμένες και δεν ενδιαφέρουν παρά ένα πολύ μικρό κοινό που, κατά κανόνα, ήδη εξυπηρετείται μέσω της δωρεάν διανομής. Η ΓΔ XIII ανέλαβε, πάντως, μια συμπληρωματική δράση προώθησης. Η δημιουργία ενός δικτύου δευτερευόντων κέντρων διάδοσης και αξιοποίησης στα κράτη μέλη θα επέτρεπε, εξάλλου, την καλύτερη εκτίμηση της πιθανής ζήτησης.

2.7. Η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι δυνατόν να συγκριθούν οι εμπορικές επιδόσεις των ιδιωτικών εκδόσεων και της ΥΕΕΕΚ αντίστοιχα. Στην ουσία, μέρος της παραγωγής της ΓΔ XIII — όπως αναφέρει το Ελεγκτικό Συνέδριο — ανατίθεται σε ιδιωτικούς εκδότες και το υπόλοιπο παράγεται και διανέμεται από την ΥΕΕΚ. Οι ιδιώτες που πραγματοποιούν τις εκδόσεις αυτές, όπως είναι φυσικό, ενδιαφέρονται μόνο για το μέρος του προγράμματος για το οποίο υπάρχουν καλές προοπτικές πωλήσεων, ενώ η ΥΕΕΚ παίζει κυρίως το ρόλο δημόσιας υπηρεσίας η οποία αναλαμβάνει το μέρος εκείνο που είναι λιγότερο ελκυστικό από εμπορική άποψη.

Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας

2.9 έως 2.16. Η μείωση του αριθμού των εφευρέσεων που κατοχυρώνονται με διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν οφείλεται σε στασιμότητα της εφευρετικής δημιουργικότητας του ΚΚΕρ αλλά σ' ένα αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων του εδώ και μερικά χρόνια, που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο και υποστηρίχθηκε από το Κοινοβούλιο. Ο αναπροσανατολισμός του ΚΚΕρ προς τη διεξαγωγή έρευνας που προηγείται του

[1] Έγγρ. SEC(90) 2473 της 13. 12. 1990.

καθορισμού προτύπων ή έχει ρυθμιστικό χαρακτήρα, ιδιαίτερα στους τομείς της ασφάλειας και του περιβάλλοντος, ήταν φυσικό να έχει τέτοιες συνέπειες. Το ίδιο, εξάλλου, ισχύει και για άλλα δημόσια κέντρα ερευνών που έχουν παρόμοια αποστολή με το ΚΚΕρ.

Η αξιοποίηση

Περιορισμένος αριθμός των παραγωγικών φακέλων

2.17 – 2.18. Η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων ανήκει κατά κύριο λόγο στις επιχειρήσεις και τα εργαστήρια που διεξάγουν τις έρευνες και η δράση της μονάδας αξιοποίησης αποσκοπεί στην παροχή βοήθειας στους συμβαλλόμενους που δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματά τους χωρίς τη συνδρομή της Επιτροπής.

Επιπλέον, από τότε που εφαρμόστηκε το πρόγραμμα Value μέχρι σήμερα, η κατάσταση εξελίχθηκε· το 1990, δημιουργήθηκαν 50 περίπου φάκελοι αξιοποίησης πράγμα που σημαίνει αύξηση 117 % σε σχέση με τον αριθμό που αναφέρει το Συνέδριο για το 1988.

2.20 – 2.23. Το ποσοστό αποτυχίας των ενεργειών αξιοποίησης είναι σχετικά υψηλό σύμφωνα με ειδικά δημοσιεύματα και σύμφωνα με τις σχετικές εκτιμήσεις από 1 000 σχέδια αξιοποίησης, 120 καταλήγουν σε εκχώρηση άδειας και 10 έως 30 στη διάθεση στην αγορά ενός νέου προϊόντος.

Πολύ χαμηλά δικαιώματα

2.24. Τα ποσοστά δικαιωμάτων που επιβάλλει η Επιτροπή είναι χαμηλά, επειδή τα προκύπτοντα ερευνητικά αποτελέσματα έχουν προανταγωνιστικό χαρακτήρα και απαιτούν την πραγματοποίηση σημαντικών συμπληρωματικών επενδύσεων από μέρους των κατόχων των αδειών.

3. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 1. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΡΑΣΗ Η ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Ανεπάρκειες προς τα ανάντη της διεύθυνσης XIII-Γ

3.2. Κατά την αξιολόγηση της εκμετάλλευσης των δραστηριοτήτων της κοινοτικής έρευνας πρέπει να ληφθούν υπόψη, αφενός, το ευρύ φάσμα που καλύπτεται και, αφετέρου, οι διάφοροι τρόποι αξιοποίησής της.

Ορισμένα προγράμματα ΕΤΑ πλησιάζουν προς τη θεμελιώδη έρευνα ή τη βασική τεχνολογική έρευνα, ενώ άλλα παρ' ότι αφορούν το προανταγωνιστικό επίπεδο, έχουν περισσότερο ανεπτυγμένο το βιομηχανικό στοιχείο. Λαμβάνοντας αυτό ως βάση πρέπει να γίνει προσαρμογή τόσο του είδους της επίδρασης την οποία ασκούν όσο και των μεθόδων διάδοσης και αξιοποίησής τους όπως, επίσης, και της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπηρεσιών της ΓΔ XII και ΓΔ XIII. Οι αρχές στις οποίες βασίζεται η κατανομή αυτή είναι, αφενός, η αρχή της οριζοντιότητας για τη δράση διάδοσης και αξιοποίησης σε κεντρικό επίπεδο και, αφετέρου, η αρχή της εσωτερικής συμπληρωματικότητας που αποσκοπεί στην αποφυγή κάθε είδους πλεονασματικών δραστηριοτήτων. Εξάλλου, έχει μεγάλη σημασία να υπάρχει αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ ειδικών προγραμμάτων και κεντρικού επιπέδου διάδοσης και αξιοποίησης και προς το σκοπό αυτό έχουν ληφθεί κατάλληλα μέτρα με την έναρξη της εφαρμογής του προγράμματος Value.

Εκτός αυτού, οι περίπου σαράντα εκθέσεις αξιολόγησης, που υπάρχουν ήδη για τα ειδικά προγράμματα, δείχνουν ότι η θετική επίδραση των προγραμμάτων αυτών στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού της Κοινότητας επιτυγχάνεται, επίσης, και με την ανάπτυξη διεθνικών συνεργασιών, τη δημιουργία δικτύων ΕΤΑ, την οργάνωση συνεδρίων και συμποσίων, την κινητικότητα των επιστημόνων, την κατάργηση της διπλοθεσίας ή την αναζήτηση συνεργασιών σε κοινοτικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, μια πρόσφατη ιρλανδική έκθεση με θέμα την επίδραση του προγράμματος Brite στις εθνικές πολιτικές έρευνες έδειξε ότι, εξαιτίας των στοιχείων αυτών, το εν λόγω πρόγραμμα ανταποκρίθηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες των ΜΜΕ.

Διάδοση των γνώσεων

3.5. Οι παρατηρήσεις που διατυπώνει το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν αναφέρουν τον τεράστιο αριθμό επιστημονικών άρθρων που δημοσιεύουν άμεσα τα εργαστήρια που συμμετέχουν στα προγράμματα, και τα οποία έχουν θεμελιώδη για την επιστημονική κοινότητα σημασία. Εκτός αυτού, η ΓΔ XII παρακολουθεί συστηματικά τις δημοσιεύσεις που αντικατοπτρίζουν το ενδιαφέρον και τη χρησιμότητα ενός προγράμματος. Έτσι, π.χ., οι ετήσιες και τελικές εκθέσεις των προγραμμάτων βιοτεχνολογίας (BEP, BAP και σύντομα Bridge) που προσφέρουν μια σύνθεση όλων των αποτελεσμάτων, καθώς και στατιστικές σχετικά με τις σχετικές δημοσιεύσεις (αριθμός άρθρων ανά κλάδο, σχετικά εσπιστημονικά περιοδικά, διεθνικός χαρακτήρας των άρθρων, κτλ) διαβιβάζονται τακτικά προς τη ΓΔ XIII-Γ.

Αξιοποίηση

3.6. Οι σχέσεις μεταξύ ΓΔ XII και ΓΔ XIII-Γ καθοδηγούνται από την αρχή της εσωτερικής συμπληρωματι-

κότητας ενώ οι διαδικασίες μεταξύ προγράμματος Value και λοιπών προγραμμάτων καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά καθενός από τα προγράμματα αυτά. Παραδειγματικά μπορεί να αναφερθεί μια διεξαγόμενη κοινή μελέτη Brite-Value που αποσκοπεί στον εντοπισμό και την αξιολόγηση του εκμεταλλεύσιμου δυναμικού των αποτελεσμάτων 77 προγραμμάτων Brite.

3.7. Μια εσωτερική οδηγία της ΓΔ XII επέτρεψε να βελτιωθεί η κατάσταση που περιγράφεται στο σχέδιο έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να εναρμονιστούν οι πρακτικές των διαφόρων επιστημονικών προγραμμάτων που διαχειρίζεται η γενική αυτή διεύθυνση.

3.9. Η γενική διεύθυνση XIII-Γ δημοσίευσε για πρώτη φορά στο 1990, μία ανακοίνωση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* σχετικά με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από ειδικά προγράμματα. Ως ανταπόκριση στην ανακοίνωση αυτή έλαβε 60 περίπου προτάσεις σχετικά με την αξιοποίηση αποκτηθέντων αποτελεσμάτων από μέρους συμβαλλομένων που είχαν συμμετάσχει σε προγράμματα κοινοτικής ΕΤΑ. Οι διαχειριστές των ειδικών προγραμμάτων τα οποία είχαν παραγάγει τα προς αξιοποίηση αποτελέσματα συμμετείχαν μέσω της ΓΔ XIII-Γ στη διαδικασία αξιολόγησης των ληφθεισών προτάσεων.

Επίσης, από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή το σχέδιο Value έχει γίνει επέκταση των δραστηριοτήτων αξιοποίησης σε νέους τομείς όπως οι βιοτεχνολογίες, το Brite, κλπ με την οποία ενισχύθηκε η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών της ΓΔ XII και της διεύθυνσης XIII-Γ στο θέμα του εντοπισμού και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων (βλ. απάντηση στο σημείο 3.6).

Περιορισμένος δυναμισμός των υπηρεσιών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δημοσιεύσεων

3.10. Η επέκταση της δράσης «διπλώματα ευρεσιτεχνίας» προς την έρευνα με κοινές δαπάνες θέτει προβλήματα δεοντολογικού χαρακτήρα καθώς η κυριότητα των αποτελεσμάτων ανήκει κατά κανόνα στον συμβαλλόμενο.

3.11. Βλ. σημεία 3.5 και 3.55.

3.12 – 3.15. Η υπηρεσία παροχής πληροφοριών CORDIS που περιέχει τη βάση δεδομένων EABS βρίσκεται στη φάση ανάπτυξης. Είναι προσπελάσιμη, σήμερα, στο κοινό σε πειραματική βάση μέσω της υπηρεσίας ECHO. Επιπλέον, μελετάται η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα των CD-ROM προκειμένου να εκσυγχρονισθεί η διάδοση γνώσεων.

Στο πλαίσιο της κεντρικής δράσης (τρίτο πρόγραμμα-πλαίσιο) θα τεθεί σε λειτουργία ηλεκτρονική υπηρεσία παροχής κοινοτικών πληροφοριών που θα συμπεριλαμβάνει το CORDIS.

Η αξιοποίηση από τα ανάντη προς τα κατάντη

3.16. Η δράση αξιοποίησης πρέπει στην ουσία να έχει διττό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Value, η ΓΔ XIII-Γ αναλαμβάνει να τελειοποιήσει και να διευρύνει την καθοδική της δραστηριότητα. Παράλληλα θα πραγματοποιηθούν μελέτες που θα επιτρέψουν να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες των παραγωγικών δραστηριοτήτων, μέσω της συγκρότησης ενός δικτύου δευτερευόντων κέντρων που θα περιλαμβάνει οργανισμούς αρμόδιους για θέματα διάδοσης/αξιοποίησης στα διάφορα κράτη μέλη.

Το δίκτυο αυτό θα επιτρέψει να βελτιωθεί η εξισορρόπηση προσφοράς και ζήτησης τεχνολογίας.

Υπεροχή σε προσωπικό των λιγότερο δυναμικών υπηρεσιών

3.17. Οι περιορισμένοι πόροι που διατίθενται για τη δραστηριότητα εκμετάλλευσης εξηγούνται από το ιστορικό της δημιουργίας και της σύστασης της δραστηριότητας αυτής (βλ. πρώτο μέρος).

Η εφαρμογή του προγράμματος Value επέτρεψε να διορθωθεί, μέχρις ορισμένου βαθμού, η ανεπάρκεια πόρων που διαπίστωσε το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Η συγκεντρωτική δράση που προβλέπεται από το τρίτο πρόγραμμα-πλαίσιο (1990-1994) θα έχει στη διάθεσή της το 1 % των πόρων που θα χορηγηθούν για ειδικά προγράμματα.

Τάση μερικές φορές παθητική της υπηρεσίας αξιοποίησης

Προθεσμίες

3.18 – 3.19. Οι περιορισμένοι πόροι που διέθετε η μονάδα αξιοποίησης και η απουσία σταθερής νομικής βάσης (πριν από την Ενιαία Πράξη) δεν επέτρεπε στη μονάδα αυτή να πραγματοποιεί συστηματική παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και να χρηματοδοτεί, εντός μικρής προθεσμίας, προγράμματα ευρείας κλίμακας.

Αυτό συνέβη ιδιαίτερα στην περίπτωση του φακέλου που αναφέρεται το σημείο 3.19, όπου οι προθεσμίες οφείλονταν κυρίως στην ανεπάρκεια χρηματοδοτικών πόρων.

3.22. Όπως υπογραμμίζει το Ελεγκτικό Συνέδριο, οι πρόσφατες εξελίξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι θα μπορούσε να δοθεί νέα ώθηση όσον αφορά το φάκελο αυτό, γεγονός που καθιστά φανερό το σύνθετο χαρακτήρα των διαδικασιών αξιοποίησης.

Πρόληψη των διαφορών

3.24. Η Επιτροπή θα μελετήσει τη δυνατότητα αναθεώρησης ορισμένων συμβατικών ρητρών. Στην παρούσα περίπτωση, προτίμησε να μην κινήσει δαπανηρές δικαστικές διαδικασίες εξαιτίας της νομικής αβεβαιότητας όσον αφορά τα αμοιβαία δικαιώματα και του χαμηλού ποσού που αντιπροσωπεύουν τα δικαιώματα τα οποία πρέπει να καταβληθούν στην προκειμένη περίπτωση.

3.27. Οι όροι αναφοράς για τις μελέτες καθορίζονται σε συνάρτηση με τις ανάγκες της Επιτροπής· είναι όμως φυσικό να λαμβάνουν επίσης υπόψη τα ερωτηματικά των κατόχων των αδειών οι οποίοι αποτελούν τους εταίρους της και, κατά περίπτωση, στο πλαίσιο διαπραγμάτευσης, τα συμπεράσματα των εμπειρογνωμόνων που θα κληθούν να γνωμοδοτήσουν.

Έλεγχος της αίσιας είσπραξης των απαιτήσεων και της κατάστασης των οφειλών

3.29 – 3.30. Οι ενέργειες της Επιτροπής λάμβαναν υπόψη το μικρό ύψος των ποσών για τα οποία επρόκειτο και τη σχέση κόστους/ωφελείας των ενεργειών αυτών.

3.31. Η Επιτροπή θα μελετήσει τη δυνατότητα για εισαγωγή συμπληρωματικής ρήτρας σχετικά με τους τόκους υπερημερίας.

Προτεραιότητα που παραχωρείται στο τεχνικό μέρος έναντι του εμπορικού

Στάση περισσότερο τεχνική παρά εμπορική

3.35 – 3.36. Οι δύο υπάλληλοι που προσλήφθηκαν για την αξιοποίηση της εφαρμογής του προγράμματος Value διαθέτουν, ο ένας οικονομική και ο άλλος επιστημονική μόρφωση συνοδευόμενη με πείρα στον τομέα της διάθεσης στην αγορά νέων προϊόντων της φαρμακευτικής βιομηχανίας.

Ατέλειες των μελετών της αγοράς

3.37 – 3.38. Η αξιοποίηση ενός ερευνητικού αποτελέσματος υπολογίζεται ότι διαρκεί, κατά μέσο όρο, 5 έως 7 χρόνια και, κατά συνέπεια, οι μελέτες της αγοράς πρέπει να εντοπίζουν εγκαίρως τις «μελλοντικές αγορές». Εξαιτίας αυτού, ο κίνδυνος λανθασμένης εκτίμησης είναι αυξημένος. Η μελέτη της ευρωπαϊκής αγοράς είναι δαπανηρή και ορισμένες φορές οι διαθέσιμες πιστώσεις επέτρεψαν τη μείωση του κόστους παρόμοιων μελετών περιορίζοντας τη μελέτη στη δεσπόζουσα αγορά με αναγωγή των συμπερασμάτων για τις υπόλοιπες αγορές.

3.41 – 3.43. Οι δυσκολίες που εμφανίστηκαν στην περίπτωση που περιγράφει το Ελεγκτικό Συνέδριο εξηγούνται από την εξέλιξη της στρατηγικής του κατόχου της άδειας η οποία συνδέεται άμεσα με τις εμπορικές επιδιώξεις του τις οποίες μόνον ο ίδιος μπορεί να κρίνει (βλ. απάντηση στο προηγούμενο σημείο).

Όσον αφορά τη «διοικητική διασπορά» που αναφέρει το Ελεγκτικό Συνέδριο αξίζει να σημειωθεί ότι τα μέτρα λήφθηκαν με σκοπό την ορθολογικοποίηση της διαδικασίας αξιοποίησης των αποτελεσμάτων έρευνας του ΚΚΕρ και, ιδιαίτερα, ότι διορίστηκαν ανταποκριτές «αξιοποίησης» σε όλα τα ινστιτούτα του ΚΚΕρ για να διευκολυνθούν οι σχέσεις με τη ΓΔ XIII-Γ.

Η έρευνα ανεπαρκώς στην υπηρεσία της αξιοποίησης

Έλλειψη χρόνου των ερευνητών

3.45 – 3.46. Οι περιπτώσεις που περιγράφει το Ελεγκτικό Συνέδριο εξηγούνται από τη συνεχή διαδικασία ορθολογικής οργάνωσης του ΚΚΕρ και από τα μέτρα που λήφθηκαν πρόσφατα για να διασφαλιστεί η κινητικότητα του προσωπικού. Κατά συνέπεια, δεν ήταν πλέον δυνατόν να συμπεριλαμβάνεται συστηματικά υποστήριξη προς τις εφευρέσεις στα ειδικά προγράμματα.

Η αποσπασματική δράση της αξιοποίησης

3.49. Όπως και το Ελεγκτικό Συνέδριο η Επιτροπή εκτιμά ότι η «αποσπαστική» προσέγγιση, αποτέλεσμα προς αποτέλεσμα, δεν επαρκεί. Κατά τη διάρκεια του 1990 αναλήφθηκαν οι ακόλουθες πρωτοβουλίες:

— δημοσίευση ανακοίνωσης στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

— δράση αξιολόγησης του βιομηχανικού και εμπορικού δυναμικού ενός σημαντικού υποσυνόλου αποτελεσμάτων (π.χ.: κοινή μελέτη με το Brite 77 αποτελεσμάτων),

— σταδιακή δημιουργία ενός «δικτύου επαφών» με άλλες κοινοτικές δράσεις (SPRINT, PME, EUROTECH CAPITAL, ...).

Άδειες εκμετάλλευσης μη αποκλειστικές από νομική άποψη, αποκλειστικές στην πράξη

3.50 – 3.52. Το σχέδο έκθεσης αναφέρει τη χορήγηση αδειών μη αποκλειστικών από νομική άποψη, αποκλειστικών όμως στην πράξη, τις ανεπάρκειες ορισμένων συμβατικών ρητρών καθώς και το χαμηλό ύψος των καταβαλλόμενων δικαιωμάτων.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο διευκρινίζει ότι «η ενδεδειγμένη λύση δεν είναι προφανής όσον αφορά τη χορήγηση άδειας» και κάνει σύσταση στην Επιτροπή να εμβαθύνει στις πτυχές της νομιμότητας και της αποτελεσματικότητας, την οποία η Επιτροπή αποδέχεται.

Η Επιτροπή θα προσπαθήσει επίσης να αναθεωρήσει ορισμένες συμβατικές ρήτρες που κρίνονται ως ανεπαρκείς ή ως πηγές διαφορών από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Τα ποσοστά δικαιωμάτων που επιβάλλει η Επιτροπή είναι χαμηλά διότι τα αξιοποιούμενα ευρευνητικά αποτελέσματα έχουν προανταγωνιστικό χαρακτήρα και απαιτούν την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων επί πολλά έτη από τον κάτοχο της άδειας, και μάλιστα με σημαντικό κίνδυνο αποτυχίας (βλ. απάντηση στο σημείο 2.24).

Εκτός αυτού, η Επιτροπή θα κλιμακώσει, μελλοντικά, τα δικαιώματα για τις συμβάσεις χορήγησης άδειας σε συνάρτηση με τα αναμενόμενα αποτελέσματα (δυναμκό της αγοράς) και το χρονικό διάστημα που εκτιμάται ότι θα χρειαστεί για την πραγματοποίησή τους.

Μερικές προτάσεις

3.53. Η Επιτροπή συμμερίζεται τη γνώμη του Ελεγκτικού Συνεδρίου όσον αφορά την ανάγκη να στηρίξει τη δράση της πάνω στους αρμόδιους φορείς στα κράτη μέλη. Για το λόγο αυτό μελετά το ενδεχόμενο να επιλέξει, σε συμφωνία με τις εθνικές αρχές, ορισμένους οργανισμούς που θα αποτελέσουν δευτερεύοντα κέντρα διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Η λύση αυτή φαίνεται να είναι καλύτερη από τη χρησιμοποίηση του ομίλου «Eurotech» ο οποίος έχει διαφορετικούς στόχους.

Εκτός αυτού, το πρόγραμμα Value βασίζεται σε ένα δίκτυο συμβούλων και εμπειρογνωμόνων που επιλέχθηκαν μέσω διαγωνισμού.

Ανεπαρκής αξιολόγηση του αντίκτυπου των δράσεων

Έλειψη αξιολόγησης της επίδρασης των δημοσιεύσεων

3.55. Τα στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα των πωλήσεων (συνολικές εισπράξεις επί πωλήσεων) για τις εκδόσεις της ΓΔ XIII καθώς και τα αποτελέσματα ανά τίτλο διατίθενται από την Επίσημη Υπηρεσία Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Επί του παρόντος, γίνονται βελτιώσεις ώστε να δημιουργηθούν συστηματικότεροι και ακριβέστεροι δείκτες (βλ. επίσης απάντηση στο σημείο 3.5).

Μη εξακρίβωση των εσόδων και των δαπανών ανά σχέδιο ή πράξη

3.56. Σήμερα εγκαθίσταται ένα σύστημα διαχείρισης και παρακολούθησης φακέλων με τη βοήθεια υπολογιστών που θα επιτρέψει να υπάρχουν στο μέλλον αναλυτικότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαχείριση.

4. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 2. ΜΕΣΑ ΔΥΣΑΝΑΛΟΓΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Λειτουργικές συνέπειες της έλλειψης μέσων

4.12 – 4.15. Η ΓΔ XIII-Γ, λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους της, δεν διέθετε τα μέσα για να διασφαλίσει την παρακολούθηση όλων των ειδικών προγραμμάτων. Επιπλέον, δεν είχε μία σταθερή βάση για τη συστηματική αυτή παρακολούθηση πριν από την έγκριση της Ενιαίας Πράξης (άρθρο 130Ζ-γ) (βλ. πρώτο μέρος και απάντηση στο σημείο 3.17).

Από τότε που τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα Value μέχρι σήμερα, έχει πραγματοποιηθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τα εξής:

— η διαβίβαση εγγράφων από τις υπηρεσίες της ΓΔ XII προς τη ΓΔ XIII-Γ έχει πλέον οργανωθεί και στο

εσωτερικό της ΓΔ XIII-Γ εφαρμόζεται ένα σύστημα παρακολούθησης και κυκλοφορίας εγγράφων,

— διορίστηκαν ανταποκριτές «αξιοποίησης» σε όλα τα ινστιτούτα του ΚΚΕρ,

— καθιερώθηκαν σχέσεις εργασίας σε τακτική βάση μεταξύ της ΓΔ XIII-Γ και της πλειοψηφίας των ειδικών προγραμμάτων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις των προγραμμάτων που αναφέρει το Ελεγκτικό Συνέδριο στο σημείο 4.13.

4.18. Η μελέτη των στοιχείων για το 1990 δείχνει ότι η έρευνα με κοινές δαπάνες αποτελεί τον κύριο τομέα δραστηριότητας. Για το λόγο αυτό, ο αριθμός των φακέλων που εξέδωσε το ΚΚΕρ το 1990 δεν αντιπροσωπεύει πάνω από το 13 % του συνολικού αριθμού των ανοικτών φακέλων. Η σχετική αυτή μείωση οφείλεται στην αύξηση του συνολικού αριθμού ανοικτών φακέλων.

5. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΑΙΤΙΑ: 3. ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Διασπορά των αρμόδιων υπηρεσιών

Διάδοση των αποτελεσμάτων

5.1 – 5.10. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η διασπορά των δραστηριοτήτων δημοσίευσης δεν είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Εκτός αυτού, βασίζεται στην αρχή της εσωτερικής συμπληρωματικότητας η οποία εγγυάται κάποια αυτονομία για τα ειδικά προγράμματα. Η αρχή αυτή συναντάται επίσης και στο τρίτο πρόγραμμα-πλαίσιο (1990-1994) το οποίο προβλέπει ότι οι δραστηριότητες διάδοσης θα αναλαμβάνονται κατά ένα μέρος από τα ειδικά προγράμματα και κατά το υπόλοιπο σε κεντρικό επίπεδο (ΓΔ XIII-Γ).

«Αυθαίρετες δημοσιεύσεις»

5.6 – 5.7. Βλ. απάντηση στα σημεία 2.4, 2.5 και 3.5.

Νέες μέθοδοι προσέγγισης σχετικά με τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας

5.8 – 5.10. Τελευταία, έγινε μια αναδιοργάνωση της ΓΔ XIII-Γ και μεταξύ των μεταβολών διακρίνεται η δημιουργία μονάδας «διάδοσης επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων». Η μονάδα αυτή συγκεντρώνει όλες τις δραστηριότητες διάδοσης είτε αυτές πραγματοποιούνται διαμέσου ηλεκτρονικών υπολογιστών (CORDIS) είτε δι' άλλης οδού (δημοσιεύσεις, συνέδρια, κτλ).

Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων

Διεύθυνση XIII-Γ και υπηρεσίες διαχείρισης των προγραμμάτων έμμεσης ενέργειας

5.13 – 5.15. Από τότε που πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος του Συνεδρίου έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος (βλ. απάντηση στα σημεία 4.12 και 4.15).

Προγράμματα με μεγάλη βιομηχανική συμμετοχή και παραδοσιακά προγράμματα

5.16 – 5.18. Η διεύθυνση XIII-Γ μόλις πρόσφατα μπόρεσε να εκδηλώσει το ενδιαφέρον της για ορισμένα προγράμματα και τούτο διότι δεν διέθετε τις σχετικές αρμοδιότητες πριν από την υιοθέτηση του προγράμματος Value (βλ. επίσης απάντηση στα σημεία 4.12 έως 4.15).

Μέρος της ευθύνης που εμπίπτει στο πρόγραμμα-πλαίσιο

Διττός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων μέσα στο πρόγραμμα-πλαίσιο

5.20. Η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη διάδοση και την αξιοποίηση των γνώσεων που προκύπτουν από κοινοτικά ειδικά προγράμματα ΕΤΑ, που καταρτίσθηκε από την Επιτροπή και υποβλήθηκε στο Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 1300, 2ο μέρος της συνθήκης, προτείνει στο άρθρο 7 τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται όσον αφορά τη διάδοση γνώσεων και προβλέπει ότι οι διατάξεις εφαρμογής των κανόνων αυτών θα θεσπιστούν από την Επιτροπή.

Περιορισμένοι οργανικοί δεσμοί μεταξύ υπηρεσιών

Κοινές πηγές πληροφοριών

5.26 – 5.27. Έχει τεθεί σε εφαρμογή ένα σύστημα παρακολούθησης φακέλων μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή. Το σύστημα αυτό επιτρέπει τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις συμβάσεις, τα αποτελέσματά τους και την ενδεχόμενη διάδοση ή αξιοποίησή τους.

5.28. Ο διορισμός ανταποκριτών για την αξιοποίηση (συμπεριλαμβανομένης και της προστασίας) στα ινστιτούτα του ΚΚΕρ πρέπει να διορθώσει την κατάσταση που περιγράφει το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Προσέγγιση των υπηρεσιών ανάλογα με τη συνάφεια

5.29. Κατά την πρόσφατη αναδιοργάνωση της ΓΔ XIII-Γ δημιουργήθηκε μια μονάδα καινοτομίας και μεταφοράς τεχνολογίας, χωριστή από τον τομέα «διπλώματα ευρεσιτεχνίας» έτσι ώστε να διορθωθεί η κατάσταση που περιγράφει το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. επίσης απάντηση στα σημεία 5.8 έως 5.10).

Διαχωρισμός μεταξύ αρμοδιοτήτων και πόρων

Διάσπαση των πιστώσεων δημοσίευσης μεταξύ πολλών υπηρεσιών

ΓΔ συντάκτες και Γενική Γραμματεία

5.32. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι αποφάσισε, ύστερα από παρότρυνση του δημοσιονομικού ελεγκτή, να προτείνει στην αρχή που είναι αρμόδια για τον προϋπολογισμό, όσον αφορά το πρόγραμμα προτεραιότητας για δημοσιεύσεις για το 1991, να γίνει μεταβίβαση πιστώσεων από τα εν λόγω κονδύλια προς ένα κονδύλιο που θα καλύπτει τις δαπάνες αυτές. Επίσης, ότι μελετά τη δημιουργία στον προϋπολογισμό του 1992 ενός κονδυλίου που θα αφορά συγκεκριμένα τη χρηματοδότηση δημοσιεύσεων με χαρακτήρα προτεραιότητας.

Εφιστά επίσης την προσοχή στο γεγονός ότι μέχρι στιγμής κανένας περιορισμός δεν επηρέασε τις δημοσιεύεις σχετικά με την εκμετάλλευση της έρευνας.

ΓΔ — συντάκτες και Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων

5.35 – 5.40. Όσον αφορά τα σημεία αυτά, το Ελεγκτικό Συνέδριο δίνει στην Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΥΕΕΕΚ) χρηματοδοτικές εξουσίες που θα της επέτρεπαν να αποφασίζει τη διάθεση των πόρων που της δίδονται στο κονδύλιο 342 του προϋπολογισμού της Επιτροπής με μια απλή διοικητική διαδικασία.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι πιστώσεις που χορηγούνται στην ΥΕΕΕΚ είναι πιστώσεις λειτουργίας και κατά συνέπεια από τη φύση τους πιστώσεις. Ο προϋπολογισμός της ΥΕΕΕΚ πρέπει να διατίθεται συνεπώς για ένα σύνολο δραστηριοτήτων που έχουν σαφή χαρακτήρα και είναι κοινές για όλα τα κοινοτικά όργανα.

Πιο συγκεκριμένα οι δραστηριότητες αυτές είναι:

— η παραγωγή και διάδοση της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*,

— η πραγματοποίηση δημοσιεύσεων που αναφέρονται στα προγράμματα των θεσμικών οργάνων,

— η διαχείριση τυπογραφικών συμβάσεων εξ ονόματος των κοινοτικών οργάνων,

— η πώληση και η διανομή των κοινοτικών εκδόσεων, συμπεριλαμβανομένης και της δημιουργίας καταλόγων και της προώθησής τους.

Κατ' αυτό τον τρόπο *όλες* οι εργασίες του τύπου αυτού που ζητούνται από την ΥΕΕΕΚ, αναλαμβάνονται από τη ίδια.

Η κατανομή πόρων μεταξύ διατακτών που διαπιστώνεται σε επίπεδο αναλυτικής λογιστικής της ΥΕΕΕΚ δεν αντανακλά τις επιλογές της τελευταίας αλλά απλά και μόνο το βαθμό δραστηριότητας των διατακτών. Πρόκειται για πληροφορία την οποία παρέχει η ΥΕΕΕΚ όσον αφορά τον όγκο εργασίας που εκτελεί.

Η αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή παρείχε μέχρι σήμερα στην ΥΕΕΕΚ επαρκή προϋπολογιστικά κονδύλια για να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Είναι, δε, γεγονός ότι η ΥΕΕΕΚ διαθέτει ένα μικρό τυπογραφείο. Κύριος λόγος για την ύπαρξή του είναι ότι επιτρέπει την έκδοση έκτακτων τευχών της Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε περιπτώσεις σοβαρών διαταράξεων του ιδιωτικού τομέα και ότι με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η πλήρης ανάσχεση της νομοθετικής διαδικασίας στις Κοινότητες.

Υπό κανονικές συνθήκες το παραγωγικό αυτό όργανο πραγματοποιεί άλλες εκδόσεις. Τα κονδύλια που διατέθηκαν για το εν λόγω εργαστήριο έφτασαν το 1989 τα 3 370 771 ECU, δηλαδή το 11,1 % του συνολικού προϋπολογισμού 30 239 400 ECU.

Κατά προτεραιότητα αναλαμβάνει να εκτυπώσει προϊόντα που εμπίπτουν στην αποστολή της ΥΕΕΕΚ ιδιαίτερα δε καταλόγους και υλικό προώθησης. Το υπόλοιπο της παραγωγικής ικανότητάς του κατανέμεται κατά παράδοση ισότιμα μεταξύ των κοινοτικών οργάνων υπό τον έλεγχο της επιτροπής που διευθύνει την ΥΕΕΕΚ και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και πιστώσεις του ΚΚΕρ, για τη στήριξη των υπηρεσιών της Επιτροπής

5.41 – 5.45. Όσον αφορά το γενικό θέμα της εφαρμογής της αρχής προμηθευτή/πελάτη στις εργασίες του ΚΚΕρ για τη στήριξη των υπηρεσιών της Επιτροπής, η Επιτροπή παραπέμπει στις απαντήσεις που έδωσε στις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του θέματος αυτού· περιέχονται στην ετήσια έκθεση για το 1989 (κεφάλαιο 9 ΚΚΕρ· παραγράφοι 9.23 – 9.25.) και δεικνύουν με σαφήνεια τους περιορισμούς τους οποίους επιβάλλει στην Επιτροπή τόσο ο δημοσιονομικός κανονισμός όσο και οι χρηματοδοτικές προοπτικές για την περίοδο 1988-1992.

Εκτός αυτού, οι απαντήσεις της καλύπτουν το συγκεκριμένο θέμα που θέτει το Ελεγκτικό Συνέδριο στην παράγραφο 5.42 σχετικά με τα μέσα διασφάλισης του ανταγωνισμού.

Όσον αφορά την ειδική στήριξη του ΚΚΕρ προς τη ΓΔ XIII, είναι φανερό ότι για λόγους αποτελεσματικότητας και μεταφοράς τεχνογνωσίας θα ήταν δύσκολο για την τελευταία να καταφεύγει σε άλλους οργανισμούς, εκτός του ΚΚΕρ, για την εκμετάλλευση των δικών της εφευρέσεων.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι δραστηριότητες αξιοποίησης για λογαριασμό της ΓΔ XIII δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 6 % του συνολικού όγκου εργασίας που διεκπεραιώνει το ΚΚΕρ υποστηρίζοντας άλλες ΓΔ.

Όπως και στην περίπτωση διαφόρων άλλων γενικών διευθύνσεων, πρόκειται να υπογραφεί μεταξύ της ΓΔ XIII και του ΚΚΕρ πολυετής συμφωνία για την εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Η εφαρμογή της θα καθορίζεται αναλυτικότερα στα ετήσια προγράμματα εργασίας στις συνεδριάσεις παρακολούθησης καθώς και στις ετήσιες εκθέσεις και τις καταστατικές συνεδριάσεις.

Πιστώσεις της διεύθυνσης XIII-Γ και δραστηριότητες ΕΚΑΧ

5.46. Το άρθρο 20 της συνθήκης συγχώνευσης των εκτελεστικών οργάνων στο οποίο αναφέρεται το Ελεγκτικό Συνέδριο διευκρινίζει ότι οι διοικητικές δαπάνες της ΕΚΑΧ εγγράφονται στο γενικό προϋπολογισμό μαζί με τις διοικητικές δαπάνες των άλλων κοινοτικών οργάνων. Εξ αιτίας αυτού μια σειρά δαπανών, που τότε ονομάζονται διοικητικές δαπάνες, αφαιρέθηκαν από τον προϋπολογισμό ΕΚΑΧ και εγγράφηκαν στο γενικό προϋπολογισμό. Οι δαπάνες στις οποίες αναφέρεται το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελούν μέρος των δαπανών αυτών. Κατά συνέπεια, πρόκειται σαφώς για δαπάνες ΕΚΑΧ και η αναφορά στη συνθήκη εκείνη πρέπει να συνεχίσει να εμφανίζεται στα σχόλια του προϋπολογισμού.

5.49. Οι διαπιστώσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου ευσταθούν. Η ΓΔ XIII θα αναφέρει τη συγκεκριμένη προϋπολογιστική πηγή για κάθε δημοσίευση, κατά τρόπο ώστε η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων να είναι σε θέση να προσδιορίσει με ακρίβεια τα έσοδα που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν.

Πολλαπλός χαρακτήρας των συναφών δραστηριοτήτων η διαχείριση των οποίων ασκείται χωριστά

Σχέδια επίδειξης των ΓΔ XI και XVII

5.52. Οι δραστηριότητες της ΓΔ XIII-Γ και των ΓΔ XI και XVII είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους και όχι αλληλοεπικαλυπτόμενες. Εκτός αυτού, υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ ΓΔ XIII-Γ και XVII σε θέματα διάδοσης, αξιοποίησης και αμοιβαίας προώθησης των αποκτούμενων αποτελεσμάτων.

Πρόγραμμα Sprint

Καινοτομία και διάφορες κοινές πολιτικές

Συμπεράσματα

5.53 – 5.56. Είναι δύσκολο να δοθεί συνοχή σε διαφορετικές μεταξύ τους δραστηριότητες που στηρίζονται σε διαφορετική νομική βάση και εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς. Αντίθετα, ενθαρρύνεται η συνεργασία μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών στο εσωτερικό της Επιτροπής και υπάρχουν πολλές κοινές πρωτοβουλίες που βρίσκονται σήμερα στο στάδιο της εκπόνησης.

5.57. Βλ. απάντηση στα σημεία 5.35 – 54.40.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πρόγραμμα εκδόσεων της Επιτροπής για το 1991

Γενικές αρχές περί εκδόσεων της Επιτροπής

I. *Προϋποθέσεις*

A. Η απόφαση της Επιτροπής της 31.10.1989 καθόρισε ή διευκρίνισε ορισμένες αρχές με βάση τις οποίες πρέπει να προγραμματίζονται οι εκδόσεις, μεταξύ των οποίων:

— η ορθή επένδυση των πόρων προς διάθεση (εξεύρεση αντιστοιχίας των προβλεπόμενων στόχων και των χρησιμοποιούμενων μέσων),

— η συμφωνία με τις μέριμνες της Επιτροπής (έννοια του προγράμματος προτεραιότητας),

— η εκτίμηση των πολιτιστικών διαφορών που διακρίνουν τους διάφορους πολιτιστικούς χώρους,

— η επαγγελματική εμπορική προσέγγιση όσον αφορά τη σύλληψη, την παρουσίαση της ύλης που πρόκειται να δημοσιευτεί και της διανομής της,

— η έρευνα της επικουρικότητας και της σύναψης εταιρικών σχέσεων (partnership),

— *ο αυστηρός* προγραμματισμός της παραγωγής των έργων, ιδίως όσον αφορά τις προθεσμίες μετάφρασης.

B. Με τις σημερινές κατευθύνσεις καλύπτονται οι προϋποθέσεις αυτές. Η επιλογή της ύλης προς δημοσίευση, η διάρθρωση, η παρουσίαση, ο τρόπος διανομής της βασίζονται στις ανάγκες που διαπιστώνονται από τις αντιδράσεις που παρατηρούνται στο κοινό και στην εμπειρία των εκδοτών στους διάφορους πολιτιστικούς χώρους στους οποίους απευθύνεται η αγορά των κοινοτικών εκδόσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η χρησιμοποίηση των μέσων έρευνας με τη βοήθεια των δικτύων διανομής, η ανάλυση των αποτελεσμάτων της διάδοσης και η συνεργασία με τις ιδιωτικές εκδόσεις βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας που χαρακτηρίζει του διάφορους πολιτιστικούς και γλωσσικούς χώρους, και στην κατά τον καλύτερο τρόπο επιλογή της ύλης προς δημοσίευση, της διάρθρωσης, του τρόπου έκδοσης, της παρουσίασης και των μεθόδων εμπορίας τους.

Γ. Έτσι πραγματοποιούνται παράλληλα τρεις δραστηριότητες:

1. Ακριβής διατύπωση του προγράμματος προτεραιότητας 1991

Γι' αυτήν απαιτείται:

— η ορθή επιλογή της ύλης προς δημοσίευση,

— η ορθή επιλογή του κοινού στο οποίο απευθύνεται,

— η αναζήτηση κατάλληλων τίτλων,

— η επιλογή κατάλληλων υποθεμάτων,

— η κατάλληλη παρουσίαση,

— όσο το δυνατόν καλύτερη διάδοση,

— σταθερή προβολή,

— στενή συνεργασία με τον ιδιωτικό εκδοτικό φορέα.

2. Κάθε τίτλος έχει εξεταστεί όσον αφορά

— την ανάγκη δημοσίευσής του,

— την ανάγκη δημοσίευσής του υπό αυτή τη μορφή,

— την ανάγκη δημοσίευσής του με αυτό το υπόθεμα,

— τη σκοπιμότητα αλλαγής ενός ή περισσότερων από τα ανωτέρω στοιχεία.

II. *Τρόποι παραγωγής*

Η παραγωγή που προτείνεται περιλαμβάνει

1. Την επίσημη έκδοση (ΕΕ)

Η επίσημη έκδοση υπό μορφή εκτύπωσης ορισμένου αριθμού εντύπων πραγματοποιείται κατά κανόνα σε όλες τις γλώσσες της Κοινότητας. Υπεύθυνο γι' αυτήν είναι το όργανο που είναι ο συγγραφέας και η παρουσίασή της ανταποκρίνεται στη φήμη του συγκεκριμένου οργάνου. Λόγω της ουσιαστικής επένδυσης που αντιπροσωπεύει, προορίζεται αποκλειστικά για ύλη υψηλής ποιότητας κα ο αριθμός αναγνωστών της είναι αρκετός ώστε να αποσβέσει σε εύλογο βαθμό το κόστος του παραγόμενου αντιτύπου.

Η επίσημη έκδοση είναι είτε *περιοδικό*, είτε *μονογραφία*.

Όταν εξαντηλθούν τα αντίτυπα της βασικής εκτύπωσης και εφόσον δεν υπάρχει ρητή αντίρρηση της υπηρεσίας που δίνει την εντολή, η ΥΕΕΕΚ μπορεί να προβεί σε επανεκτύπωση για να ανταποκριθεί στην υφιστάμενη ζήτηση· η χρηματοδότηση της επανεκτύπωσης πραγματοποιείται από ένα γενικό προϋπολογισμό προβλέψεων που καταρτίζεται για το σκοπό αυτό.

Τα σύγχρονα μέσα του εκδοτικού τομέα χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό του κόστους παραγωγής των εν λόγω εκδόσεων τηρώντας συγχρόνως τις ελάχιστες προϋποθέσεις τεχνικής και πολιτιστικής αντιστοιχίας.

2. Το εκδιδόμενο έγγραφο

2.1. Το εκδιδόμενο έγγραφο χρησιμεύει στην κατάλληλη διάδοση πάσης φύσεως πληροφορίας την οποία το όργανο θεωρεί σκόπιμο να διαθέσει στο κοινό χωρίς να αναλαμβάνει την ευθύνη για το περιεχόμενο (η αίτηση ενός γενικού διευθυντή αρκεί για να πραγματοποιηθεί η έκδοση). Το

δημοσιευομενο εγγραφο αναπαραγεται γενικα οπως ειναι στις διαθεσιμες γλωσσες φερει το εξωφυλλο και τις απαιτουμενες βιβλιογραφικες ενδειξεις

Τα εκδιδομενα εγγραφα αναφερονται στους μηνιαιους και ετησιους καταλογους των εκδοσεων με τον ιδιο τιτλο και στις ιδιες κατηγοριες με τις επισημες εκδοσεις Γι τον εξωτερικο χρηστη δεν διαφερουν σε τιποτα απο μια επισημη εκδοση, εκτος απο μια παρατηρηση που αναφερεται ταυτοχρονα στον καταλογο και στο καλυμμα η οποια εξηγει οτι προκειται για τομεα για τον οποιο η Επιτροπη δεν αναλαμβανει καμια ευθυνη οσον αφορα το περιεχομενο

Τα εκδιδομενα εγγραφα προβλεπονται με αρχικη περιορισμενη εκτυπωση Η επανεκτυπωση πραγματοποιειται απο την YEEEK για να ανταποκριθει στη συγκεκριμενη ζητηση πωλουνται στην τιμη κοστους και αυτοχρηματοδοτουνται

Τα συγχρονα τεχνικα μεσα βοηθουν, και στον τομεα αυτον στην εξοικονομηση χρηματων

2 2 Η εκδοση εγγραφου μπορει επισης να πραγματοποιηθει με βαση πρωτοτυπο που υπαρχει στο αρχειο (χαρτι μικροφωτοδελτιο, ηλεκτρονικο η οπτικο αρχειο) Εαν, για τον εξωτερικο χρηστη δεν υπαρχει διαφορα σε σχεση με την επισημη εκδοση, η διαφορα αυτη ειναι αισθητη για τις υπηρεσιες παραγωγης, εφοσον ενα τετοιο εκδιδομενο εγγραφο, που αναφερεται στους καταλογους υπαρχει μονο υπο μορφη ενος πρωτοτυπου απο το οποιο η YEEEK βγαζει αντιγραφα οταν ζητηθουν Επομενως, δεν υπαρχει ουτε εκτυπωση που υπερβαινει εκεινη για την οποια οι παραληπτες ειναι γνωστοι εκ των προτερων ουτε αποθηκευση και επομενως η επενδυση ανταποκρινεται στην πραγματικη ζητηση

Η εκδοση ενος τετοιου εγγραφου, με τον απλο τροπο πραγματοποιησης της και τη λιτοτητα της παρουσιασης αποτελει την καταλληλη μορφη εκδοσης για καθε τομεα που προοριζεται για περιορισμενο αριθμο αναγνωστων η για αριθμο αναγνωστων που δεν ειναι δυνατον να ειναι γνωστος εξαρχης Δεν απαιτει ουτε εκτιμηση της εκτυπωσης ουτε αποθηκευση αντιτυπων και οι δαπανες που συνεπαγεται καλυπτονται απο τουλαχιστον αντιστοιχα εσοδα λογω της ζητησης

Η μορφη αυτη εκδοσης επι αιτησει εφαρμοζεται κυριως στο σημαντικο αριθμο τεχνικων εκθεσεων σχετικων με την ΕΚΑΧ και την Ευρατομ, που εκδιδονται κυριως απο τις ΓΔ V, XII και XIII

2 3 Στο πλαισιο του εκδιδομενου εγγραφου εντασσεται επισης το *« document delivery »* δηλαδη η διαθεση μοναδων πληροφοριων απο ενα συνολο τεκμηριωσης που τηρειται σε αρχεια (χαρτι, μικροφωτοδελτιο ηλεκτρονικο η οπτικο αρχειο) Δεν προκειται για την παροχη ολοκληρων εκδοσεων αλλα αποσπασματων των αρχειων αυτων (οδηγια που δημοσιευτηκε σε ΕΕ, τμημα πρακτικου οδηγου κεφαλαιο μελετης, στατιστικα στοχεια, κτλ)

Η προσβαση στα αρχεια αυτα πραγματοποιειται μεσω βασεων δεδομενων που μπορουν να χρησιμοποιηθουν με τη βοηθεια υπηρεσιων τηλεπληροφορικης ιδιωτικων η δημοσιων (βιντεοκειμενο) συνδυασμενων με ενα συστημα ηλεκτρονικης διεκπεραιωσης των παραγγελιων και με ενα συστημα ταχειας παροχης της ζητουμενης πληροφοριας απο την καταλληλη οδο (ταχυδρομειο τηλετυπημα, δικτυο πληροφορικης)

Καταβαλλεται μεγαλη προσπαθεια για την ευρετηριαση των αρχειοθετημενων εγγραφων, επειδη μονο η ευκολια προσβασης και η ορθοτητα των απαντησεων κατα τη χρησιμοποιηση των βασεων δεδομενων, ιδιοτητες της ποιοτητας της καταταξης, εξασφαλιζουν την καλυτερη δυνατη αξιοποιηση των αρχειων αυτων

2 4 *Η ηλεκτρονικη διαδοση* αφορα συνολα πληροφοριων που ειναι στη διαθεση των πελατων μεσα σε ηλεκτρονικη μνημη και στα οποια υπαρχει προσβαση με τερματικο πληροφορικης Αφου εντοπισει τις πληροφοριες που ζητα με τη βοηθεια σχετικου μεσου ερευνας, ο χρηστης μπορει ειτε να λαβει τις πληροφοριες αυτες αμεσως στον τερματικο του ειτε, με εφαρμογη των μηχανισμων «document delivery», να ζητησει την εκτυπωση επι τοπου και να τις λαβει ταχυδρομικως η με τηλετυπημα Οι βασεις δεδομενων CRONOS (στατιστικα), TED (προκηρυξη δημοσιων συμβασεων), INF092 (ολοκληρωση της εσωτερικης αγορας) αποτελουν γνωστα παραδειγματα τετοιας μεταδοσης Ο τροπος αυτος μεταδοσης πρεπει να επεκταθει κυριως σε πρακτικους οδηγους, σε πληροφοριες επικαιροτητας, σε εργα με συχνη ενημερωση,

η δε προσβαση πρεπει να ειναι δυνατη τοσο απο τα παραδοσιακα δικτυα πληροφορικης οσο και απο τα δικτυα μεγαλου κοινου (βιντεοκειμενο)

3. *Τα έργα αναφοράς (ΕΑ)*

Τα έργα αναφοράς εντάσσονται κανονικά στο πρόγραμμα προτεραιότητας. Πρόκειται για κείμενα των οποίων το περιεχόμενο καταρτίζεται με έλεγχο της Επιτροπής, αλλά τα οποία μπορούν να συνταχθούν και να διανεμηθούν, με οικονομικούς όρους που πρέπει να καθοριστούν, από ιδιωτικούς εκδοτικούς οίκους (επικουρικότητα)· η Επιτροπή είναι εκδότης μόνο σε περίπτωση που, για ορισμένη γλώσσα, δεν εκφράζεται ενδιαφέρον από ιδιωτική εκδοτική εταιρία. Σκοπός των έργων αυτών αναφοράς είναι να προκαλέσουν τη συζήτηση για ένα σημαντικό θέμα της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, να προωθήσουν ορισμένες δυναμικές ιδέες, να δημιουργήσουν ενδεχομένως ένα γεγονός μαζικής ενημέρωσης. Η σύνταξη των κειμένων ανατίθεται σε γνωστούς συγγραφείς, και η προώθησή τους σε καθιερωμένους διαφημιστές.

Είναι συμφέρον της Επιτροπής, σε συνεργασία με ιδιωτικούς εκδοτικούς οίκους, οι τόμοι αυτοί να έχουν εμφάνιση η οποία να μπορεί να συγκριθεί με την ανάλογη ανταγωνιστική παραγωγή και να τους ανοίγονται οδοί διανομής και προώθησης που παρέχουν ουσιαστικές δυνατότητες πώλησης